Årsrapport 2015

Hafslund

Innhold

Nøkkeltall 3

Konsernsjefen har ordet 4

Årsberetning 2015 6

Regnskap og noter Hafslund konsern 17

Regnskap og noter Hafslund ASA (morselskap) 66

Ledelseserklæring 80

Revisors beretning 81

Analytisk informasjon 82

Dette er en interaktiv PDF med bokmerker.

Naviger i innholdsfortegnelse og hyperlenket tekst.

Pilene øverst til høyre fører deg en side fram eller tilbake. Pilene deaktiveres på håndholdte enheter: «Swipe» som normalt mellom sidene.

Knappen i midten fører deg tilbake til innhold.

Mer info?

Hafslund

Nøkkeltall for Hafslund-konsernet

Årsresultat og egenkapitalavkastning

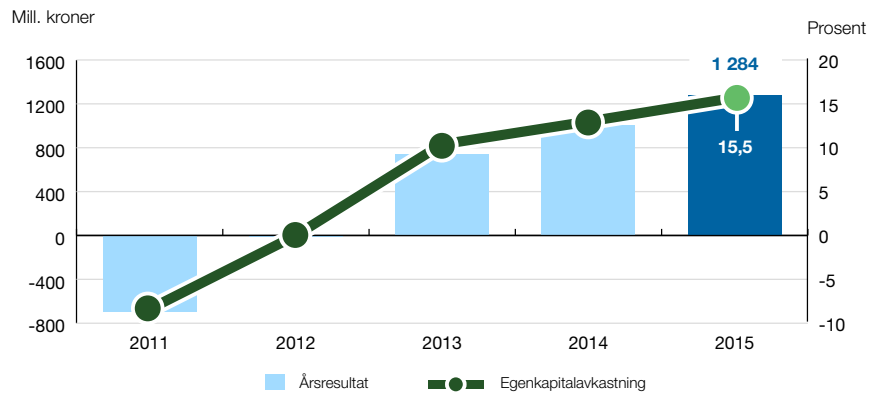

Utbytte per aksje

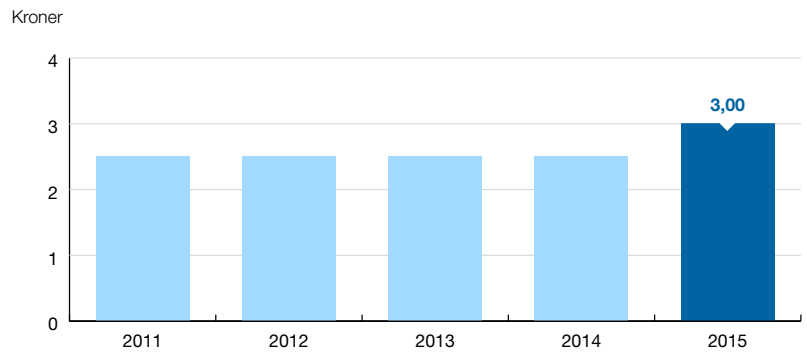

EBITDA og avkastning engasjert kapital

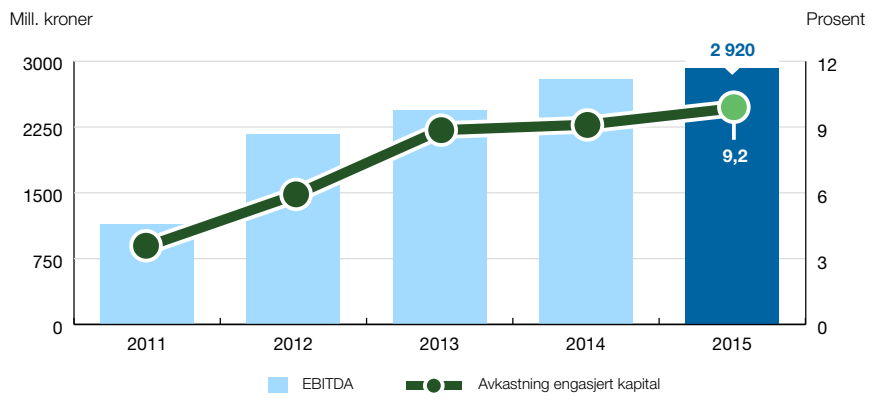

Netto rentebærende gjeld og gjeld/EBITDA

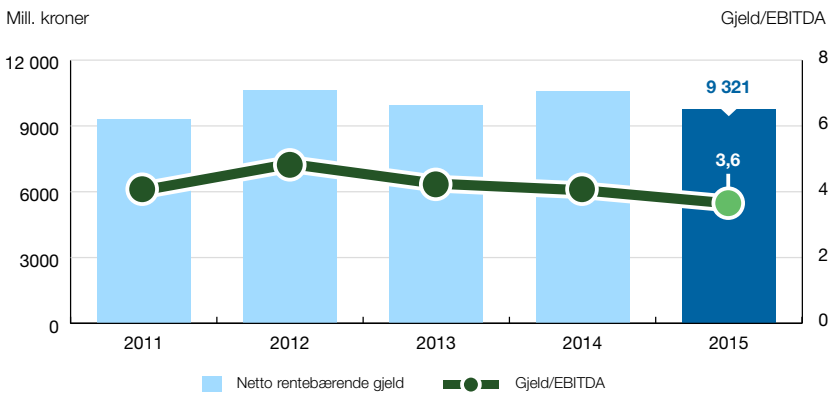

Et godt år

For andre år på rad leverer Hafslund et godt økonomisk resultat, selv med mildt vær og lave kraftpriser. Våre fire forretningsområder – Nett, Produksjon, Varme og Marked – skaper sammen en god resultatforbedring. Vi har besluttet å investere i ny kraftproduksjon i Vamma, samt innledet arbeidet med mulig børsnotering av Hafslund Marked. Forbedrings- og utviklingsarbeid står sentralt i Hafslund, og året 2015 har vist at Hafslund kan skape lønnsom vekst og utnytte muligheter i markeder i stadig endring.

Finn Bjørn Ruyter, konsernsjef

Automatiske strømmålere og styrking av strømnettet
Hafslund Nett har mange jern i ilden, og 2015 har vært preget av forarbeid for utrulling av nye automatiske strømmålere og integrasjonen av nettvirksomheten i Østfold, som ble kjøpt i 2014. Forberedelsene til installasjon av 700 000 nye automatiske strømmålere er i rute.
Nye målere og avanserte datasystemer for styring og overvåkning av nettet, vil gi kundene våre og oss som nettselskap, fordeler og besparelser på sikt. Integrasjonen av nettvirksomheten i Østfold ga lavere driftskostnader, noe som bekrefter at vi evner å ta ut stordriftsfordeler og drive nettvirksomhet godt og effektivt for våre kunder. Samtidig med de store prosjektene forsterker vi strømnettet generelt for å sikre høy kvalitet og leveringssikkerhet, og for å møte en høy befolkningsvekst i vårt nettområde.

Kraftproduksjon
2015 var nok et varmt og vått år, og kraftprisene var lavere enn på lang tid. De neste tre-fire årene er priset lavt i terminmarkedet for nordisk kraft. Vi må forvente lave resultatbidrag fra kraftproduksjonen i slike perioder. Hafslund Produksjon har med sine evigvarende vannkraftkonsesjoner et langsiktig perspektiv, og planlegger langsiktig innen vedlikehold og utvidelser. Oppgraderings- og utvidelsesprosjektet i Vamma innebærer en nødvendig modernisering av gamle anlegg, samtidig som det øker produksjonen av fornybar energi. Arbeidet er i full gang, og de første kilowattimene vil bli levert til nettet våren 2019.

Fjernvarme til flere
Fjernvarmeprisen til kundene er knyttet til den lave strømprisen. Mildt vær gir også lavt varmebehov, noe som trekker resultatet ned. Samtidig er det gjennomført et betydelig forbedringsarbeid i Hafslund Varme de siste årene som har styrket virksomheten og den underliggende lønnsomheten.

De neste fem årene skal resten av oljefyrene i Oslos boliger og næringsbygg fjernes for å bedre byluften og redusere klimautslippene. Vi har som mål å dekke store deler av behovet til kunder som skal skifte ut oljefyren, med fornybar fjernvarme. Fjernvarmesystemet er gjort mer robust ved å fjerne risikoutsatte lufteventiler, og ved å bedre overvåkningen av rørnettet. De neste årene skal kapasiteten i varmesentralene og rørnettet økes for å levere varme til flere kunder. Hafslund Varme arbeider med utvikling av fjernvarmebasert kjøling. Vi kan da utnytte et overskudd av spillvarme fra avfallsforbrenning om sommeren.

En ledende strømaktør i Norden
Hafslund Marked har i 2015 klargjort en felles nordisk driftsplattform for sterk og lønnsom kundevekst i årene framover, spesielt i det svenske og finske markedet. Ambisjonen er å bli Nordens ledende strømaktør. Beslutningen om å starte arbeidet med å skille ut og forberede en mulig børsnotering av Hafslund Marked er en viktig milepæl. Hafslund Marked opererer i et nordisk marked i rivende utvikling, med hard konkurranse, store

Konsernsjefen har ordet

krav til innovasjon og raske beslutninger. For å lykkes med enda sterkere vekst, er det en fordel for Marked å bli et rendyrket børsnotert selskap.

Energi og infrastruktur

Vannkraft-, fjernvarme- og nettvirksomheten er kapitaltunge virksomheter, med langsiktige investeringer som stiller store krav til grundighet og kvalitet i beslutningene. For å sikre ytterligere forbedring vil våre kapitaltunge virksomheter ta i bruk ny teknologi i høyt tempo. Etter en utskillelse av strømsalgsvirksomheten vil Hafslund framstå som et mer rendyrket energi- og infrastrukturselskap.

En viktig samfunnsaktør

Hafslunds ansatte skaper verdier for samfunnet og aksjonærene. Vi lever i en verden i endring. Vi skal ligge i forkant av utviklingen for å sikre konkurransekraft i alle våre virksomheter. Vi er en del av løsningen på klimautfordringen, og økte leveranser av våre produkter bidrar til bedre luft i byer og tettsteder. Vi har styrket innsatsen innen helse, miljø og sikkerhet. Antall skader er redusert, selv om vi har langt igjen før vi når målet om null skader. I 2015 leverte vi gode økonomiske resultater, ikke minst som resultat av at hver enkelt ansatt gjør forbedringer i utførelsen av egne og avdelingenes oppgaver.

Sist, men ikke minst, går vi inn i 2016 med et solid utgangspunkt, mange spennende oppgaver og nye muligheter!

Finn Bjørn Ruyter
Konsernsjef
Hafslund

Hafslunds ansatte skaper verdier for samfunnet og aksjonærene. Vi lever i en verden i endring. Vi skal ligge i forkant av utviklingen for å sikre konkurransekraft i alle våre virksomheter.

Årsberetning 2015

Hafslund leverte et solid resultat i utfordrende tider, på tross av mildt vær og lavere kraftpriser enn på mange år. I 2015 ble det tatt nye steg mot å bli et mer rendyrket infrastrukturselskap innen fornybar energi. Særlig viktig var beslutningen om å bygge et nytt aggregat i Vamma kraftstasjon, som alene vil produsere 1 TWh, eller strøm til 50 000 husstander årlig.

Nettvirksomheten i Østfold er blitt en integrert del av et større og mer effektivt Hafslund Nett, og de første av 700 000 nye automatiske strømmålere er nå installert hos kundene. Arbeidet med utskillelse og mulig børsnotering av konsernets strømsalgsvirksomhet er i gang. Dette gjør at Hafslund er godt posisjonert for videre satsing og vekst.

Den regulerte nettvirksomheten representerer nærmere halvparten av Hafslunds engasjerte kapital. Dette sikrer Hafslund stabil avkastning i en periode preget av lave kraftpriser. Samtidig vil nettvirksomheten oppleve betydelig organisk vekst i årene framover som følge av kundetilvekst i nettområdet, samt investeringer i modernisering av nettet, herunder utrulling av nye automatiske strømmålere.

Forretningsområdet Produksjon startet i oktober 2015 arbeidet med å bygge ut Vamma kraftstasjon med et nytt aggregat. Arbeidet vil pågå fram til første halvår 2019, og vil gi Hafslund 220 GWh ny fornybar kraftproduksjon. Året for øvrig har vært preget av høy produksjon og lave kraftpriser. Høyt produksjonsvolum og positivt resultat fra sikringshandler motvirket delvis effekten på driftsresultatet av lavere kraftpris.

Forretningsområdet Varme er landets største fjernvarmeleverandør, og dekker omkring 25 prosent av varmebehovet i Oslo. Varme har de siste årene gjennomført store forbedringer i driften, og kan vise til et styrket driftsresultat mot 2014.

Hafslund annonserte i desember 2015 at selskapet vil arbeide for en fristilling og mulig børsnotering av strømsalgsvirksomheten, Marked. En utskillelse og

Årsberetning 2015

Konsernet vil i 2016 arbeide for en fristilling og mulig børsnotering av strømsalgsvirksomheten, Marked.

et bredere eierskap vil bidra til ytterligere styrking av strømsalgsvirksomhetens vekstmuligheter. Samtidig vil det tilrettelegge for to mer fokuserte selskap og frigjøre kapital som muliggjør ytterligere vekst innen de andre forretningsområdene i Hafslund.

Marked hadde resultatframgang mot fjoråret. Dette skyldes primært bedret margin på salg av strøm, vekst i salg av fordelsprodukter og lavere vekstkostnader. Marked har i 2015 hatt fokus på å bygge en felles nordisk driftsplattform som gjør Marked i bedre stand til lønnsom kundevekst i årene framover, spesielt i det svenske og finske markedet.

Hafslund ser resultater av forbedringsarbeidet i konsernet. Arbeidet med kontinuerlig forbedring, mer effektive prosesser og kostnadskontroll utvikles løpende for ytterligere å kunne utnytte selskapets konkurransefortrinn.

RESULTAT, KONTANTSTRØM OG KAPITALFORHOLD

Resultat

Hafslund hadde salgsinntekter på 11,9 milliarder kroner (12,4 milliarder kroner) i 2015. Reduksjonen i salgsinntektene fra fjoråret må i hovedsak ses i sammenheng med lavere kraftpriser, til tross for at kjøpet av nettvirksomheten i Østfold nå har gitt full årseffekt. Driftsresultatet på 1973 millioner kroner er en forbedring på 224 millioner kroner fra fjoråret. Justert for netto positive engangsforhold på 76 millioner kroner (-80 millioner kroner) er driftsresultatet 67 millioner kroner høyere sammenlignet med fjoråret, til tross for at engrosprisene for kraft for Oslo-området har falt 23 prosent mot 2014. Lavere engrospriser på kraft påvirker inntjeningen for forretningsområdene Produksjon, Varme og Nett, selv om sikringshandler innen Produksjon og Varme delvis oppveier for dette. Resultatframgang for forretningsområdene Varme, Marked og Nett mer enn oppveier for redusert resultat for forretningsområdet Produksjon, som følge av både lavere kraftpriser og produksjonsvolum. Avkastning på engasjert kapital ble 9,2 prosent (8,3 prosent) i 2015.

Finanskostnadene på 288 millioner kroner i 2015 er 264 millioner kroner lavere sammenlignet med 2014. Reduksjonen skyldes i hovedsak at finanskostnadene er positivt påvirket med 137 millioner kroner, ved at høyere forward rentekurve reduserer markedsverdien på lån som regnskapsmessig vurderes til markedsverdi, mens finanskostnadene tilsvarende ble belastet 73 millioner kroner i 2014. Finanskostnadene inkluderer en disagio på -37 millioner kroner (-45 millioner kroner) som må ses i sammenheng med svekket kronekurs i løpet av året. En reduksjon i kupongrenten fra 3,8 til 3,4 prosent gjennom året og lavere rentebærende gjeld bidrar også til reduserte finanskostnader.

Skattekostnaden på 402 millioner kroner (194 millioner kroner) inkluderer grunnrenteskatt fra kraftproduksjonsvirksomheten på 70 millioner kroner (131 millioner kroner). Skattekostnaden inkluderer også en positiv engangseffekt på 97 millioner kroner gjennom lavere utsatt skatteforpliktelse per 31. desember 2015, som følge av at alminnelig skattesats i Norge reduseres med 2 prosentpoeng fra 2016. Til sammenligningen reflekterer den lave skattekostnaden i 2014 en tilbakeføring av tidligere avsatt skatt på 268 millioner kroner knyttet til et frafalt skattekrav.

Årsresultatet på 1284 millioner kroner er en økning på 281 millioner kroner fra 2014. Resultatet inkluderer netto positive engangsforhold på 158 millioner kroner (182 millioner kroner). Årsresultatet tilsvarer en egenkapitalavkastning på 15,5 prosent (12,8 prosent) og et resultat per aksje på 6,58 kroner (5,14 kroner).

Årsberetning 2015

Årsregnskapet er avlagt i henhold til IFRS. Styret bekrefter at forutsetningen om fortsatt drift er til stede, og årsregnskapet er avlagt på dette grunnlag.

KONTANTSTRØM OG KAPITALFORHOLD

Kontantstrøm fra driften ble 2201 millioner kroner (2127 millioner kroner) i 2015. Driftsresultat før avskrivninger på 2920 millioner kroner er 719 millioner kroner høyere enn netto kontantstrøm fra driften, i hovedsak som følge av betaling av renter og skatt på tilsammen 762 millioner kroner. Netto kontantstrøm til investeringsaktiviteter på 919 millioner kroner er redusert med 386 millioner kroner gjennom kapitalfrigjøring fra salg av virksomhet/aksjer innen øvrig virksomhet. Med utbetaling av utbytte i 2015 på 487 millioner kroner for regnskapsåret 2014, tilsvarende 2,50 kroner per aksje, ble netto kontantstrøm på 0,8 milliarder kroner til nedbetaling av gjeld i 2015.

Ved utgangen av 2015 var konsernets netto rentebærende gjeld 9,8 milliarder kroner (10,6 milliarder kroner), og egenkapitalandelen 34 prosent (30 prosent). Hafslund har en robust finansieringsstruktur med langsiktige kommitterte trekkfasiliteter. Ved utgangen av 2015 hadde konsernet ubenyttede trekkfasiliteter på 3,8 milliarder kroner. Hafslund har ingen finansielle gjeldsbetingelser (covenants) knyttet til sine låneavtaler.

FORRETNINGSOMRÅDER

Hafslund er et ledende kraftkonsern i Norge med kjernevirksomhet innen vannkraftproduksjon, fjernvarme, nett og strømsalg. Konsernet er Norges største innen nett, fjernvarme og strømsalg, og en mellomstor kraftprodusent. Mens Produksjon, Nett og Varme er geografisk fokusert på Østlandet, har Marked en nordisk strategi. Selskapet er, som det eneste kraftkonsernet i Norge, notert på Oslo Børs.

Nett

Forretningsområdet Nett består av selskapene Hafslund Nett AS og Hafslund Driftssentral AS. Antall nettkunder har i 2015 økt med 6 000, fra 683 000 til 689 000 kunder ved utgangen av 2015. En hovedaktivitet i 2015 har vært å integrere nettvirksomhet i Østfold, som ble kjøpt i 2014. Integrasjonsprosjektet, som nå er avsluttet, har bidratt til at Hafslund Nett er blitt et enda mer effektivt nettselskap.

Forretningsområdet Nett hadde i 2015 salgsinntekter på 4361 millioner kroner (4147 millioner kroner) og et driftsresultat på 822 millioner kroner (757 millioner kroner). Nett hadde ved utgangen av 2015 en engasjert kapital på 11,1 milliarder kroner, og driftsresultatet for 2015 tilsvarer en avkastning på engasjert kapital på 8,0 prosent (7,8 prosent). Resultatforbedringen fra fjoråret må blant annet ses i sammenheng med bidrag fra kjøpt nettvirksomhet. Kostnaden til overliggende nett økte med 160 millioner kroner, men lavere nettap og realiserte synergieffekter bidrar positivt. Årlig synergieffekt for 2016 er om lag 45 millioner kroner, og vil gradvis øke til om lag 60 millioner kroner etter utrulling av "de nye automatiske strømmålerne". Resultatet inkluderer integrasjonskostnader på 40 millioner kroner. Sammenlignet med den regulatoriske tillatte inntekten for 2015 inkluderer driftsresultatet en merinntekt på 153 millioner kroner (merinntekt på 206 millioner kroner i 2014). Ved utgangen av 2015 har nettvirksomheten en akkumulert merinntekt på 873 millioner kroner. Den akkumulert merinntekten vil reduseres betydelig i 2016, blant annet som følge av at tiltatt inntekt (inntektsramme) for 2016 er ventet å inkludere en positiv engangseffekt gjennom en harmonieffekt som følge av fusjonen av kjøpt nettvirksomhet i Østfold med Hafslund Nett AS i 2014. Harmonieffekten er

1284

Årsresultatet økte med 281 millioner til 1284 millioner kroner

Bygging av nytt aggregat i Vamma gir økt produksjonsvolum fra 2019.

Årsberetning 2015

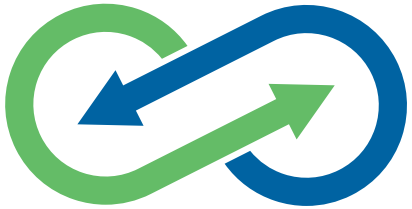

Integrasjonen av kjøpt nettvirksomhet ferdigstilt og 45 millioner i synergier vil realiseres i 2016.

99%

Fjernvarme med 99 prosent fornybare energikilder.

en engangskompensasjon som gis av NVE som følge av redusert effektivitetsscore for det fusjonerte selskapet. Med normal energietterspørsel, dagens nettariffer og forward kraftpriser, synergiuttak fra kjøpt nettvirksomhet, samt planlagt vedlikehold, forventes driftsresultatet for 2016 å bli om lag 10 prosent høyere enn for 2015.

De siste årene har investeringer i regionalnettet, særlig i Oslos sentrale områder, vært prioritert. I perioden 2016-2018 planlegges det en økende investeringstakt, både på grunn av innføring av AMS, men også som følge av oppgradering av distribusjons- og regionalnettet. Hafslund Nett søker stabile nettariffer overfor kundene. Fra 1. januar 2016, og for første gang siden 1. januar 2010, økte Hafslund Nett nettleien. For en husholdningskunde er økningen 4,35 øre per kWh (inkl. avgifter). Økningen skyldes i hovedsak økt forbruksavgift, økt nettleie i sentralnettet og økte investeringer hos Hafslund Nett. Hafslund Nett har etter prisendringen fortsatt en av landets laveste nettleier.

AMS-prosjektet holder framdriften, og både IT-systemer og forberedelser til utrulling går som planlagt. Det har på slutten av 2015 vært full aktivitet med installasjon av målere i pilot 1, og forberedelser mot pilot 2 er utført som planlagt.

Hafslund inngikk i desember 2015 avtale med Fredrikstad Energi AS (FEAS) om salg av Hafslunds 35 prosent eierandel i Fredrikstad Nett AS (FEN) til morselskapet FEAS. Salget frigjorde 315 millioner kroner, og Hafslund videreforer eierskapet på 49 prosent i morselskapet FEAS.

Varme

Forretningsområdet Varme består av fjernvarmevirksomheten i Oslo og Akershus. Varme hadde salgsinntekter på 977 millioner kroner (952 millioner kroner) og et driftsresultat på 231 millioner kroner (70 millioner kroner). Driftsresultatet i 2014 reflekterer en ekstraordinær nedskrivning på 61 millioner kroner som følge av teknisk tilstand på sekundærnettet for levering av fjernvarme på Søndre Nordstrand. Forretningsområdet Varme hadde ved utgangen av 2015 en engasjert kapital på 4,7 milliarder kroner, og en avkastning på engasjert kapital på 5,0 prosent (1,4 prosent).

Varme oppnådde produksjon på 1567 GWh (1547 GWh) i 2015, noe som er 20 GWh høyere enn fjoråret. Tilknytning av nye kunder innen fjernvarmevirksomheten kompenserer for mildt vær og lavt forbruk gjennom året. Nivået på og utviklingen i engrosprisen for kraft inngår i beregningen av prisen til kunden, og er derfor en viktig resultatdriver for Varme. Nedgangen i engrosprisen i 2015 påvirker inntjeningen negativt mot fjoråret, selv om et resultat på 43 millioner kroner (37 millioner kroner) fra sikringshandler, og gjennomførte harmoniseringer av tariffstrukturen, motvirker effekten av fallet i engrosprisene. Dekningsbidraget ble 41 øre/kWh (32 øre/kWh) i 2015. Sikret volum per 31. desember 2015 for kommende seks måneder utgjør 39 prosent av normalproduksjonen.

For fjernvarmevirksomheten i Oslo økte andelen elektrisitet og andre fornybare energikilder til 99 prosent for 2015, en økning på to prosentpoeng fra 2014. Økningen skyldes større andel spillvarme fra Oslo kommunes anlegg for energigjenvinning av restavfall og egen varmeproduksjon fra fornybare energikilder.

Varme hadde samlede investeringer på 112 millioner kroner (85 millioner kroner) i 2015. Investeringene knytter seg i hovedsak til organisk vekst, med et årlig fjernvarmebehov på 37 GWh ved kundefortetting på eksisterende fjernvarmenett. 2015 har vært preget av mange forbedringstiltak etter fjernvarmelekkasjer i Oslo i løpet av de to siste vintrene. Det er blant annet installert utstyr for økt seksjonering av

Årsberetning 2015

fjernvarmenettet, raskere påfylling av vann og andre tiltak for å raskere å få normal leveringssituasjon etter en uønsket hendelse. Denne aktiviteten vil fortsette kommende år. Varme gjennomfører tiltak for å nå målsettingen om 100 prosent fossilfri fjernvarmeproduksjon i et normalår, samt nye produkter og tjenester for å bli totalleverandør av termisk energi.

Produksjon

Forretningsområdet Produksjon består av kraftproduksjonsvirksomheten og en sentral krafthandelsenhet. Kraftproduksjonsvirksomheten skal sørge for god forvaltning av kraftanleggene i nedre del av Glomma, samt søke vekst innenfor fornybar energiproduksjon. Konsernets sentrale krafthandelsenhet utfører handel i spotmarkedet, handel med elsertifikater, finansiell sikringshandel og krafttrading. Som følge av mulig utskillelse av forretningsområdet Marked i 2016, ventes konsernets sentrale krafthandelsenhet flyttet til forretningsområdet Marked, som er enhetens største kunde.

Forretningsområdet Produksjon hadde salgsinntekter på 703 millioner kroner (871 millioner kroner) og et driftsresultat på 382 millioner kroner (552 millioner kroner) i 2015. Driftsresultatet fordeler seg med 355 millioner kroner (521 millioner kroner) fra kraftproduksjonsvirksomheten og med 27 millioner kroner (31 millioner kroner) fra krafthandelsvirksomheten. Forretningsområdet Produksjon har en engasjert kapital på 4,4 milliarder kroner ved utgangen av 2015, og driftsresultatet for 2015 tilsvarer en avkastning på engasjert kapital på 8,8 prosent (12,8 prosent).

Kraftproduksjonsvirksomheten produserte 3290 GWh (3452 GWh) i 2015, noe som er 190 GWh høyere enn normal årsproduksjon på 3100 GWh. Året var preget av god drift, høy produksjonstilgjengelighet og høy vannføring i Glomma. Engrosprisen for kraft for Oslo-området var 18 øre/kWh i 2015, mot 23 øre/kWh i 2014. Dette påvirker resultatet negativt mot fjoråret, selv om et resultat på 121 millioner kroner (59 millioner kroner) fra sikringshandler delvis motvirker fallet i engrosprisene. Sikret volum per 31. desember 2015 for kommende seks måneder utgjør 24 prosent av normalproduksjonen. Styret vedtok i september å gjennomføre byggingen av et nytt aggregat i Vamma med en investeringsramme på 920 millioner kroner. Det nye aggregatet, Vamma 12, med slukeevne på 500 m3/s og installert effekt på 128 MW, vil produsere omkring 1 TWh årlig og gi en årlig merproduksjonen på 220 GWh for Vamma kraftverksområde som helhet. Vamma 12 vil ta over store deler av produksjonen fra de andre aggregatene i Vamma, der de eldste, som er 100 år gamle, vil fortsette som flomaggregat. Byggingen av Vamma 12 startet for fullt i oktober. Det nye aggregatet skal etter planen være operativt fra våren 2019.

Marked

Forretningsområdet Marked består av virksomhetsområdene strømsalg samt kunde- og faktureringstjenester, med virksomhet i Norge, Sverige og Finland. Marked er Norges største leverandør av strøm og en av de ledende aktørene innen strømsalg i Norden. Omsetningen på 5,9 milliarder kroner er en reduksjon på 0,5 milliarder kroner fra 2014. Omsetningsnedgangen skyldes lavere engrospriser for kjøp av kraft på Nord Pool i 2015 sammenlignet med 2014. Det ble solgt 17,9 TWh (17,8 TWh) strøm til kundene i 2015.

Forretningsområdet Marked oppnådde et driftsresultat på 441 millioner kroner i 2015 (403 millioner kroner). Økningen fra 2014 skyldes både generelle driftsforbedringer, enkelte positive engangseffekter samt forbedret resultat innen strømsalgsvirksomheten som følge av bedre marginer og økt bidrag fra fordelsprodukter. Resultatet er imidlertid belastet med -49 millioner kroner (4 millioner kroner) i verdiendring på kraftderivater som etter IFRS må føres til markedsverdi, mens verdiendring på tilhørende fastpriskontrakter til kundene først føres til markedsverdi ved levering. Forretningsområdet Marked har en engasjert kapital på 1,5 milliarder kroner ved utgangen av 2015. Driftsresultatet for 2015 tilsvarer en avkastning på engasjert kapital på 26,5 prosent (22,7 prosent).

Marked har i 2015 utvidet virksomheten med en ny organisasjon for å tilrettelegge for vekst i Sverige og Finland. Tellier Services AB er etablert og utfører faktureringstjenester for SverigesEnergi og Kotimaan Energia. I tillegg har Marked etablert inkassovirksomhet gjennom Solvencia AS og kjøp av Galant Inkasso AS.

Ved utgangen av 2015 hadde Hafslund til sammen 1 050 000 strømkunder (1 073 000), hvorav 326 000 kunder er utenfor Norge. Strømsalgsvirksomheten har en multibrandstrategi som omfatter åtte ulike merkevarer i Norge, Sverige og Finland. Den sterke posisjonen som Hafslund har i det norske strømmarkedet, sammen med virksomhetene i Sverige og Finland, gjør at konsernet er godt posisjonert for et framtidig felles nordisk sluttbrukermarked for strøm, og ytterligere vekst både organisk og strukturelt.

I desember 2015 ble det annonsert at Hafslund har besluttet å starte arbeidet med utskillelse og en mulig børsnotering av Hafslund Marked. En utskillelse og et bredere eierskap vil bidra til ytterligere styrking av virksomhetens vekstmuligheter. Gitt hensiktsmessige markedsforhold har Hafslund som ambisjon å gjennomføre en børsnotering i løpet av 2016.

Årsberetning 2015

MYNDIGHETSKONTAKT OG RAMMEVILKÅR

Hafslunds nettvirksomhet er regulert av myndighetene som naturlig monopol. Rammene for inntektene til fjernvarmevirksomheten er fastsatt i lovverket. Både kraftproduksjon og fjernvarme har sine inntekter direkte relatert til prisene i kraftmarkedet, et marked som blant annet påvirkes av politiske beslutninger.

For Hafslund er det avgjørende å kunne gi myndighetene gode innspill om virkningen av rammebetingelser som påvirker virksomhetene og deres utviklingsmuligheter. Samtidig skal Hafslund bidra til gode politiske og regulatoriske beslutninger, ved å synliggjøre hvordan beslutningene påvirker de viktige samfunnsfunksjonene som Hafslund utøver i det moderne samfunn.

Ambisjonene for å løse klima- og miljøutfordringene er styrket, både globalt, nasjonalt og i virkeområdet for Hafslunds nett-, fjernvarme- og vannkraftvirksomhet. Energibruken skal effektiviseres, og all gjenværende fossil energibruk i transport- og byggsektoren skal fases ut over de neste par tiårene. Det må skje ved økt elektrifisering og overgang fra fossil oljefyring til fornybar fjernvarme. Hafslund blir sentral i det grønne skiftet, og en realistisk måloppnåelse forutsetter at myndighetene legger til rette for videre utvikling av Hafslunds virksomheter.

I november 2015 vedtok Regjeringen nye energiregler i bygningsforskriften, som er i tråd med Hafslunds anbefalinger. Forskriften videreføre krav til vannbåren varme i større bygg. Samtidig stiller forskriften krav til det samlede energibehovet i et bygg, og likestiller fornybar energi levert fra strøm- og fjernvarmenettet med lokalt produsert energi. Det samme prinsippet bør nå gjøres gjeldende i det offentlige. Energimerkeordningen for bygg, når denne fra sommeren 2016, flyttes fra NVE til Enova.

SAMFUNNSANSVAR

Hafslund har ansvar for de samfunnsmessige konsekvensene som følger av konsernets virksomhet, både med hensyn til ytre miljøpåvirkning, arbeidsforhold, menneskerettigheter og øvrige sosiale forhold. Ansvaret går gjennom hele Hafslunds verdikjede og virksomhet, og inkluderer også de innkjøp og investeringer som Hafslund foretar. Hafslund legger til grunn regjeringens definisjon av samfunnsansvar som angitt i St. meld. nr. 10 (2008-2009): Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi.

Styrende for arbeidet innen området er konsernets policy for ytre miljø og samfunnsansvar, samt konkrete prosedyrer for blant annet miljøledelse og etisk handel. Hafslund har også egne etiske retningslinjer som gjelder for alle selskapets leverandører, der innholdet utgjør en del av kontrakten. Hafslund ønsker å være en viktig samarbeidspartner for virksomheter som bidrar positivt i samfunnet, og som bygger opp under konsernets verdier.

DET YTRE MILJØ

Miljøledelse

God miljøledelse er en naturlig del av Hafslunds samfunnsansvar, og er et viktig middel for å sikre effektiv ressursutnyttelse og god drift. Alle enhetene i konsernet skal praktisere en systematisk form for miljøledelse, og det er satt konkrete krav til dette fra konsernets side. Hafslund Varme, som står for majoriteten av energibruken og utslipp i konsernet, er sertifisert i henhold til den internasjonale miljøstandarden ISO 14001. Dessuten er hovedkontoret i Drammensveien 144, Oslo, og konferansesenteret på Hafslund Hovedgård, i Sarpsborg, begge sertifisert i henhold til Miljøfyrtårn-standarden.

Produksjon

Elvekraftverkene produserer miljøvennlig og fornybar kraft, og det er i alles interesse at vannressursene i Glomma-vassdraget blir utnyttet på en mest mulig effektiv måte. Produksjonstilgjengeligheten ved Hafslunds produksjonsanlegg lå i 2015 på 99,4 prosent, mot 98,5 prosent året før. Det har ikke vært utslipp av olje som har fått noen miljømessige konsekvenser.

Varme

Hafslunds energibruk og utslipp til luft domineres av konsernets varmeproduksjon. En høy andel utsortert restavfall og fornybare innsatsfaktorer gjør at klimagassutslippene nå er svært lave i forhold til mengden produsert energi. Dessuten erstatter fjernvarme i stor grad eldre og forurensende oljekjeler. Andel fossil olje og gass av totalen var 1,3 prosent i 2015, mot 2,7 prosent i 2014. I Oslo var fossilandelen 1,2 prosent i 2015.

Hafslund Varmes varmesentraler har også utslipp av mer lokal og regional karakter, som for eksempel støv, NOx og SOx. Disse utslippene har i 2015 i all hovedsak ligget under myndighetenes grenseverdier, og overskridelser har raskt blitt avviksbehandlet og rutinemessig meldt til myndighetene.

Hafslund Varme har som mål å fase helt ut fossile energikilder fra fjernvarmeproduksjonen i et normalår, inkludert spisslast, og er praktisk talt der i dag. Spesielle situasjoner og langvarig kulde kan imidlertid av beredskapshensyn kreve noe bruk av fossile energikilder i korte perioder, blant annet for å opprettholde forsyningssikkerheten.

Årsberetning 2015

Nett
For Hafslund Nett er det et samfunnsansvar å sikre høy tilgjengelighet for alle nettkunder. I tillegg skal kostnadene og tapene holdes på et lavt nivå. Den pågående omleggingen av hovednettet i Oslo til 132 kV vil redusere de relative tapene i nettet fra dagens nivå.

Det har i 2015 ikke vært skade på kabler som har medført utslipp av kabelolje til vassdrag.

Øvrig drift
Hafslunds påvirkning på det ytre miljø fra øvrig drift stammer i hovedsak fra drift av egen bygningsmasse, egen transport, samt innkjøpte tjenester, herunder transport og entreprenørvirksomhet. Konsernet samarbeider med Norsk Gjenvinning om avfalls- og returordninger. Hafslund er også medlem av Renas, en innsamling- og behandlingsordning for næringselektroavfall.

Hafslund har som mål å ha en høy andel ladbare kjøretøy i sin egen bilflåte. Alle nye kjøretøy skal nå som utgangspunkt være ladbare, med mindre spesielle krav gjør at dette må fravikes. Andel ladbare kjøretøy økte i 2015.

Etikk og korrupsjon
Hafslund er opptatt av å holde en høy etisk standard i all sin forretningsdrift. Hafslund stiller tydelige krav til konsernets leverandører om at disse skal utøve sin forretningsvirksomhet på en slik måte at de ikke bryter med nasjonale og internasjonale anerkjente prinsipper og retningslinjer knyttet til menneske- og arbeidstakerrettigheter, miljø og korrupsjon. Kravene er en del av innholdet i alle kontrakter som Hafslund inngår. Hafslund har i tillegg et rammeverk for god foretaksstyring og styregodkjente etiske retningslinjer for de ansatte for blant annet å forebygge korrupsjon, bestikkelser og interessekonflikter.

SOSIALT ANSVAR

Medarbeiderforhold
Hafslund hadde 1117 medarbeidere (1097 årsverk) ved utgangen av 2015. 38 prosent av konsernets medarbeidere er kvinner. Hafslund arbeider for en jevnere fordeling av kvinner og menn innenfor alle forretningsområdene. Dette vil søkes ivaretatt gjennom mer målrettet rekruttering, interne utviklingsprogram og kompetanseutvikling. Hafslunds lønnspolitikk er basert på individuell lønnsfastsettelse, og konsernet søker å beholde og tiltrekke seg dyktige medarbeidere.

Det jobbes målrettet med lederutvikling og kompetanseutvikling i Hafslund for å sikre framtidig kompetansebehov. Konsernet vil i 2016 innføre et kompetansestyringssystem for å styrke prestasjonsledelse og strategisk kompetanseutvikling ytterligere. Hafslund gjennomfører også leder- og medarbeiderundersøkelser med formål å måle den ansattes motivasjon, leder- og kollegastøtte, utviklingsmuligheter, kompetansedeling og relasjon til nærmeste leder, med sikte på å videreutvikle arbeidsmiljøet og skape en attraktiv arbeidsplass.

Hafslund skal ikke forskjellsbehandle på bakgrunn av kjønn, etnisitet, nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, språk, religion eller livssyn, i saker som for eksempel lønn, avansement og rekruttering. Konsernledelsen består av tre kvinner og fem menn. I ledergruppene i konsernselskapene er det 22 prosent kvinner. Styret i Hafslund ASA består av åtte representanter, hvorav tre kvinner og fem menn, og oppfyller dermed lovens krav til kjønnssammensetning. Godtgjørelse til ledende ansatte samt tilhørende erklæring er omtalt som del av **note 22** i konsernregnskapet.

Det jobbes målrettet med lederutvikling og kompetanseutvikling for å sikre framtidig kompetansebehov.

“Hafslund skal ha en høy standard på helse, miljø og sikkerhet (HMS).

Årsberetning 2015

Helse, miljø og sikkerhet
Hafslund skal ha en høy standard på helse, miljø og sikkerhet (HMS), og hensynet til HMS skal ivaretas i alle prosesser og aktiviteter.

Konsernet ønsker at alle selskapene skal være attraktive arbeidsplasser med et utviklende og inkluderende arbeidsmiljø. Målet er at ingen skal bli skadet på jobb eller utvikle yrkessykdom.

Personskader
Det er i 2015 registrert totalt tolv fraværsskader og åtte skader uten fravær for alle egne ansatte og innleide som jobber på Hafslunds anlegg. Det tilsvarer en skadefrekvens for konsernet på 3,5 (5,3 uten forretningsområdet Marked) fraværsskader per million arbeidstimer, H1-verdi, og en total-skadefrekvens (antall skader med og uten fravær per million arbeidstimer, H2-verdi) på 6,2 (8,4 uten forretningsområdet Marked). Det er registrert tre personskader på egne ansatte, og en av disse skadene medførte et fravær på ti dager (Hafslund Nett). Leverandørene har til sammen rapportert elleve fraværsskader og seks skader uten fravær under arbeid på Hafslunds anlegg. Skadene skjedde på oppdrag for Hafslund Nett, Hafslund Varme og Hafslund Produksjon. Årsakssammenheng for alle skader blir grundig undersøkt for å sikre læring og hindre gjentagelse. Hafslund har en visjon om null skader.

Rapportering av uønskede hendelser (RUH)
For å nå visjonen om null skader i virksomheten er rapportering av uønskede hendelser (RUH) et spesielt viktig virkemiddel. Målet er at alle ansatte og leverandører melder ifra om uønskede hendelser, og at informasjonen danner grunnlag for forebygging av skader samt bidra til læring i virksomheten. I 2015 ble det rapportert inn totalt 1484 hendelser (1428).

Sykefravær
Samlet for konsernet ligger sykefraværet i 2015 på 5,5 prosent (4,6 prosent). Korttidsfraværet, inntil 16 dager, utgjorde 2,3 prosent, og sykefraværet utover arbeidsgiverperioden var på 3,2 prosent. Konsernet har vært IA-bedrift siden 2005, og det er over tid utviklet gode rutiner knyttet til oppfølging av sykefravær. Målet er at sykefraværet ikke skal overstige 4 prosent i konsernet som helhet, og det arbeides med tiltak for å redusere sykefraværet.

RISIKOFORHOLD

Hafslunds virksomhet er eksponert for risiko på en rekke områder og gjennom hele verdikjeden. De mest sentrale er av regulatorisk, juridisk, finansiell, politisk, omdømme- og markedsmessig art, i tillegg til operasjonell risiko. Risikostyring i Hafslund er en integrert del av konsernets forretningsvirksomhet, og har som mål å styre risiko mot et akseptabelt nivå for å bidra til å sikre oppnåelse av strategiske og operative mål. Hafslund har etablert retningslinjer og rammer for aktiv og helhetlig styring av risiko på en rekke områder. Det ble i 4. kvartal gjennomført en prosjekt med ekstern bistand for å kartlegge konsernets rammeverk for bekjempelse av økonomisk kriminalitet. Det vil i 2016 arbeides med å ytterligere forbedre rammeverket og øke den interne bevisstheten om temaet. Den samlete risikoen på konsernnivå er gjenstand for vurdering av revisjonsutvalget og styret.

Markedsrisiko
Markedspriser på kraft er en av flere viktige verdidrivere for konsernets resultat, i særlig grad i tilknytning til salg av kraft- og fjernvarmeproduksjon. Hafslund har etablert sikringsprogrammer for prissikring av framtidig produksjon av både vannkraft og fjernvarme. Strømsalgsvirksomheten søker å redusere usikkerhet mot utviklingen i kraftprisene gjennom sikring for å oppnå symmetri mellom eksponering mot kunder og innkjøpene i engrosmarkedet. Hafslund håndterer markedsrisikoen ved å benytte finansielle instrumenter. Motpartsrisiko i kraftmarkedet minimeres gjennom bruk av standardiserte kontrakter som cleares mot Nasdaq OMX Commodities. For strømsalgsvirksomheten vil kundeutviklingen representere et sentralt risikomoment. Virksomheten har til enhver tid en fordringsmasse mot kunder, der hovedtyngden skriver seg fra mindre fordringer mot privatkunder. Tap på fordringer har historisk sett vært lave. I tillegg er Hafslund eksponert for råvarer til fjernvarmevirksomheten. Konsernledelsen evaluerer og beslutter strategier for styring av denne type risiko innenfor den risikoprofil styret har besluttet.

Finansiell risiko
Konsernets finansavdeling styrer og sikrer valutaeksponering aktivt for å redusere konsernets netto valutarisiko, både i forhold til krafthandel, kjøp av varer og tjenester, og i forhold til lån i utenlandsk valuta. Hafslund er eksponert for renterisiko på rentebærende lån, i tillegg til at 5 års swap-rente inngår i inntektsrammefastsettelsen for nettvirksomheten, og at nettleien inngår som et element ved beregning av inntektene i Varme. Videre er grunnrenteskatten innen vannkraftproduksjon eksponert mot rente på statsveksler gjennom friinntekten. Normalt vil endringer i rentekurven ha en invers påvirkning på låneporteføljen, og på inntektsrammen til nettvirksomheten. Konsernet justerte i 2015 rammene for renterisiko, og konsernets gjeldsportefølje vil over tid tilpasses endrede rammer. Renterisiko søkes redusert gjennom at konsernets naturlige rentesikring skal utnyttes ved at renteeksponering knyttet til referanserenten i inntektsrammen til Nett, og friinntekten til Produksjon skal søkes korrelert mot rente på lånesiden. Styret har godkjent de retningslinjer og rammer som gjelder for styring av finansiell risiko.

Årsberetning 2015

Hafslund har flere langsiktige kommitterte trekkfasiliteter som skal sikre finansiering, også i perioder hvor det er vanskelig å få finansiering i kapitalmarkedene.

Regulatorisk risiko

Flere av konsernets virksomheter innenfor energiforsyning er konsesjonspliktige, og i betydelig grad gjenstand for offentlig regulering. Særlig gjelder dette Produksjon, Varme og Nett. Nettvirksomheten er et naturlig monopol med offentlig regulerte inntekter. Inntektsrammen til Nett fastsettes hvert år av NVE, og det kan forekomme uforutsette svingninger på grunn av endringer i reguleringsmodellen.

Operasjonell risiko

Hafslund er eksponert for operasjonell risiko i alle prosesser i hele verdikjeden. Den operasjonelle risikoen er størst innenfor prosjektgjennomføring og driftsaktiviteter. Hafslund håndterer operasjonell risiko gjennom detaljerte prosedyrer for aktiviteter, kontroller og beredskapsplaner. En vesentlig del av virksomheten omfatter samfunnskritisk infrastruktur som bidrar til å dekke befolkningens grunnleggende behov. Forsyningssikkerhet står derfor helt sentralt i operativ planlegging og drift i Hafslund. Risiko knyttet til forsyningssikkerhet inngår også som en del av det samlede risikobildet på konsernnivå.

Konsernet har etablerte systemer for registrering og rapportering av kritikkverdige forhold, uønskede hendelser og skader. Det er også forsikringsordninger som omfatter alle vesentlige skadetyper.

Alle prosjekter i Hafslund over et visst omfang og størrelse gjennomfører risikoanalyser med sikte på å vurdere og planlegge tiltak ved behov.

Årsberetning 2015

EIERSTRUKTUR OG AKSJONÆRFORHOLD

Hafslund ASA har to aksjeklasser, hvor A-aksjene gir stemmerett på konsernets generalforsamling. Dette er historisk betinget og fraviker fra "Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse". Selskapets aksjekapital ved utgangen av 2015 var 195 186 264 kroner, fordelt på 115 427 759 A-aksjer og 79 758 505 B-aksjer. Kursen per 31. desember 2015 var 59,75 kroner for A-aksjen og 58,75 kroner for B-aksjen, og innebærer en børsverdi på 11,6 milliarder kroner. Avkastningen (verdiendring + utbytte) i 2015 ble 22,0 prosent. Tilsvarende endret Oslo Børs' hovedindeks OSEBX (OSEBX justeres for utbytte) seg med 5,9 prosent. Oslo kommune var per 31. desember 2015 største aksjonær i Hafslund ASA, med 53,7 prosent av aksjekapitalen, hvorav 58,5 prosent av A-aksjene og 46,8 prosent av B-aksjene. Fortum Forvaltning AS er nest største aksjonær med 34,1 prosent av aksjekapitalen, hvorav 32,8 prosent av A-aksjene og 36,0 prosent av B-aksjene. Ved årsskiftet eide Hafslund 263 289 egne B-aksjer og 1 egne A-aksjer.

Styrets arbeid

Styret i Hafslund har arbeidet i henhold til vedtatt styreinstruks med retningslinjer for styrets arbeid. Hafslunds prinsipper for eierstyring og selskapsledelse (Corporate Governance), samt redegjørelsen for foretaksstyringen, er omtalt på www.hafslund.no (under «Om Hafslund» og deretter «Eierstyring og selskapsledelse»). Det er enighet i Hafslund om ikke å etablere en bedriftsforsamling. Styret er dermed direkte ansvarlig overfor generalforsamlingen.

Hafslund oppfyller lovens krav om representasjon av begge kjønn i styret. Styret gjennomfører årlig en evaluering av arbeidsform, kompetanse samt samarbeidet med ledelsen. Styrets kompensasjonsutvalg gir blant annet tilrådning til styret i saker som gjelder selskapets vederlag til konsernsjefen. Kompensasjonsutvalget har i 2015 bestått av Birger Magnus (leder), Per Langer, Ellen Christine Christiansen og Per Orfjell. Styrets revisjonsutvalg støtter styrets arbeid med regnskapsavleggelse og internkontroll, og har i 2015 bestått av Odd Håkon Hoelsæter (leder), Maria Moræus Hanssen og Per Luneborg.

På ordinær generalforsamling den 7. mai 2015 ble styremedlemmene Odd Håkon Hoelsæter og Per Langer gjenvalgt med funksjonstid fram til ordinær generalforsamling 2017. Stig Bech, Kjell O. Viland og Timo Karttinen utgjør valgkomiteen.

UTBYTTE OG DISPONERING AV RESULTATET

Den langsiktige utbyttepolitikken for konsernet er å utbetale stabile utbytter som over tid tilsvarer minst 50 prosent av årsresultatene. Styret vil overfor ordinær generalforsamling den 3. mai 2016 foreslå at det for regnskapsåret 2015 deles ut et ordinært utbytte på 3,00 kroner (2,50 kroner) per aksje, totalt 585 millioner kroner. Styret foreslår følgende disposisjoner av Hafslund ASAs årsresultat på -10 millioner kroner:

Overført fra annen egenkapital	**595 millioner kroner**
Avsatt til utbytte	**-585 millioner kroner**
Sum disponert årsresultat	**-10 millioner kroner**

FRAMTIDSUTSIKTER

Hafslund er et rendyrket energi- og infrastrukturselskap med ledende posisjoner som Norges største nett-, fjernvarme- og strømsalgsselskap, og en mellomstor kraftprodusent. Den regulerte nettvirksomheten utgjør om lag halvparten av Hafslunds engasjerte kapital. Nettvirksomheten sikrer Hafslund stabil avkastning i en periode preget av lave kraftpriser og usikre økonomiske tider.

Inntjeningen til forretningsområdene Produksjon og Varme er direkte påvirket av kraftprisutviklingen og produksjonsvolumet. Kraftprisene bestemmes blant annet av den hydrologiske situasjonen, tilbud og etterspørsel etter kraft, og de økonomiske og regulatoriske forholdene i Norden og Europa. Ved utgangen av 2015 var notert systempris for levering av kraft i 2016 på 19 øre/kWh (2015: 19 øre/kWh). En endring i kraftprisen over året med 1 øre/kWh vil, ved full spotpriseksponering og normal produksjon, endre driftsresultatet med henholdsvis 29 millioner kroner og 12 millioner kroner for Produksjon og Varme. For å sikre kontantstrøm og utnytte markedsutsiktene benyttes delvis prissikring av salg av produsert energi.

Etter oppkjøpet av nettvirksomhet i Østfold i 2014 er det forventet en synergieffekt på 45 millioner kroner i 2016, økende til 60 millioner kroner i årlig effekt etter utrulling av AMS i 2019. Inntjeningen over tid for nettvirksomheten påvirkes av egen effektivitet i forhold til resten av nettbransjen, utvikling i rentenivået, i tillegg til endringer i de offentlige reguleringene. Fem prosentpoeng i endret relativ effektivitet, eller ett prosentpoeng endring i NVE-rente, innebærer om lag 80 millioner kroner i endret regulert inntektsramme for forretningsområdet Nett.

Årsberetning 2015

De neste årene vil nett- og strømsalgsvirksomheten stå overfor betydelige regulatoriske endringer med innføring av AMS og større skille mellom nettvirksomhet og strømsalgsvirksomhet. Strømsalgsvirksomheten er svært konkurranseutsatt, og lønnsomhet og vekst er betinget av selskapets evne til ytterligere å utvikle og forbedre virksomheten. Strømsalgsvirksomheten har en langsiktig nordisk vekststrategi, og i desember 2015 ble det kommunisert at Hafslund vil starte arbeidet med en utskillelse og mulig børsnotering av Hafslund Marked. Konsernet har som ambisjon å gjennomføre en børsnotering i løpet av 2016, gitt hensiktsmessige markedsforhold. En utskillelse og et bredere eierskap vil bidra til ytterligere styrking av strømsalgsvirksomhetens vekstmuligheter.

Konsernet venter samlede investeringer på omlag 3,7 milliarder kroner for 2016 og 2017. I tillegg til løpende drifts- og vekstinvesteringer, preges investeringsnivået av samlede lovpålagte investeringer i AMS på om lag 2,4 milliarder kroner og bygging av et nytt aggregat i Vamma med en investeringsramme på 920 millioner kroner fram mot 2019. En eventuell børsnotering av forretningsområdet Marked vil, sammen med de økte investeringene, bidra til å rendyrke og styrke konsernet som et infrastrukturselskap innen fornybar energi. Konsernet har en strategi om å videreføre organisk og strukturell vekst som støtter opp om utviklingen av konsernets virksomhet.

Styret i Hafslund ASA
Oslo, 10. mars 2016

Birger Magnus
Styreleder

Maria Moræus Hanssen
Nestleder

Per Langer

Odd Håkon Hoelsæter

Ellen Christine Christiansen

Per Orfjell

Per Luneborg

Jane Koppang

Finn Bjørn Ruyter
Konsernsjef

Regnskap konsern

Resultat	
Utvidet resultat	
Balanse	
Kontantstrømoppstilling	
Endring i egenkapital	
Note 1	Generell informasjon
Note 2	Viktige regnskapsprinsipper
Note 3	Finansiell risikostyring
Note 4	Regnskapsestimater og skjønnsmessige vurderinger
Note 5	Segmentinformasjon
Note 6	Varige driftsmidler
Note 7	Immaterielle eiendeler
Note 8	Nedskrivningsvurderinger
Note 9	Investering i tilknyttete selskap
Note 10	Finansielle instrumenter etter kategori
Note 11	Langsiktige fordringer o.l.
Note 12	Kundefordringer og andre fordringer
Note 13	Betalingsmidler
Note 14	Aksjekapital og overkurs
Note 15	Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld
Note 16	Lån
Note 17	Skatt
Note 18	Pensjonskostnader, -forpliktelser og -midler
Note 19	Andre (tap)/gevinster netto
Note 20	Andre driftskostnader
Note 21	Lønn og andre personalkostnader
Note 22	Godtgjørelse til ledende ansatte og styremedlemmer
Note 23	Finanskostnader
Note 24	Transaksjoner med nærstående parter
Note 25	Kjøp og salg av virksomhet
Note 26	Selskaper som inngår i konsolideringen

Resultat, utvidet resultat

Millioner kroner	Noter	1. januar – 31. desember 2015	2014
Salgsinntekter	5	**11 905**	12 396
Kjøp varer og energi		**(6 264)**	(6 866)
Lønn og andre personalkostnader	18, 21, 22	**(992)**	(879)
Andre (tap)/gevinster - netto	19	**67**	67
Andre driftskostnader	20	**(1 841)**	(1 972)
Andel resultat i tilknyttete selskaper	9, 25	**45**	49
Driftsresultat før avskrivninger		**2 920**	**2 795**
Avskrivninger	6, 7, 8	**(920)**	(898)
Nedskrivninger	6, 7, 8	**(27)**	(148)
Driftsresultat		**1 973**	**1 749**
Finanskostnader	23	**(288)**	(552)
Resultat før skattekostnad		**1 686**	**1 197**
Skattekostnad	17	**(402)**	(194)
Årsresultat		**1 284**	**1 003**
Tilordnet			
Aksjonærer i morselskapet		**1 282**	1 003
Ikke-kontrollerende eierinteresser		**(1)**	
Resultat per aksje (NOK per aksje)			
Resultat per aksje (= utvannet resultat per aksje)	14	**6,58**	5,14

Note 1 til 26 er en integrert del av konsernregnskapet.

Millioner kroner	Noter	1. januar – 31. desember 2015	2014
Årsresultat		**1 284**	**1 003**
Poster som senere kan bli omklassifisert til resultatet			
Gevinst (tap) som følge av kontantstrømsikring	10	**109**	(23)
Omregningsdifferanser		**48**	7
Skatt	17	**(27)**	6
Sum poster som senere kan bli omklassifisert til resultatet		**130**	**(10)**
Poster som senere ikke kan bli omklassifisert til resultatet			
Endring estimat pensjoner	18	**304**	(307)
Skatt	17	**(76)**	83
Sum poster som senere ikke kan bli omklassifisert til resultatet		**228**	**(224)**
Årets utvidede resultat		**358**	**(234)**
Årets totalresultat		**1 642**	**769**
Totalresultat tilordnes:			
Aksjonærene i morselskapet		**1 641**	769
Ikke-kontrollerende eierinteresser		**1**	
Årets totalresultat		**1 642**	**769**

Note 1 til 26 er en integrert del av konsernregnskapet.

Balanse

Millioner kroner	Noter	31. desember 2015	2014
Eiendeler			
Varige driftsmidler	6	**19 302**	19 011
Immaterielle eiendeler	7	**2 933**	2 970
Investeringer i tilknyttete selskaper	9	**338**	646
Langsiktige fordringer o.l.	10, 11, 18	**199**	221
Langsiktige eiendeler		**22 772**	**22 848**
Varer		**61**	47
Kundefordringer og andre fordringer	10, 12	**2 494**	2 435
Finansielle eiendeler	3, 10	**501**	140
Betalingsmidler	10, 13	**724**	742
Kortsiktige eiendeler		**3 780**	**3 364**
Sum eiendeler		**26 552**	**26 212**
Egenkapital og gjeld			
Innskutt egenkapital	14	**4 275**	4 275
Opptjent egenkapital		**4 734**	3 585
Ikke-kontrollerende eierinteresser		**4**	17
Egenkapital		**9 013**	**7 877**
Lån	10, 16	**8 547**	9 047
Utsatt skatt	17	**3 251**	3 080
Pensjonsforpliktelser	18	**58**	416
Langsiktig gjeld		**11 856**	**12 543**
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	10, 15	**2 601**	2 395
Finansielle forpliktelser	3, 10	**431**	199
Betalbar skatt	17	**340**	340
Lån	10, 16	**2 311**	2 857
Kortsiktig gjeld		**5 683**	**5 792**
Sum gjeld		**17 539**	**18 335**
Sum gjeld og egenkapital		**26 552**	**26 212**

Note 1 til 26 er en integrert del av konsernregnskapet.

Styret i Hafslund ASA
Oslo, 10. mars 2016

Birger Magnus
Styreleder

Maria Moræus Hanssen
Nestleder

Per Langer

Odd Håkon Hoelsæter

Ellen Christine Christiansen

Per Orfjell

Per Luneborg

Jane Koppang

Finn Bjørn Ruyter
Konsernsjef

Kontantstrømoppstilling

Millioner kroner	Noter	1. januar – 31. desember 2015	2014
Driftsresultat før avskrivninger (EBITDA)		**2 920**	**2 795**
Justeringer for:			
- gevinst/tap salg driftsmidler og virksomhet		**(62)**	4
- resultat finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultat		**89**	(22)
- andre ikke likviditetsposter		**(45)**	(49)
Endringer i arbeidskapital:			
- Varer		**(14)**	16
- Kundefordringer og andre fordringer		**(73)**	7
- Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld		**149**	(124)
Kontantstrøm fra driften		**2 963**	**2 627**
Betalte renter		**(419)**	(452)
Betalte skatter		**(343)**	(48)
Netto kontantstrøm fra driften		**2 201**	**2 127**
Driftsinvesteringer	6, 7	**(1 282)**	(875)
Salg varige driftsmidler		**186**	59
Kjøp virksomhet, aksjer, mm	25	**(24)**	(1 463)
Salg aksjer o.l.		**200**	
Kontantstrøm investeringsaktiviteter		**(919)**	**(2 279)**
Opptak lån	16	**1 800**	2 225
Nedbetaling av lån	16	**(2 674)**	(2 347)
Endring rentebærende fordringer	11	**30**	368
Utbytte og andre egenkapitaltransaksjoner		**(487)**	(501)
Kontantstrøm finansieringsaktiviteter		**(1 331)**	**(255)**
Endring i betalingsmidler		**(49)**	**(407)**
Betalingsmidler per 1. januar		**742**	1 143
Valutagevinst/(tap) betalingsmidler		**31**	6
Betalingsmidler per 31. desember	10, 13	**724**	**742**

Note 1 til 26 er en integrert del av konsernregnskapet.

Endring i egenkapital

Millioner kroner	Aksjekapital	Overkurs	Annen innskutt egenkapital	Estimatavvik pensjoner	Omregnings-differanser	Opptjent egenkapital	Egenkapital til morselskapets aksjonærer	Ikke-kontrollerende eierinteresser	Total egenkapital
Egenkapital per 31. desember 2013	**195**	**4 080**	**76**	**455**	**16**	**2 742**	**7 564**	**18**	**7 583**
Prinsippendringer og korreksjoner 1. januar 2014						19	19		**19**
Justert egenkapital 1. januar 2014	**195**	**4 080**	**76**	**455**	**16**	**2 761**	**7 583**	**18**	**7 601**
Årets resultat						1 003	1 003		**1 003**
Utvidet resultat				(224)	7	(17)	(234)		**(234)**
Årets totalresultat				**(224)**	**7**	**986**	**769**		**769**
Transaksjoner med eierne:									
Endring minoritetsinteresser								(1)	**(1)**
Utdelt ordinært utbytte for 2013						(488)	(488)		**(488)**
Endring egne aksjer						(13)	(13)		**(13)**
Andre egenkapitalendringer						9	9		**9**
Egenkapital per 31. desember 2014	**195**	**4 080**	**76**	**231**	**23**	**3 255**	**7 860**	**17**	**7 877**
Årets resultat						1 284	1 284		**1 284**
Utvidet resultat				228	48	82	358		**358**
Årets totalresultat				**228**	**48**	**1 366**	**1 642**		**1 642**
Transaksjoner med eierne:									
Endring minoritetsinteresser								(13)	**(13)**
Utdelt ordinært utbytte for 2014						(487)	(487)		**(487)**
Endring egne aksjer			(3)			11	8		**8**
Andre egenkapitalendringer			(17)			3	(14)		**(14)**
Egenkapital per 31. desember 2015	**195**	**4 080**	**56**	**459**	**71**	**4 148**	**9 009**	**4**	**9 013**

Styret har foreslått et utbytte på 3,00 kroner per aksje for regnskapsåret 2015. Tilsvarende tall for 2014 var 2,50 kroner per aksje.

Note 1 til 26 er en integrert del av konsernregnskapet.

Note 1, 2

NOTE 1 ▸ GENERELL INFORMASJON

Hafslund ASA (selskapet) med datterselskaper (senere omtalt som Hafslund) er notert på Oslo Børs. Hafslund er landets største nettselskap, størst innen fjernvarme, størst innen strømsalg og en middels stor norsk kraftprodusent. Mens strømsalgsvirksomheten i det alt vesentlige har virksomhet i Norge, Sverige og Finland, har de øvrige forretningsområdene sin virksomhet i Norge. Hafslund-konsernet driver sin virksomhet gjennom datterselskaper og tilknyttete selskaper. Hovedkontoret ligger i Oslo. Konsernregnskapet ble vedtatt av selskapets styre 10. mars 2016.

NOTE 2 ▸ VIKTIGE REGNSKAPSPRINSIPPER

Nedenfor beskrives de viktigste regnskapsprinsippene som er benyttet ved utarbeidelsen av konsernregnskapet. Dersom ikke annet framgår, er disse prinsippene benyttet på samme måte for alle regnskapsperioder.

2.1 Rammeverk for regnskapsavleggelsen

Konsernregnskapet til Hafslund ASA er utarbeidet i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder (IFRS) og fortolkninger fra IFRS fortolkningskomité (IFRIC), som fastsatt av EU. For det avlagte konsernregnskapet er det ingen forskjeller mellom IFRS som fastsatt av EU og IASB. Konsernregnskapet er basert på et modifisert historisk kost-prinsipp. Avvikene gjelder i hovedsak finansielle eiendeler og forpliktelser (herunder derivater) til virkelig verdi over resultatet. Utarbeidelse av regnskaper i samsvar med IFRS krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av selskapets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn. Områder med stor grad av skjønnsmessige vurderinger, høy kompleksitet eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for konsernregnskapet, er beskrevet i **note 4**.

Konsernregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift.

a) Nye og endrede standarder som er tatt i bruk
Konsernet har ikke tatt i bruk nye og endrede standarder i 2015 som har påvirket regnskapet.

b) Standarder, endringer og fortolkninger til eksisterende standarder som ikke er trådt i kraft og hvor konsernet ikke har valgt tidlig anvendelse
Konsernet har ikke valgt tidlig anvendelse av noen nye eller endrede IFRS-standarder eller IFRIC-fortolkninger.

- *IFRS 9 Finansielle instrumenter* omhandler klassifikasjon, måling og innregning av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser, samt sikringsbokføring. Den komplette versjonen av IFRS 9 ble utgitt i juli 2014. Den erstatter de deler av IAS 39 som omhandler tilsvarende problemstillinger. Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler klassifiseres i tre kategorier: virkelig verdi over utvidet resultat, virkelig verdi over resultatet og amortisert kost. Målekategori bestemmes ved førstegangsregnskapsføring av eiendelen. Klassifiseringen avhenger av enhetens forretningsmodell for styring av sine finansielle instrumenter og karakteristikken av kontantstrømmene til det enkelte instrumentet. Egenkapitalinstrumenter skal i utgangspunktet måles til virkelig verdi over resultatet. Foretaket kan velge å presentere verdiendringene over utvidet resultat, men valget er bindende, og ved senere salg kan ikke gevinst/tap reklassifiseres over resultatet. Verdifall som skyldes kredittrisiko skal nå innregnes basert på forventet tap i stedet for dagens modell der tap må være pådratt.

  For finansielle forpliktelser videreføre standarden stort sett kravene i IAS 39. Den største endringen er at i tilfeller der virkelig verdi-opsjonen er tatt i bruk for en finansiell forpliktelse, skal endringer i virkelig verdi som skyldes endring i egen kredittrisiko innregnes i utvidet resultat. IFRS 9 forenkler kravene til sikringsbokføring ved at sikringseffektiviteten knyttes nærmere ledelsens risikostyring og gir større rom for vurdering. Samtidig sikringsdokumentasjon kreves fortsatt.

  Standarden trer i kraft for regnskapsåret 2018, men tidliganvendelse er tillatt. Hafslund vurderer å tidligimplementere IFRS 9 for å kunne dra nytte av nye sikringsregler, muligheten for vurdering av sluttkundekontrakter til virkelig verdi for å unngå regnskapsmessig volatilitet og føring av verdiendring knyttet til egen kredittrisiko over utvidet resultat. Implementeringen er imidlertid avhengig av at standarden godkjennes i EU først.

- *IFRS 15 Inntekter fra kundekontrakter* omhandler inntektsføring. Standarden fordrer en inndeling av kundekontrakten i de enkelte ytelsesplikter. En ytelsesplikt kan være en vare eller en tjeneste. Inntekt regnskapsføres når en kunde oppnår kontroll over en vare eller tjeneste, og dermed har muligheten til å bestemme bruken av og kan motta fordelene fra varen eller tjenesten. Standarden erstatter *IAS 18 Driftsinntekter og IAS 11 Anleggskontrakter* og tilhørende tolkninger. Standarden trer i kraft for regnskapsåret 2018, men tidliganvendelse er tillatt. Konsernet har ikke fullt ut vurdert virkningen av IFRS 15. Det er ingen andre standarder eller fortolkninger som ikke er trådt i kraft som forventes å gi en vesentlig påvirkning på konsernets regnskap.

Note 1, 2

2.2 Konsolideringsprinsipper

a) Datterselskap
Datterselskaper er alle enheter som konsernet har kontroll over. Kontroll over en enhet oppstår når konsernet er utsatt for variabilitet i avkastningen fra enheten og har evnen til å påvirke denne avkastningen gjennom sin makt over enheten. Datterselskap konsolideres fra dagen kontroll oppstår og dekonsolideres når kontroll opphører.

Ved kjøp av virksomhet anvendes oppkjøpsmetoden. Vederlaget som er ytt, måles til virkelig verdi av overførte eiendeler, pådratte forpliktelser og utstedte egenkapitalinstrumenter. Identifiserbare eiendeler, gjeld og betingede forpliktelser regnskapsføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Ikke-kontrollerende eierinteresser i det oppkjøpte selskapet måles fra gang til gang enten til virkelig verdi, eller til sin andel av det overtatte selskapets nettoeiendeler. Utgifter knyttet til virksomhetssammenslutningen kostnadsføres når de påløper.

Når oppkjøpet skjer i flere trinn, skal eierandel fra tidligere kjøp verdsettes på nytt til virkelig verdi på kontrolltidspunktet, med resultatføring av verdiendringen. Betinget vederlag måles til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Etterfølgende endringer i virkelig verdi av det betingete vederlaget skal i henhold til IAS 39 resultatføres eller føres som en endring i utvidet resultat dersom det betingete vederlaget klassifiseres som en eiendel eller gjeld. Det foretas ikke ny verdimåling av betingete vederlag klassifisert som egenkapital, og etterfølgende oppgjør føres mot egenkapitalen.
Dersom vederlaget (inkludert eventuelle ikke-kontrollerende eierinteresser og virkelig verdi av tidligere eierandeler) overstiger virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og gjeld i oppkjøpet, regnskapsføres dette som goodwill.
Dersom vederlaget (inkludert eventuelle ikke-kontrollerende eierinteresser og virkelig verdi av tidligere eierandeler) utgjør mindre enn virkelig verdi av netto eiendeler i datterselskapet som følge av et kjøp på gunstige vilkår, føres differansen som gevinst i resultatet.

Konserninterne transaksjoner, mellomværender og urealisert gevinst eller tap mellom konsernselskaper elimineres. Rapporterte tall fra datterselskapene omarbeides om nødvendig for å oppnå samsvar med konsernets regnskapsprinsipper.

b) Endring i eierinteresse i datterselskaper uten tap av kontroll
Transaksjoner med ikke-kontrollerende eierinteresser i datterselskaper som ikke medfører tap av kontroll, behandles som egenkapitaltransaksjoner. Ved kjøp av aksjer fra ikke-kontrollerende eiere føres forskjellen mellom vederlaget og aksjenes forholdsmessige andel av balanseført beløp av nettoeiendeler i datterselskapet mot egenkapitalen til morselskapets eiere. Gevinst eller tap ved salg til ikke-kontrollerende eierinteresser føres tilsvarende mot egenkapitalen.

c) Avhending av datterselskap
Når konsernet ikke lenger har kontroll, måles eventuelle gjenværende eierinteresser til virkelig verdi med endring over resultatet. Virkelig verdi utgjør deretter anskaffelseskost for den videre regnskapsføring, enten som investering i tilknyttet selskap, felleskontrollert virksomhet eller finansiell eiendel. Beløp som tidligere er ført i utvidet resultat relatert til dette selskapet, behandles som om konsernet hadde avhendet underliggende eiendeler og gjeld. Dette vil kunne innebære at beløp som tidligere er ført i utvidet resultat reklassifiseres til resultatet.

d) Tilknyttete selskaper
Tilknyttete selskaper er selskaper hvor Hafslund har betydelig innflytelse, men ikke kontroll. Betydelig innflytelse foreligger normalt der konsernet har mellom 20 og 50 prosent av stemmerettene. Investeringer i tilknyttete selskaper regnskapsføres etter egenkapitalmetoden. Investeringen regnskapsføres på kjøpstidspunktet til anskaffelseskost, og konsernets andel av årsresultatet i etterfølgende perioder inntektsføres eller kostnadsføres. Balanseført beløp inkluderer eventuell implisitt goodwill identifisert på kjøpstidspunktet. Ved reduksjon av eierandel i tilknyttet selskap hvor konsernet opprettholder betydelig innflytelse, omklassifiseres kun en forholdsmessig andel av beløp som tidligere er ført i utvidet resultat til resultatet.

Konsernets andel av over- eller underskudd i tilknyttete selskaper resultatføres og tillegges balanseført verdi av investeringen. Konsernets andel av utvidet resultat i det tilknyttete selskapet føres i utvidet resultat i konsernet og tillegges også beløp for investeringene. Konsernet resultatfører ikke andel av underskudd hvor dette medfører at balanseført beløp av investeringen blir negativt (inklusive usikre fordringer på enheten), med mindre konsernet har pådratt seg forpliktelser eller foretatt betalinger på vegne av det tilknyttet selskapet.

Konsernet avgjør ved slutten av hver regnskapsperiode hvorvidt det foreligger nedskrivningsbehov på investeringen i det tilknyttete selskapet. I så fall beregnes nedskrivningsbeløpet som forskjellen mellom gjenvinnbart beløp av investeringen og dens balanseførte verdi, og resultatfører differansen på egen linje sammen med regnskapslinje Andel resultat i tilknyttete selskap.
Dersom det oppstår gevinst eller tap på transaksjoner mellom konsernet og dets tilknyttete selskaper, regnskapsføres kun den forholdsmessige andelen som

Note 2

knytter seg til aksjonærene utenfor konsernet. Urealiserte tap elimineres med mindre det foreligger et nedskrivingsbehov på eiendelen som var gjenstand for transaksjonen. Der det har vært nødvendig, er regnskapene i de tilknyttete selskapene omarbeidet for å oppnå samsvar med konsernets regnskapsprinsipper, med unntak av tilknyttete selskaper som er investeringsselskap.

Gevinster og tap ved utvanning av eierandeler i tilknyttete selskaper resultatføres.

2.3 Segmentinformasjon

Driftssegmenter rapporteres etter samme struktur som ledelsesrapporteringen til konsernets øverste beslutningstaker. Konsernets øverste beslutningstaker, som er ansvarlig for allokering av ressurser til og vurdering av inntjening i driftssegmentene, er definert som konsernledelsen.

2.4 Omregning av utenlandsk valuta

a) Funksjonell valuta og presentasjonsvaluta
Regnskapet til de enkelte enheter i konsernet måles i den valuta som benyttes der enheten i hovedsak opererer (funksjonell valuta). Konsernregnskapet presenteres i norske kroner (NOK), som både er den funksjonelle valutaen til morselskapet, og presentasjonsvalutaen til konsernet.

b) Transaksjoner og balanseposter
Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til den funksjonelle valutaen til transaksjonskurs. Alle pengeposter i utenlandsk valuta er omregnet til kursen på balansetidspunktet. Realisert valutagevinst eller -tap ved oppgjør og omregning av pengeposter i utenlandsk valuta til kursen på balansedagen resultatføres.

Valutagevinster og -tap knyttet til lån, kontanter og kontantekvivalenter presenteres (netto) som finansinntekter eller finanskostnader. Andre valutagevinster og -tap presenteres på linjen for andre (tap)/gevinster – netto.

Valutavirkningen på ikke-pengeposter (både eiendeler og forpliktelser) inngår som del av vurderingen av virkelig verdi. Valutadifferanser på ikke-pengeposter, slik som aksjer til virkelig verdi over resultatet, resultatføres som en del av samlet gevinst og tap. Valutadifferanser på aksjer klassifisert som tilgjengelig for salg, inkluderes i verdiendringen som føres mot utvidet resultat.

c) Konsernselskaper
Resultat og balanse for konsernselskaper med funksjonell valuta forskjellig fra presentasjonsvalutaen regnes om på følgende måte:

a) Balansen, inkludert goodwill og merverdier ved oppkjøp, er omregnet til balansedagens kurs.
b) Inntekter og kostnader omregnes til norske kroner ved å benytte gjennomsnittskurs.
c) Omregningsdifferanser føres mot utvidet resultat og spesifiseres separat i egenkapitalen.

2.5 Varige driftsmidler

Varige driftsmidler er balanseført til anskaffelseskost, med fradrag for akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger. Anskaffelseskost inkluderer kostnader direkte knyttet til anskaffelsen av driftsmiddelet, herunder direkte henførbare lånekostnader. Påfølgende utgifter legges til driftsmidlenes balanseførte verdi eller balanseføres separat når det er sannsynlig at framtidige økonomiske fordeler tilknyttet utgiften vil tilflyte konsernet, og utgiften kan måles pålitelig. Balanseført beløp knyttet til utskiftede deler resultatføres.

Øvrige reparasjons- og vedlikeholdskostnader føres over resultatet i den perioden utgiftene pådras. Tomter avskrives ikke. Andre driftsmidler avskrives lineært, slik at driftsmidlenes anskaffelseskost avskrives til restverdi over forventet utnyttbar levetid, som er:

Kraftanlegg	20 – 50 år
Varmeanlegg	10 – 50 år
Nettanlegg	10 – 50 år
Teknisk utstyr og løsøre	3 – 30 år
Annen eiendom	20 – 50 år

Driftsmidlenes utnyttbare levetid, samt restverdi, vurderes på hver balansedag og endres hvis nødvendig. Når balanseført verdi på et driftsmiddel er høyere enn estimert gjenvinnbart beløp, skrives verdien ned til gjenvinnbart beløp (note 2.7). Gevinst og tap ved avgang driftsmidler resultatføres under Andre (tap)/gevinster - netto og utgjør forskjellen mellom salgspris og balanseført verdi.

2.6 Immaterielle eiendeler

a) Vannfall
Vannfallsrettigheter er balanseført til historisk anskaffelseskost. Vannfallsrettigheter er vurdert å være en tidsubegrenset eiendel, da det ikke foreligger hjemfallsrett, og avskrives ikke.

b) Goodwill
Goodwill er forskjellen mellom anskaffelseskost ved kjøp av virksomhet og virkelig verdi av konsernets andel av netto identifiserbare eiendeler i virksomheten på

Note 2

oppkjøpstidspunktet. Goodwill ved oppkjøp av datterselskap er klassifisert som immateriell eiendel. Goodwill balanseføres til anskaffelseskost med fradrag for nedskrivninger. For etterfølgende vurdering av behov for nedskrivning blir goodwill allokert til de kontantgenererende enheter som forventes å få fordeler av oppkjøpet. Nedskrivning på goodwill reverseres ikke.

c) Kundeporteføljer
Kundeporteføljer balanseføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Kundeporteføljene har begrenset utnyttbar levetid og føres til anskaffelseskost med fradrag for akkumulerte avskrivninger. Avskrivning foretas lineært over forventet gjennomsnittlig avtaleperiode.

d) Akkvisisjonskostnader (Customer purchase order)
Akkvisisjonskostnader ved tilgang av nye kunder balanseføres til anskaffelseskost med fradrag for avskrivninger. Akkvisisjonskostnadene har begrenset utnyttbar levetid og ses opp mot forventet levetid på kundeforholdet. Hafslund har valgt å avskrive akkvisisjonskostnader lineært over tre til fem år basert på opparbeidet erfaring. Anskaffelseskost omfatter kun direkte salgskostnader, og hver enkelt kundeportefølje følges opp separat.

2.7 Verdifall på ikke-finansielle eiendeler

Goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid avskrives ikke, men testes årlig for verdifall. Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler som avskrives, vurderes for verdifall når det foreligger indikatorer på at framtidig inntjening ikke kan forsvare balanseført verdi. Forskjellen mellom balanseført verdi og gjenvinnbart beløp resultatføres som nedskrivning. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av bruksverdi og virkelig verdi med fradrag av salgskostnader. Ved vurdering av verdifall grupperes eiendelene på det laveste nivået der det er mulig å skille ut uavhengige kontantstrømmer (kontantgenererende enheter). Ved hver rapporteringsdato vurderes mulighetene for reversering av tidligere nedskrivninger på ikke-finansielle eiendeler (unntatt goodwill).

2.8 Anleggsmidler (eller avhendingsgrupper) holdt for salg

Anleggsmidler (eller avhendingsgrupper) blir klassifisert som holdt for salg når balanseført beløp i hovedsak vil bli realisert ved en salgstransaksjon og et salg er vurdert som svært sannsynlig. Måling skjer til det laveste av balanseført verdi og virkelig verdi fratrukket salgsutgifter.

2.9 Finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter regnskapsføres når konsernet blir part i kontraktsmessige betingelser knyttet til instrumentet. Finansielle eiendeler og finansiell gjeld klassifiseres på grunnlag av art av og formål med instrumentene til kategoriene a) til virkelig verdi over resultatet og b) utlån og fordringer. Klassifiseringen avhenger av hensikten med eiendelen og foretas ved anskaffelse.

a) Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet
Denne kategorien har to underkategorier: i) finansielle instrumenter holdt for handelsformål, og ii) finansielle instrumenter som ledelsen initielt har valgt å klassifisere til virkelig verdi over resultatet. Derivater klassifiseres som holdt for handelsformål, med mindre de er en del av en regnskapsmessig sikringsrelasjon. Finansielle eiendeler og finansiell gjeld som føres til virkelig verdi over resultatet, regnskapsføres ved anskaffelsen til virkelig verdi, og transaksjonskostnader resultatføres. Gevinst eller tap fra endringer i virkelig verdi av finansielle instrumenter klassifisert som finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet, inkludert renteinntekt og utbytte, medtas i resultatet under Andre (tap)/gevinster – netto i den perioden de oppstår. Eiendeler og gjeld i denne kategorien klassifiseres som kortsiktig eiendel eller kortsiktig forpliktelse hvis de holdes for handelsformål, eller hvis de forventes å bli realisert innen 12 måneder etter balansedagen.

b) Utlån og fordringer
Utlån og fordringer er ikke-derivate finansielle eiendeler med faste eller bestembare betalinger som ikke omsettes i et aktivt marked. Utlån og fordringer måles ved første gangs innregning til virkelig verdi tillagt direkte henførbare transaksjonskostnader. For senere perioder måles utlån og fordringer til amortisert kost ved bruk av effektiv rentemetoden. De klassifiseres som omløpsmidler med mindre de forfaller mer enn 12 måneder etter balansedagen. Utlån og fordringer klassifiseres som kundefordringer og andre fordringer i balansen, samt kontanter og kontantekvivalenter (se **note 2.12** og **2.13**).

c) Verdifall på finansielle eiendeler
På balansedagen vurderes det hvorvidt det finnes objektive indikasjoner på om en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi. For aksjer klassifisert som tilgjengelig for salg vil et betydelig eller langvarig fall i virkelig verdi under anskaffelseskost være en indikator på at aksjen er verdiforringet. Dersom slike objektive indikatorer foreligger, og verdireduksjoner tidligere har vært ført mot utvidet resultat, skal det kumulative tapet som er innregnet i utvidet resultat omklassifiseres til det konsoliderte resultatet. Beløpet måles som differansen mellom anskaffelseskost og dagens virkelige verdi, med fradrag for tap ved verdifall som tidligere er resultatført. Verdiforringelse på aksjer og tilsvarende instrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg ført i resultatet reverseres ikke gjennom resultatet. Når

Note 2

verdipapirer klassifisert som tilgjengelig for salg selges eller nedskrives, omklassifiseres samlet verdiregulering som er ført i utvidet resultat over resultatet.

2.10 Derivater og sikring

Derivater balanseføres til virkelig verdi på det tidspunkt derivatkontrakten inngås, og deretter løpende til virkelig verdi. Regnskapsføring av tilhørende gevinster og tap avhenger av hvorvidt derivatet er utpekt som et sikringsinstrument og eventuell type sikring. Hafslund øremerker enkelte derivater i følgende sikringstype:

- Sikring av variabilitet i kontantstrømmer knyttet til en særskilt risiko i en balanseført eiendel, forpliktelse eller svært sannsynlig planlagt transaksjon (kontantstrømsikring)

Ved inngåelse av sikringsforholdet dokumenterer Hafslund sammenhengen mellom sikringsinstrumentene og sikringsobjektene, i tillegg til formålet med risikostyringen og strategien bak de forskjellige sikringstransaksjonene. Hafslund dokumenterer også sin vurdering av hvorvidt derivatene som benyttes er svært effektive i å utligne endringene i virkelig verdi eller kontantstrøm knyttet til sikringsobjektene. Slike vurderinger dokumenteres både ved inngåelse av sikringsforholdet og løpende i sikringsperioden.

Virkelig verdi av derivatene brukt i sikringsrelasjoner er vist i **note 10**. Endringer i egenkapitalen som følge av sikring, og som er ført over utvidet resultat, vises i oppstilling over utvidet resultat. Virkelig verdi av et sikringsderivat klassifiseres som anleggsmiddel eller langsiktig gjeld dersom gjenværende løpetid på sikringsobjektet er lenger enn 12 måneder og som omløpsmiddel eller kortsiktig gjeld dersom gjenværende løpetid på sikringsobjektet er mindre enn 12 måneder. Derivater holdt for handelsformål klassifiseres som omløpsmiddel eller kortsiktig gjeld.

Kontantstrømsikring
Den effektive delen av endring i virkelig verdi på derivater som øremerkes og kvalifiserer som sikringsinstrument i en kontantstrømsikring, regnskapsføres over utvidet resultat. Gevinst og tap på den ineffektive delen resultatføres som Andre (tap) gevinster - netto.

Sikringsgevinster eller -tap som er ført over utvidet resultat og akkumulert i egenkapitalen omklassifiseres til resultatet i den perioden sikringsobjektet påvirker resultatet (for eksempel når det planlagte sikrede salget finner sted). Gevinsten eller tapet som knytter seg til den ineffektive delen resultatføres som Andre (tap) gevinster – netto.

Når et sikringsinstrument utløper eller selges, eller når en sikring ikke lenger tilfredsstiller kriteriene for sikringsbokføring, forblir samlet gevinst eller tap ført over utvidet resultat i egenkapitalen, og blir omklassifisert til resultatet samtidig med at den sikrede transaksjonen blir resultatført. Hvis en sikret transaksjon ikke lenger forventes å bli gjennomført, omklassifiseres balanseført beløp i egenkapitalen umiddelbart til resultatet på linjen Andre (tap) gevinster - netto.

Konsesjonskraft
Hafslund har avtaler om levering av konsesjonskraft til kommuner til myndighetsbestemte priser. Konsesjonskraft skal i utgangspunktet sikre kommunene elektrisk kraft til en rimelig pris. For enkelte konsesjonskraftavtaler er det inngått avtaler om finansielt oppgjør som løpende kostnadsføres. Leveransen av konsesjonskraft er å anse som en lovmessig plikt, og inntektsføres løpende i henhold til fastsatt konsesjonskraftpris.

Elsertifikat
Elsertifikater er behandlet som en finansiell eiendel i samsvar med IAS 32 og målingen følger reglene i IAS 39 og reglene for fremmed valuta i IAS 21. Dette innebærer at beholdning av elsertifikater, fordringer på elsertifikater, terminkontrakter på elsertifikater og annulleringsforpliktelsen mot Statnett måles til virkelig verdi over resultatet. I resultatet er effektene av virkelig verdi endringene klassifisert som Andre (tap)/ gevinster – netto. I balansen er beholdning av elsertifikater klassifisert som Betalingsmidler og terminkontraktene er klassifisert som Finansielle eiendeler og Finansielle forpliktelser. Annulleringsforpliktelsen til Statnett er klassifisert som Annen kortsiktig gjeld.

2.11 Varer

Varer vurderes til det laveste av anskaffelseskost og netto realisasjonsverdi. Anskaffelseskost tilordnes ved bruk av først-inn, først-ut-metoden (FIFO).

2.12 Kundefordringer

Kundefordringer måles ved første gangs balanseføring til virkelig verdi. Ved etterfølgende måling vurderes kundefordringer til amortisert kost ved bruk av effektiv rente, fratrukket avsetning for inntruffet tap.

2.13 Betalingsmidler

Betalingsmidler består av kontanter, bankinnskudd, beholdning av elsertifikat, samt andre kortsiktige, lett omsettelige investeringer med maksimum tre måneders opprinnelig løpetid

Note 2

2.14 Aksjekapital og overkurs

Ordinære aksjer klassifiseres som egenkapital. Utgifter som knyttes direkte til utstedelse av nye aksjer eller opsjoner, føres som reduksjon av mottatt vederlag i egenkapitalen. Ved kjøp av egne aksjer føres vederlaget, inkludert eventuelle transaksjonskostnader fratrukket skatt, til reduksjon i egenkapitalen (tilordnet morselskapets aksjonærer) inntil aksjene blir annullert, utstedt på nytt eller solgt. Dersom egne aksjer senere blir solgt eller utstedt på nytt, føres vederlaget, fratrukket direkte transaksjonskostnader og tilknyttete skattevirkninger, som økning av egenkapital tilordnet morselskapets aksjonærer.

2.15 Leverandørgjeld

Leverandørgjeld måles til virkelig verdi ved første gangs balanseføring. Ved etterfølgende måling vurderes leverandørgjeld til amortisert kost ved bruk av effektiv rente.

2.16 Lån

Lån måles, styres og følges opp basert på virkelig verdi i henhold til interne risikostyringsprosedyrer, og endring i virkelig verdi kommuniseres i den interne ledelses-rapporteringen. Inntil 31. desember 2009 ble lånene regnskapsført til virkelig verdi over resultatet i henhold til Fair value option (FVO), og disse lånene vil fortsette å bli regn-skapsført på samme måte til de blir innfridd. Disse lånene ble regnskapsført til virkelig verdi når utbetaling av lånet fant sted, og transaksjonskostnader ble utgiftsført direkte. For lån med anskaffelsestidspunkt etter 1. januar 2010 har Hafslund valgt å ikke benytte seg av FVO, og disse lånene regnskaps-føres til amortisert kost. Lån klassifiseres som kortsiktig gjeld med mindre det foreligger en ubetinget rett til å utsette betaling av gjelden i mer enn 12 måneder fra balansedato.

2.17 Skatt

Skattekostnaden består av betalbar skatt og endring utsatt skatt. Skatt blir resultatført, bortsett fra når den relaterer seg til poster som er ført mot utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen. I slike tilfeller føres også skatten mot utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen. Skattekostnaden beregnes i samsvar med de skattesatser, -lover og -regler som er vedtatt på balansedagen. Ledelsen vurderer løpende de standpunkter som er hevdet i selvangivelsene der gjeldende skattelover er gjenstand for fortolkning. Basert på ledelsens vurdering foretas avsetninger til forventede skattebetalinger der dette anses nødvendig. Det er beregnet utsatt skatt på alle midlertidige forskjeller mellom skattemessige og konsoliderte regnskapsmessige verdier på eiendeler og gjeld. Utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at framtidig skattbar inntekt vil foreligge, og at de skattereduserende midlertidige forskjellene kan fratrekkes i denne inntekten.

Utsatt skatt beregnes på midlertidige forskjeller fra investeringer i datterselskaper og tilknyttete selskaper, bortsett fra når konsernet har kontroll over tidspunktet for reversering av de midlertidige forskjellene, og det er sannsynlig at de ikke vil bli reversert i overskuelig framtid. Utsatt skattefordel og utsatt skatt motregnes dersom det er en juridisk håndhevbar rett til å motregne eiendeler ved betalbar skatt mot forpliktelser ved betalbar skatt.

Beskatning av kraftproduksjonsvirksomheten
Kraftproduksjonsvirksomheten er underlagt de særskilte reglene for beskatning av kraftforetak. Utover alminnelig inntektsskatt og eiendomsskatt belastes kraftproduksjonsvirksomheten med naturressursskatt og grunnrenteskatt.

Naturressursskatt er en overskuddsuavhengig skatt som beregnes på grunnlag av det enkelte kraftverkets gjennomsnittlige kraftproduksjon de siste sju årene. Skattesatsen er satt til 1,3 øre per kWh. Naturressursskatten kan avregnes mot alminnelig inntektsskatt, og ikke utliknet naturressursskatt klassifiseres som en rentebærende fordring.

Grunnrenteskatten utgjør 31 prosent (øker til 33 prosent i 2016) av kraftstasjonenes normerte resultat utover beregnet friinntekt. Negativ grunnrenteinntekt kan framføres mot senere positiv grunnrenteinntekt inkludert renter. Negativ grunnrenteinntekt inngår som en del av grunnlaget for beregning av utsatt skatt/skattefordel i grunnrentebeskatningen sammen med utsatt skatt/skattefordel knyttet til midlertidige forskjeller vedrørende driftsmidler i kraftproduksjonen.

Kraftproduksjonsvirksomheten belastes også med eiendomsskatt som utgjør inntil 0,7 prosent av beregnet takstverdi. Alminnelig inntektsskatt og grunnrenteskatt resultatføres som ordinære skatter. Eiendomsskatt resultatføres som en driftskostnad.

2.18 Pensjonsforpliktelser, bonusordninger og andre kompensasjonsordninger overfor ansatte

a) Pensjonsforpliktelser
Selskapene i konsernet har ulike pensjonsordninger. Hafslund har både ytelsesplaner og innskuddsplaner.

Ytelsesplan
En ytelsesplan er en pensjonsordning som definerer den pensjonsutbetaling som en ansatt vil motta ved pensjonering, og som er finansiert gjennom innbetalinger til forsikringsselskaper eller pensjonskasser.

Note 2

Pensjonsutbetalingen er normalt avhengig av en eller flere faktorer slik som alder, antall år i selskapet og lønn. Regnskapsmessig forpliktelse for ytelsesordningene er nåverdien av forpliktelsen på balansedagen, med fradrag for virkelig verdi på pensjonsmidlene. Bruttoforpliktelsen er beregnet av uavhengige aktuarer som anvender lineærmetoden («unit credit method») ved beregningen. Bruttoforpliktelsen diskonteres til nåverdi ved bruk av renten på en obligasjon utstedt av et selskap med høy kredittverdighet (OMF-renten) i den samme valuta som ytelsene vil bli betalt og med en løpetid som er tilnærmet den samme som løpetiden for den relaterte pensjonsforpliktelsen.

Hafslund har vurdert det riktig å legge til grunn OMF-renten som diskonteringsrente basert på en vurdering om at det foreligger et dypt og likvid marked for denne type obligasjoner. Det norske markedet har blitt mer velutviklet etter finanskrisen og har høy kredittrating, forhold som også tilsier at det er obligasjoner med høy kredittverdighet. Alternativet til bruk av OMF rente er bruk av statsobligasjonsrenten. Se **note 18** for beregninger og sensitivitet ved endring av diskonteringsrente.

Gevinster og tap som oppstår ved rekalkulering av forpliktelsen som følge av erfaringsavvik og endringer i aktuarmessige forutsetninger føres mot egenkapitalen via utvidet resultat i perioden de oppstår. Virkningen av endringer i ordningenes ytelser resultatføres umiddelbart.

Innskuddsplan
En innskuddsplan er en pensjonsordning hvor konsernet betaler faste bidrag til en separat juridisk enhet. Konsernet har ingen juridisk eller annen forpliktelse til å betale ytterligere bidrag hvis enheten ikke har nok midler til å betale alle ansatte ytelser knyttet til opptjening i inneværende og tidligere perioder. Innskuddene regnskapsføres som lønnskostnad når de forfaller.

b) Bonusordninger
Konsernet regnskapsfører en forpliktelse og en kostnad for bonuser og overskuddsdeling etter en beregning som dels tar utgangspunkt i resultatet til morselskapets aksjonærer og dels individuelle forhold. Konsernet regnskapsfører en avsetning der det foreligger kontraktsmessige forpliktelser eller der det foreligger en tidligere praksis som skaper en selvpålagt forpliktelse.

Konsernet regnskapsfører en forpliktelse og en kostnad ved tildeling av egne aksjer til ansatte. Kostnadsføring foretas lineært over opptjeningsperioden og presenteres som lønnskostnader. Verdien måles til aksjens markedsverdi på tildelingstidspunktet. Ved kostnadsføring regnskapsføres en tilsvarende økning av annen innskutt egenkapital.

c) Sluttvederlag
Sluttvederlag blir betalt når ansettelsesforhold avsluttes før det normale tidspunktet for pensjonering, eller når en ansatt frivillig aksepterer å slutte mot et slikt vederlag. Konsernet regnskapsfører sluttvederlag når det beviselig er forpliktet til enten å avslutte arbeidsforholdet til en eller flere ansatte i henhold til en formell, detaljert plan som ikke kan trekkes tilbake, eller til å gi sluttvederlag som følge av et tilbud som er gitt for å oppfordre til frivillig avgang. Sluttvederlag som forfaller mer enn 12 måneder etter balansedagen, diskonteres til nåverdi.

2.19 Avsetninger

Konsernet regnskapsfører avsetninger når det eksisterer en plikt som følge av tidligere hendelser, det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen vil komme til oppgjør ved en overføring av økonomiske ressurser, og forpliktelsens størrelse kan estimeres med tilstrekkelig grad av pålitelighet. I tilfeller hvor det foreligger flere forpliktelser av samme natur, fastsettes sannsynligheten for at forpliktelsen vil komme til oppgjør ved å vurdere gruppen under ett. Avsetning for gruppen regnskapsføres selv om sannsynligheten for oppgjør knyttet til gruppens enkeltelementer kan være lav.

Avsetninger måles til nåverdien av forventete utbetalinger for å innfri forpliktelsen. Det benyttes en diskonteringssats før skatt som reflekterer nåværende markedssituasjon og risiko spesifikk for forpliktelsen. Økningen i forpliktelsen som følge av endret tidsverdi føres som finanskostnad.

Note 2

2.20 Inntektsføring

a) Inntektsføring generelt
Inntektsføring ved salg av varer og tjenester skjer ved opptjening. Opptjening ved varesalg skjer i det hoveddelen av risiko og kontroll over varen overføres til kjøper. Inntekter ved salg av varer og tjenester vurderes til virkelig verdi av vederlaget, netto etter fradrag for merverdiavgift og rabatter. Konserninternt salg elimineres.

b) Salg av kraft og fjernvarme
Salg av kraft resultatføres på tidspunkt for levering til kunden. Realiserte inntekter fra fysisk og finansiell handel i kraftkontrakter presenteres som salgsinntekter. Salg av fjernvarme resultatføres i henhold til kundens beregnede forbruk av fjernvarme. Fjernvarmeinntekter beregnes ved at energileveransen til kundene multipliseres med fjernvarmetariffer.

c) Nettleie

Tillatt inntekt for året
Distribusjon av elektrisk kraft skjer via nett som representerer naturlige monopol innenfor den enkelte nettvirksomhets geografiske område. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) fastsetter derfor en inntektsramme som representerer det inntektsnivået nettvirksomheten tillates å kreve inn i nettleie og som skal gi en rimelig avkastning på investert kapital, samt dekning for normale drifts- og vedlikeholdskostnader. Regulert inntektsramme, med tillegg for viderefakturering av kostnader fra overliggende nett (Statnett), benevnes tillatt inntekt og gis for året under ett.

Faktisk inntekt for året
Faktiske inntekter til et nettselskap består av de til enhver tid fastsatte tariffer, effektuttak og faktisk overført energivolum i nettselskapets forsyningsområde. I henhold til IFRS baserer inntektsføringen i nettvirksomheten seg på faktiske inntekter for året og ikke tillatt inntekt som beskrevet over. Tariffene, eller nettleien, blir imidlertid fastsatt med utgangspunkt i at faktisk inntekt over tid skal tilsvare tillatt inntekt for nettvirksomheten.

Mer- eller mindreinntekt for året
Tillatt inntekt vil normalt sett avvike fra faktisk inntekt for året grunnet blant annet at vær og temperaturforhold påvirker overført energivolum i nettet. Er faktisk inntekt høyere enn tillatt inntekt, oppstår merinntekt, og motsatt for mindreinntekt. Mer- eller mindreinntekt defineres i henhold til IFRS som en regulatorisk gjeld eller eiendel som ikke kvalifiserer til balanseføring. Begrunnelsen for dette er at det ikke er inngått kontrakt med en bestemt kunde, og at fordringen eller gjelden i teorien er betinget av en framtidig leveranse.

Ved utgangen av 2015 hadde nettvirksomheten en akkumulert merinntekt på 873 millioner (720 millioner), en økning på cirka 21 prosent fra utgangen av 2014. Bakgrunnen for økningen i 2015 er høyere faktiske inntekter enn en tillatt inntekt, og et ønske om over tid å ha mest mulig stabile nettariffer overfor kundene. Akkumulert merinntekt ventes å bli betydelig redusert i 2016 som følge av en positiv engangskompensasjon etter innfusjoneringen av nettvirksomhet i Østfold i 2014. Kompensasjonen kalles harmoniinntekt, og er en engangskompensasjon som gis av NVE for å oppveie for at NVE reduserer framtidig inntektsramme for det fusjonerte selskapet.

d) Inntekt fra utbytte
Utbytteinntekter resultatføres når rett til å motta betaling oppstår.

2.21 Leieavtaler

Leieavtaler der en ikke uvesentlig del av risiko og avkastning knyttet til eierskap fortsatt ligger hos utleier, klassifiseres som operasjonelle leieavtaler. Leiebetaling ved operasjonelle avtaler (med fradrag for eventuelle økonomiske insentiver fra utleier) kostnadsføres lineært over leieperioden.

Leieavtaler knyttet til varige driftsmidler hvor konsernet i hovedsak innehar all risiko og avkastning knyttet til eierskapet, blir klassifisert som finansielle leieavtaler. Finansielle leieavtaler blir ved leieperiodens begynnelse regnskapsført til det laveste av driftsmiddelets virkelige verdi og minsteleiens nåverdi. Hver leiebetaling blir fordelt mellom forpliktelsen og finanskostnader for å oppnå en konstant periodisk rente på forpliktelsens gjenstående saldo. Den korresponderende leieforpliktelsen (med fradrag for finanskostnader) blir inkludert i annen langsiktig gjeld. Renteelementet i finanskostnaden kostnadsføres over leieperioden for å oppnå en konstant periodisk rente på forpliktelsens gjenværende saldo for hver periode. Varige driftsmidler som er finansielt leaset, blir avskrevet over den korteste av perioden for eiendelens utnyttbare levetid og leieavtalens løpetid.

2.22 Utbytte

Utbytteutbetalinger til morselskapets aksjonærer klassifiseres som gjeld fra det tidspunkt utbyttet er fastsatt av generalforsamlingen.

Note 3

NOTE 3 ▸ FINANSIELL RISIKOSTYRING

Risikostyringen i Hafslund handler om å framskaffe en samlet oversikt over den risiko og de muligheter konsernet står overfor, samt å styre disse på en best mulig måte innenfor konsernets risikoappetitt med sikte på oppnåelse av datterselskapenes og konsernets mål. Dette ivaretas best gjennom en proaktiv holdning til risiko og en helhetlig risikostyringsmodell. Risikostyring skal være en integrert del av alle vesentlige beslutningsprosesser i konsernet.

Rammer og instrukser for risikostyringen er gitt ved styregodkjente retningslinjer samt tilhørende risikomandater. Risikoansvar tilligger som hovedprinsipp den operasjonelle ledelsen i den enkelte enhet. Konsernets virksomhet innebærer eksponering mot en rekke ulike risikofaktorer. Hafslund har en naturlig finansiell eksponering i tilknytning til kraftmarkedet, og er i tillegg eksponert for valutarisiko, renterisiko, likviditetsrisiko og kredittrisiko. Konsernet benytter finansielle derivater for å sikre seg økonomisk mot visse finansielle risikoer. Finansielle risikofaktorer som har likhetstrekk på tvers av forretningsområdene, er i betydelig grad sentralisert for optimal håndtering av risiko.

a) Kraftpris og volumrisiko

Flere av konsernets resultatenheter er eksponert for risiko knyttet til kraftmarkedet. Den naturlige markedseksponeringen kommer hovedsakelig som følge av eierskap i kraftproduksjon og strømsalg til kunder. I forretningsområdet Varme er det også risiko knyttet til at pris på fjernvarme settes ut fra kundens alternativkostnad til oppvarming i form av elektrisitet. Det samme gjelder energigjenvinningsanlegg i Sarpsborg og Fredrikstad, hvor prismekanismer i salgskontraktene gjør at inntektene i større eller mindre grad avhenger av kraftprisen. I tillegg foretar Hafslund aktiv posisjonstaking i kraftmarkedet gjennom konsernets krafthandelsvirksomhet. Krafthandelsfunksjonen i konsernet utfører alle handler i markedet. For strømsalgsvirksomheten er risikostyringen rettet inn mot å redusere svingninger i margin.

Utviklingen i kraftpriser vil, sammen med faktorer som påvirker produksjonsvolum, i første rekke værforhold, være av vesentlig betydning for resultatene til produksjons- og varmevirksomheten. Hafslund sikrer løpende deler av vannkraftproduksjonsvolumet, samt inngår sikringsforretninger i forretningsområdet Varme, for å redusere kraftprisrisiko. I henhold til konsernets sikringspolicy ventes andelen sikring å være betydelig høyere kommende 6 måneder mot etterfølgende del av perioden. Sikringsgraden kan variere og blir gjort på bakgrunn av en samlet vurdering av markedspriser og utsikter, med det formål å oppnå tilfredsstillende priser og redusere variasjoner i Hafslunds inntjening. Sikring er regulert i et risikomandat vedtatt av styret i Hafslund ASA. Eksponering skal alltid holdes innenfor fastsatte rammer gitt av styret og følges opp av Risk Management-funksjonen i konsernet og gjennom rapportering til ledelsen og styret i Hafslund ASA.

Som operasjonelt risikostyringsmål i forhold til kraftprisrisiko benytter Hafslund blant annet Value at Risk (VaR). VaR beskriver det maksimale tap som kan forventes for en kraftportefølje i løpet av en gitt tidsperiode for et gitt konfidensnivå. Eksponeringsrapporter distribueres daglig til blant annet konsernets ledelse, og et sammendrag av rapportene inngår i konsernets månedlige ledelsesrapportering. Per 31. desember 2015 hadde Hafslund konsernets samlete kraftportefølje en daglig VaR innenfor 95 prosent konfidensintervall på 153 millioner kroner før skatt basert på åpen eksponering over en tidshorisont på 10 år fram i tid. Størsteparten av risikoen henføres til åpen eksponering i forretningsområdene Produksjon og Varme. For å oppnå den ønskete risikoreduserende effekt for kraftporteføljene benyttes standardiserte derivatprodukter som futures, forwards og CfD, samt opsjoner. Sikringshandel gjøres i hovedsak mot, og cleares hos den nordiske elbørsen Nasdaq OMX Commodities.

b) Valutarisiko

Datterselskap i utlandet har innskudd eller trekk i sine lands valutaer (svenske kroner eller Euro) i konsernets cash-pool. Balansen i utenlandsk valuta følges opp på konsernnivå. Samlet eksponering for valutakursendringer i utenlandske datterselskap nettes langt på vei mot norske konsernselskap sine trekk og innskudd i utenlandsk valuta i konsernets cash-pool.

Hafslund har ikke ordinær gjeld i utenlandsk valuta, men Hafslund har virksomhet som gjennomfører transaksjoner som er eksponert for svingninger i valutakurs. Dette gjelder i særdeleshet handel med kraft og kraftderivater i EUR og SEK.

Konsernets finansavdeling er på vegne av de operative enhetene ansvarlig for å styre den samlete valutaeksponering til konsernet, og utfører alle transaksjoner ut mot markedet. For å redusere valutarisiko benyttes hovedsakelig valutaterminer. Noen valutaderivater regnskapsføres i henhold til krav til sikringsbokføring i IAS 39 og andre til virkelig verdi over resultatet løpende. Alle derivatkontrakter er inngått for sikringsformål.

Dersom alle andre faktorer var konstante, og NOK endret seg mot SEK og EUR med 10 prosent, ville dette gi en resultateffekt etter skatt som følge av verdiendring på Hafslunds portefølje av valutaderivater isolert på +/- 10 millioner kroner per 31. desember 2015 (2014: +/- 17 millioner kroner).

Note 3

Derivatkontrakter i EUR og SEK er først og fremst inngått med formål å sikre framtidige valutaposisjoner tilknyttet kraftderivater som strømsalgsvirksomheten holder for sikringsformål, samt redusere valutarisiko tilknyttet framtidig eurokontantstrøm fra salg av kraftproduksjon og inntekter fra varmeproduksjon.

c) Renterisiko

Tillatt avkastning i nettvirksomheten baseres til en viss grad på årets gjennomsnittlige 5 års swap-rente pluss et gjennomsnittlig kredittpåslag for obligasjoner med 5 års løpetid utstedt av kraftselskap med god kredittverdighet. Videre inngår nettleien som et element ved beregning av inntektene i Varme. Grunnrenteskatten innen vannkraftproduksjon er også eksponert mot rente på statsveksler gjennom friinntekten. Konsernet er videre eksponert for renterisiko gjennom rentebærende gjeld.

For lån med flytende rente vil renteendringer påvirke selskapets kontantstrøm. For selskapets lån med opptakstidspunkt før 31. desember 2009 vil renteendringer, inkludert endringer i kredittspread, påvirke virkelig verdi av lånene. Gjennom 2015 har endring i kredittspread isolert sett medført en reduksjon i låneporteføljens virkelige verdi på 47 millioner kroner (2014: økning på 17 millioner kroner). Kredittspread påvirkes av løpetid, likviditet, selskaps- og markedsrisiko.

Hafslund har en blanding av fast- og flytende rentelån i sin låneportefølje. Rentederivater benyttes for å redusere svingninger i kontantstrøm knyttet til finanskostnader. Renterisiko søkes redusert gjennom at konsernets naturlige renteeksponering knyttet til Nett, Varme og Produksjon skal søkes korrelert mot rente på lånesiden. Styret har endret og godkjent nye retningslinjer og rammer som gjelder for styring av finansiell risiko fra 2016.

For å simulere følsomheten for kraftige rentesvingninger har porteføljen av lån og rentederivater per 31. desember 2015 blitt testet mot et skift på +/- 1,5 prosent over hele yield-kurven. Med bakgrunn i historiske data vil man med cirka 90 prosents sannsynlighet ikke oppleve større renteendring enn dette i løpet av et år. En rentenedgang på 1,5 prosent vil gi reduksjon i direkte lånekostander (justert for skatteeffekt) på 43 millioner kroner, og en tilsvarende økning i kostnader ved økt rente på 1,5 prosent (2014: -/+ 38 millioner kroner). Portefølje av lån ført til virkelig verdi og rentederivater vil øke i verdi ved et rentefall på 1,5 prosent og bidra til økte finanskostnader (justert for skatteeffekt) på omtrent 52 millioner kroner, og en tilsvarende reduksjon i kostnader ved renteøkning på 1,5 prosent (2014: +/- 87 millioner kroner.

d) Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko oppstår dersom det ikke er samsvar mellom kontantstrømmen fra virksomheten og finansielle forpliktelser. Kontantstrømmen fra forretningsområdene vil variere blant annet i forhold til prisnivået i markedet. Konsernet har derfor etablert langsiktige, kommitterte trekkrettigheter for å sikre tilgjengelig likviditet også i perioder hvor det kan være vanskelig å oppnå finansiering i markedene. Ubenyttete trekkrettigheter per 31. desember 2015 utgjorde 3,8 milliarder kroner (2014: 3,8 milliarder kroner). Se også **note 16**.

Forfallsanalyse lån:

Millioner kroner	0–6 mnd	6–12 mnd	1–3 år	3–5 år	>5 år	Sum
2015	(1 049)	(1 449)	(3 929)	(2 681)	(2 860)	**(11 967)**
2014	(2 251)	(799)	(3 860)	(3 538)	(2 596)	**(13 044)**

Note 3

e) Kredittrisiko

Hovedtyngden av konsernets debitorer er privatpersoner og bedrifter som kjøper strøm eller fjernvarme. Hafslund har størst kreditteksponering mot bedriftskunder knyttet til fysisk leveranser og på finansielle oppgjør mot forvaltningskundene. Det er etablert rutiner for etablering, avdekking, håndtering og oppfølging av kredittrisiko mot bedriftskunder. Der er likefullt ingen vesentlig konsentrasjon av kredittrisiko. Oppfølging og innkreving av kundefordringer er sentralisert i en egen resultatenhet i konsernet (Hafslund Tellier). Motpartsrisiko i forhold til krafthandelsvirksomheten minimeres gjennom at man hovedsakelig clearer kontrakter via Nasdaq OMX Commodities, samt inngår bilaterale avtaler mot kommunale og statlige selskaper.

Hovedtyngden av forfalte kundefordringer per 31. desember 2015 ligger i forretningsområdet Marked, og gjelder i all hovedsak fordringer mot private strømkunder. Det er avsatt 40 millioner kroner til dekning av tap på denne fordringsmassen (2014: 38 millioner kroner). Kundefordringer som var ubetalt fra 30 dager etter fakturering, var på 100 millioner kroner (2014: 127 millioner kroner) i Marked.

Kundefordringer per 31. desember fordeler seg som følger i antall dager etter fakturering:

Millioner kroner	Ikke forfalt	30–60 dager	60–90 dager	90–120 dager	>120 dager	Sum
2015	680	58	14	10	60	**822**
2014	678	64	15	9	90	**856**

Forfallsanalyse for finansielle poster:

2015

Millioner kroner	0–6 mnd	6–12 mnd	1–3 år	3–5 år	>5 år	Sum
Rentederivater			(6)	4	(22)	(24)
Valutaderivater	(11)	(7)	(11)	(1)	(9)	(39)
Kraftderivater	79	46	(16)	(3)		105
Elsertifikatderivater	30		(1)	(1)		29
Leverandørgjeld	457	4	1	11		472
Sum finansielle poster	**555**	**43**	**(33)**	**10**	**(31)**	**545**

2014

Millioner kroner	0–6 mnd	6–12 mnd	1–3 år	3–5 år	>5 år	Sum
Rentederivater			(44)	52	(66)	(58)
Valutaderivater	(12)	(8)				(20)
Kraftderivater	18	7	1			25
Elsertifikatderivater	(8)		1			(7)
Leverandørgjeld	(528)					(528)
Sum finansielle poster	**(531)**	**(1)**	**(43)**	**52**	**(66)**	**(587)**

Note 3

Kapitalforvaltning

Konsernets kapitalstyring skal sikre konsernets finansielle handlefrihet på kort og lang sikt. Det er en målsetning å ha en finansiell struktur som gjennom soliditet og kontantstrøm sikrer en god langsiktig kredittverdighet, samt god avkastning til aksjonærene.

Tilgjengelig likviditet skal til enhver tid minst dekke låneforfall de kommende 12 måneder, og en viss reserve utover dette. Konsernets likviditetsreserve utover kontanter og kontantekvivalenter består av en ubenyttet langsiktig trekkfasilitet. Hafslund benytter i hovedsak banker og obligasjonsmarkedet som lånekilder. Hafslund har langsiktig finansiering som sikrer handlefrihet også i perioder hvor det er vanskelig å få finansiering i markedene. Ved utgangen av 2015 hadde konsernet ubenyttete trekkrettigheter som er tilstrekkelige til å dekke konsernets refinansieringsbehov de neste 12 måneder. Ekstern opplåning er sentralisert på morselskapsnivå, og kapitalbehov i datterselskaper dekkes normalt gjennom interne lån i hovedsak gjennom konsernkontosystemer, i kombinasjon med egenkapital. Kapitalstruktur i datterselskapene tilpasses forretningsmessige hensyn, samt juridiske og skattemessige hensyn.

Hafslund har ikke offisiell kredittrating, men overvåker aktivt kvantitative og kvalitative faktorer som påvirker konsernets kredittverdighet. Konsernet har en ambisjon om å opprettholde sin uoffisielle kredittrating på BBB+ fra de største norske bankene. Hafslund overvåker kapitalstyringen blant annet ved å følge utviklingen i egenkapitalandelen, netto rentebærende gjeld og kontantstrøm fra driften. Konsernets kapital består av netto rentebærende gjeld og egenkapital:

Millioner kroner	2015	2014
Sum rentebærende gjeld	**10 486**	11 360
Sum rentebærende fordringer	**841**	786
Netto rentebærende gjeld	**9 645**	**10 574**
Egenkapital	**9 013**	7 877
Egenkapitalandel %	**34 %**	30 %
Ubenyttede trekklinjer	**3 800**	3 800

Vurdering av virkelig verdi

Finansielle instrumenter

Tabellen under viser finansielle instrumenter til virkelig verdi etter verdsettelsesmetode. De ulike nivåene er definert som følger:

1. Notert pris i et aktivt marked for en identisk eiendel eller forpliktelse (nivå 1).
2. Verdsettelse basert på andre observerbare faktorer enn notert pris (nivå 1) enten direkte (pris) eller indirekte (utledet fra priser) for eiendelen eller forpliktelsen (nivå 2).
3. I tilfeller hvor det ikke er hensiktsmessig å benytte notert kurs eller transaksjonsverdi, benyttes neddiskonterte framtidige kontantstrømmer, samt konsernets egne estimat.

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi:

2015

Millioner kroner	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Elsertifikatderivater	31			31
Valutaderivater		1		1
Kraftderivater		339	8	347
Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet	**31**	**340**	**8**	**379**
Lån		3 114		3 114
Elsertifikatderivater	2			2
Kraftderivater	377	29		406
Rentederivat		23		23
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet	**379**	**3 166**		**3 545**

Note 3

2014

Millioner kroner	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Valutaderivater		6		6
Kraftderivater		114	8	122
Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet		**120**	**8**	**128**
Lån		3 959		3 959
Elsertifikatderivater	4			4
Kraftderivater	126	11		137
Rentederivat		58		58
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet	**130**	**4 028**		**4 158**

Det har ikke vært overføringer mellom nivåene i løpet av året. De generelle prinsippene rundt nivådeling går hovedsakelig på om eiendelen eller forpliktelsen er notert eller ikke, og om noteringen kan angis å være i et aktivt marked. Ved evt. flytting mellom nivåene tas det utgangspunkt i verdiene ved slutten av rapporteringsperioden.

a) Finansielle instrumenter på nivå 1

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er markedspris på balansedagen. Et marked betraktes som aktivt dersom markedskursene er tilgjengelige enkelt og regelmessig fra en børs, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse prisene representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. Markedsprisen som benyttes for finansielle eiendeler, er gjeldende kjøpekurs. Det samme gjelder kraftderivater som handles på den nordiske kraftbørsen Nasdaq OMX Commodities som verdsettes i henhold til gjeldende priser på Nasdaq OMX Commodities på balansedagen.

b) Finansielle instrumenter på nivå 2

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked, bestemmes ved å bruke verdsettelsesmetoder. Disse verdsettelsesmetodene maksimerer bruken av observerbare data der de er tilgjengelig, og baserer seg minst mulig på konsernets egne estimater. Dersom alle vesentlige data som kreves for å fastsette virkelig verdi av et instrument er observerbare data, er instrumentet inkludert på nivå 2.

Lån

Lån som er vurdert til virkelig verdi, er beregnet ved å neddiskontere lånenes kontantstrømmer. Som diskonteringssats er rentekurven for norske swap-renter tillagt Hafslund kredittspreader benyttet.

Rente, valuta og kraftderivater

Virkelig verdi av rentebytteavtaler beregnes som nåverdi av estimerte, framtidige kontantstrømmer, basert på noterte swap-renter per balansedagen. Virkelig verdi av forwardkontrakter i utenlandsk valuta beregnes ved å benytte kursene i forwardmarkedet på balansedagen. Virkelig verdi av valutaopsjoner beregnes ved hjelp av opsjonsprisingsmodeller basert på noterte forwardkurser på balansedagen. For kraftderivater som er handlet utenfor børs, estimeres verdi av kraftkontraktene basert på forwardpriser fra Nasdaq OMX Commodities på balansedagen. For langsiktige kontrakter av vesentlig størrelse er kontantstrømmene neddiskontert.

c) Finansielle instrumenter på nivå 3

Asiatiske opsjoner verdsettes ved bruk av underliggende Nasdaq kurser og forventet framtidig volatilitet, samt et estimert påslag. Bevegelse på nivå 3 er knyttet til urealisert endring for asiatiske opsjoner.

Bevegelse på nivå 3:

Millioner kroner	2015
Finansielle eiendeler:	
Inngående balanse 1. januar	8
Urealisert verdiendring for asiatiske opsjoner	
Utgående balanse 31. desember	**8**

Note 3

Nettopresentasjon av finansielle eiendeler og forpliktelser

Følgende finansielle eiendeler og forpliktelser er ført netto:

2015

			Beløp som ikke er nettopresentert i balansen		
Millioner kroner	Brutto finansielle eiendeler	Netto finansielle eiendeler i balansen	Netto finansielle eiendeler i balansen	Finansielle instrumenter	Netto
Elsertifikatderivater	34	(3)	31		31
Valutaderivater	59	(58)	1		1
Kraftderivater	446	(63)	383	(37)	346
Derivater som er sikringsbokført	166	(43)	123		123
Sum finansielle eiendeler	**704**	**(166)**	**538**	**(37)**	**501**

2014

			Beløp som ikke er nettopresentert i balansen		
Millioner kroner	Brutto finansielle eiendeler	Netto finansielle eiendeler i balansen	Netto finansielle eiendeler i balansen	Finansielle instrumenter	Netto
Elsertifikatderivater	2	(5)	(3)		(3)
Valutaderivater	22	(15)	7		7
Kraftderivater	165	(41)	124		124
Derivater som er sikringsbokført	39	(27)	12		12
Sum finansielle eiendeler	**228**	**(88)**	**140**		**140**

2015

			Beløp som ikke er nettopresentert i balansen		
Millioner kroner	Brutto finansielle forpliktelser	Finansielle eiendeler som er nettoført	Netto finansielle forpliktelser i balansen	Finansielle instrumenter	Netto
Elsertifikatderivater		(2)	(2)		(2)
Kraftderivater	12	(388)	(377)	(29)	(405)
Rentederivat	49	(73)	(24)		(24)
Sum finansielle forpliktelser	**61**	**(463)**	**(403)**	**(29)**	**(431)**

2014

			Beløp som ikke er nettopresentert i balansen		
Millioner kroner	Brutto finansielle forpliktelser	Finansielle eiendeler som er nettoført	Netto finansielle forpliktelser i balansen	Finansielle instrumenter	Netto
Elsertifikatderivater	4		4		4
Kraftderivater	143	(6)	137	(10)	127
Rentederivat	116	(58)	58		58
Sum finansielle forpliktelser	**263**	**(64)**	**199**	**(10)**	**189**

Note 4

NOTE 4 REGNSKAPSESTIMATER OG SKJØNNSMESSIGE VURDERINGER

Hafslund benytter estimater og gjør forutsetninger knyttet til framtiden. De regnskapsestimater som følger av dette, vil per definisjon sjelden være fullt ut i samsvar med det endelige utfallet. Estimater og skjønnsmessige vurderinger evalueres løpende, og er basert på historisk erfaring og andre faktorer, inklusive forventninger om framtidige hendelser som anses å være rimelige. Forskjellen som oppstår mellom estimater og virkelig verdi regnskapsføres i den perioden de blir kjent, dersom de vedrører denne perioden. Dersom forskjellen vedrører både inneværende og framtidige perioder, regnskapsføres den fordelt på de aktuelle perioder. Estimater og forutsetninger, hvor skjønnsmessige vurderinger har vesentlig effekt for balanseført verdi på eiendeler og gjeld i løpet av neste regnskapsår, drøftes nedenfor.

Salg og distribusjon av strøm og varme

Endelig avregning knyttet til salg og distribusjon av strøm og varme avsluttes etter at årsregnskapet er avlagt for store deler av kundebasen innen nett-, varme- og strømsalgsvirksomhetene. Som grunnlag for estimering av inntektene tas det utgangspunkt i fysisk levert kraftvolum for perioden. Fysisk levert volum fordeles etter prognostisert forbruk per kundegruppe og prisplan. Det er en viss usikkerhet knyttet til volumavvik på fordelingen mellom de ulike segmentenes priser. Balanseførte opptjente inntekter per utgangen av 2015 var 1 380 millioner kroner. Totale inntekter knyttet til salg og distribusjon av strøm og varme var 10 414 millioner kroner i 2015.

Estimert verdifall på goodwill og varige driftsmidler

Verdien på balanseførte eiendeler vil i stor grad være bygget på skjønn og estimater. Spesielt gjelder det eiendeler som i utgangspunktet ikke blir avskrevet eller amortisert. I Hafslund-konsernet vil dette i hovedsak dreie seg om goodwill og vannfallsrettigheter med ubestemt levetid. Hafslund gjennomfører årlig tester for å vurdere verdifall på goodwill og varige driftsmidler, jf **note 2.7.** Gjenvinnbart beløp fra kontantgenererende enheter er fastsatt ved beregninger av bruksverdi. Dette er beregninger som krever bruk av estimater. Se **note 8** for beskrivelse av gjennomførte nedskrivningsvurderinger.

Lån til virkelig verdi

Lån som er vurdert til virkelig verdi, er beregnet ved å neddiskontere lånenes kontantstrømmer. Som diskonteringssats er rentekurven for norske swap-renter pluss Hafslunds kredittspreader benyttet. Endringen i kredittspreader i løpet av 2015 utgjør isolert sett en økning i låneporteføljens virkelige verdi på 47 millioner kroner. Se **note 16** for note vedrørende lån.

Pensjoner

Nåverdien av pensjonsforpliktelsene avhenger av flere ulike faktorer som er bestemt av en rekke aktuarmessige forutsetninger. Forutsetningene som benyttes ved beregning av netto pensjonskostnad (inntekt) inkluderer diskonteringsrenten. Endringer i disse forutsetningene vil påvirke balanseført verdi av pensjonsforpliktelsene. Hafslund bestemmer egnet diskonteringsrente ved utgangen av hvert år. Dette er renten som skal brukes til å beregne nåverdien av framtidige estimerte utgående kontantstrømmer som kreves for å gjøre opp pensjonsforpliktelsene. Ved fastsettelse av egnet diskonteringsrente ser Hafslund hen til renten på foretaksobligasjoner av høy kvalitet og som har forfall tilnærmet likt den relaterte pensjonsforpliktelsen, se også **note 2.18** og **note 18.** En del andre pensjonsforutsetninger er delvis basert på markedsbetingelser. Endring i diskonteringsrente på 0,5 prosentpoeng medfører en endring på 7-8 prosent i brutto pensjonsforpliktelse.

Note 5

NOTE 5 ▸ SEGMENTINFORMASJON

Konsernledelsen utgjør konsernets øverste beslutningstaker. Hafslund rapporterer forretningsområder som driftssegmenter.

Hafslund har de siste årene hatt en tydeligere satsing på fornybar energi innen vannkraft og varme, samt videreutvikling av infrastruktur for energi og nordisk vekst innen strømsalg. Hafslunds virksomhet organiseres i forretningsområdene Produksjon, Varme, Nett og Marked. Resultat fra tilknyttete selskap inngår i annen virksomhet. I tråd med Hafslunds strategiske fokus på kjernevirksomheten ble det foretatt en mindre organisatorisk endring ved inngangen til 2015. Konsernets to avfallsforbrenningsanlegg i Østfold ble flyttet fra forretningsområdet Varme til å inngå i Annen virksomhet fra 2015. Sammenligningstallene for 2014 er endret tilsvarende.

Konsernledelsen vurderer segmentenes prestasjoner og lønnsomhet basert på driftsresultat og avkastning på engasjert kapital. Driftsresultatet i segmentinformasjonen er identisk med det som presenteres i resultatoppstillingen for konsernet. Finanskostnader allokeres også ut til segmentene, men ikke renteinntekter, da dette er aktiviteter som styres av en sentral finansavdeling som en del av konsernets samlede likviditetssituasjon. Transaksjoner mellom forretningsområdene gjennomføres i henhold til armlengdeprinsippet.

	Produksjon		Varme		Nett		Marked		Annen virksomhet		Elimineringer		Konsern	
Millioner kroner	**2015**	**2014**	**2015**	**2014**	**2015**	**2014**	**2015**	**2014**	**2015**	**2014**	**2015**	**2014**	**2015**	**2014**
Brutto segmentsalg	**703**	871	**977**	952	**4 361**	4 147	**5 902**	6 416	**610**	512	**(647)**	(503)	**11 905**	12 396
Salg mellom segmenter	**19**	16	**7**		**66**	56	**229**	225	**326**	206	**(647)**	(503)		
Salgsinntekter	**684**	**856**	**969**	**952**	**4 294**	**4 091**	**5 673**	**6 191**	**284**	**306**			**11 905**	**12 396**
Driftsresultat	**382**	552	**231**	70	**822**	757	**441**	403	**98**	(31)			**1 973**	1 749
Finanskostnader	**(50)**	(68)	**(35)**	(53)	**(63)**	(77)	**41**	21	**(181)**	(376)			**(288)**	(552)
Skattekostnad	**(146)**	(263)	**(18)**	5	**(129)**	96	**(131)**	(119)	**22**	86			**(402)**	(194)
Årsresultat	**186**	**220**	**179**	**22**	**629**	**776**	**351**	**305**	**(61)**	**(321)**			**1 284**	**1 003**
Avskrivninger driftsmidler	**(46)**	(47)	**(152)**	(147)	**(566)**	(557)	**(28)**	(30)	**(65)**	(66)			**(857)**	(846)
Nedskrivning driftsmidler				(61)						(66)				(127)
Avskrivninger immaterielle eiendeler							**(55)**	(52)	**(9)**				**(63)**	(52)
Nedskrivning immaterielle eiendeler									**(27)**	(21)			**(27)**	(21)
Tap på fordringer					**(23)**	(40)	**26**						**3**	(40)
Engasjert kapital	**4 381**	**4 383**	**4 709**	**4 835**	**11 116**	**10 537**	**1 542**	**1 606**	**607**	**514**			**22 355**	**21 875**
Investeringer (ekskl oppkjøp)	**158**	26	**112**	85	**926**	674	**65**	65	**37**	51			**1 298**	901

Se også **analytisk informasjon** for andre nøkkeltall for segmentene.

Note 5

Avstemming av engasjert kapital mot egenkapital:

Millioner kroner	2015-12-31	2014-12-31
Engasjert kapital	**22 355**	21 875
Betalbar skatt	**(340)**	(340)
Utsatt skatt	**(3 251)**	(3 080)
Lån	**(10 858)**	(11 904)
Betalingsmidler	**724**	742
Rentebærende fordringer	**10**	41
Annet	**373**	543
Egenkapital	**9 013**	**7 877**

Inntekter analysert etter kategori:

Millioner kroner	2015	2014
Salg av strøm	**5 277**	5 853
Kraftproduksjon	**645**	805
Varmesalg	**1 072**	1 000
Distribusjon	**4 066**	3 773
Andre inntekter	**846**	965
Sum	**11 905**	**12 396**

Størstedelen av inntektene kommer fra energikunder lokalisert rundt Oslo, Akershus og Østfold, hvor også en betydelig del av Hafslund sine eiendeler er lokalisert. Inntekter fra konsernets strømselskaper i Sverige og Finland utgjør 1209 millioner kroner, mens engasjert kapital i de utenlandske selskapene er 399 millioner kroner.

Note 6

NOTE 6 ▸ VARIGE DRIFTSMIDLER

Millioner kroner	Teknisk utstyr og løsøre	Kraft-anlegg	Varme-anlegg	Nett	Anlegg under utførelse	Annen eiendom	Sum
Balanseført verdi per 31. desember 2013	**526**	**3 987**	**4 384**	**8 199**	**1 031**	**124**	**18 251**
Regnskapsåret 2014							
Balanseført verdi per 1. januar 2014	526	3 987	4 384	8 199	1 031	124	18 251
Driftsinvesteringer	15	17	23		768	7	830
Kjøp av selskap	6			922	54		982
Balanseførte lånekostnader					13		13
Overført fra anlegg under utførelse	95	73	281	648	(1 097)		
Avgang anskaffelseskost	(140)		(32)	(29)	(28)	(23)	(252)
Avgang akkumulerte avskrivninger	120		5	27		8	160
Avgang akkumulerte nedskrivninger							
Avskrivninger 2014	(116)	(46)	(172)	(510)		(2)	(846)
Nedskrivninger 2014			(127)				(127)
Balanseført verdi per 31. desember 2014	**506**	**4 031**	**4 362**	**9 257**	**741**	**114**	**19 011**
Per 31. desember 2014							
Anskaffelseskost	2 038	7 328	5 976	15 723	759	145	31 969
Akkumulerte avskrivninger	(1 511)	(3 297)	(1 242)	(6 465)	(18)	(31)	(12 564)
Akkumulerte nedskrivninger	(21)		(372)	(1)			(394)
Balanseført verdi per 31. desember 2014	**506**	**4 031**	**4 362**	**9 257**	**741**	**114**	**19 011**

Tabellen fortsetter

Note 6

Millioner kroner	Teknisk utstyr og løsøre	Kraft-anlegg	Varme-anlegg	Nett	Anlegg under utførelse	Annen eiendom	Sum
Regnskapsåret 2015							
Balanseført verdi per 1. januar 2015	506	4 031	4 362	9 257	741	114	19 011
Driftsinvesteringer	29	24	12		1 165		1 230
Kjøp av selskap					2		2
Balanseførte lånekostnader					16		16
Overført fra anlegg under utførelse	272	8	67	535	(882)		
Avgang anskaffelseskost	(141)		(127)	(48)	(2)	(6)	(324)
Avgang akkumulerte avskrivninger	116		48	33			197
Avgang akkumulerte nedskrivninger	21		5	1			27
Avskrivninger 2015	(131)	(46)	(175)	(502)		(3)	(857)
Balanseført verdi per 31. desember 2015	**672**	**4 017**	**4 192**	**9 276**	**1 040**	**105**	**19 302**
Per 31. desember 2015							
Anskaffelseskost	2 198	7 360	5 928	16 210	1 058	139	32 893
Akkumulerte avskrivninger	(1 526)	(3 343)	(1 369)	(6 934)	(18)	(34)	(13 224)
Akkumulerte nedskrivninger			(367)				(367)
Balanseført verdi per 31. desember 2015	**672**	**4 017**	**4 192**	**9 276**	**1 040**	**105**	**19 302**
Kapitaliseringssats lånekostnader					**2,1 %**		
Avskrivningsprosent	**3-33**	**2-5**	**2-10**	**2-7**		**0-5**	

Hafslund har per 31. desember 2015 samlete framtidige leieforpliktelser knyttet til kontorbygg og trafostasjoner på 972 millioner kroner i nominelt beløp:

Millioner kroner	
2016	148
2017	151
2018	154
2019	105
2020	105
2021 og senere	309
Samlete leieforpliktelser	**972**

Leiekontraktene er operasjonelle og har varierende betalingsterminer, prisreguleringsklausul og rett til forlengelse av leieforholdet. I 2015 ble det resultatført 188 millioner kroner i leie av kontorbygg og trafostasjoner.

Hafslund har balanseført lånekostnader på 16 millioner kroner på eiendeler som kvalifiserer for det i 2015. Veid gjennomsnittlig lånerente for konsernet er benyttet. Framtidige kommiterte investeringsforpliktelser er estimert til 3 860 millioner kroner. Dette knytter seg hovedsakelig til leveranse av automatiske målersystemer (AMS) og forpliktelser knyttet utbygging av regionalnettet, samt det nye aggregatet Vamma 12. Det vises til **note 8** vedrørende omtale rundt gjennomførte nedskrivningsvurderinger.

Note 7

NOTE 7 ▸ IMMATERIELLE EIENDELER

Millioner kroner	Kunde-porteføljer	Vannfalls-rettigheter	Akkvisisjons-kostnader	Sum	Goodwill	Sum immaterielle eiendeler
Balanseført verdi per 31. desember 2013	**19**	**253**	**80**	**352**	**2 223**	**2 575**
Regnskapsåret 2014						
Driftsinvesteringer			49	49	9	58
Ekspansjonsinvestering					357	357
Avgang anskaffelseskost					(5)	(5)
Avgang akkumulerte nedskrivninger					5	5
Avskrivninger	(21)		(31)	(52)		(52)
Nedskrivninger					(21)	(21)
Reklassifisering	119		5	124	(73)	51
Omregningsdifferanser					2	2
Balanseført verdi per 31. desember 2014	**117**	**253**	**103**	**473**	**2 497**	**2 970**
Per 31. desember 2014						
Anskaffelseskost	209	356	160	725	3 036	3 761
Akkumulerte avskrivninger	(92)	(103)	(57)	(252)	(513)	(765)
Akkumulerte nedskrivninger					(26)	(26)
Balanseført verdi per 31. desember 2014	**117**	**253**	**103**	**473**	**2 497**	**2 970**
Regnskapsåret 2015						
Driftsinvesteringer			41	41	10	52
Ekspansjonsinvestering	11			11	11	22
Avgang anskaffelseskost					(129)	(129)
Avgang akkumulerte avskrivninger					32	32
Avgang akkumulerte nedskrivninger					53	53
Avskrivninger	(14)		(40)	(54)	(9)	(63)
Nedskrivninger					(27)	(27)
Omregningsdifferanser	8			8	15	23
Balanseført verdi per 31. desember 2015	**122**	**253**	**104**	**479**	**2 454**	**2 933**
Per 31. desember 2015						
Anskaffelseskost	231	356	201	789	2 944	3 732
Akkumulerte avskrivninger	(109)	(103)	(97)	(310)	(490)	(800)
Balanseført verdi per 31. desember 2015	**122**	**253**	**104**	**479**	**2 454**	**2 933**
Avskrivningstid	10 år		3-5 år			

Det vises til **note 8** vedrørende gjennomførte nedskrivningsvurderinger.

Note 8

NOTE 8 ▸ NEDSKRIVNINGSVURDERINGER

Hafslund-konsernet har vesentlige langsiktige eiendeler både som materielle (varige driftsmidler) og immaterielle eiendeler. Utviklingen i disse eiendelene er presentert i **note 6** og **7.** Det er estimatusikkerhet knyttet til både varige driftsmidler og immaterielle eiendeler. Både verdsetting og estimert utnyttbar levetid bygger på framtidsinformasjon som er beheftet med en stor grad av usikkerhet. Immaterielle eiendeler anses å representere den største usikkerheten. De immaterielle eiendelene har ingen direkte «kostpris», men verdiene er utledet i hovedsak fra egne verdsettinger, og er stort sett balanseført i forbindelse med konsernets oppkjøp av ny virksomhet. Goodwill er å anse som residual i samme oppkjøp. Summen av all merverdi inklusive goodwill knyttet til oppkjøpene, er å anse som markedsverdi (virkelig verdi) av de totale eiendelene og fordelingen på ulike typer eiendeler er avledet av denne. Materielle eiendeler (varige driftsmidler) er i utgangspunktet balanseført til anskaffelseskost og dersom de har begrenset utnyttbar levetid blir de systematisk avskrevet over denne. Utrangeringsverdi hensyntas. Utnyttbar levetid og utrangeringsverdi er basert på estimater om framtidig utvikling.

Balanseført verdi av immaterielle eiendeler med ubestemt levetid og goodwill testes årlig for verdifall. Hafslund overvåker løpende indikasjoner på mulig verdifall. I tilfelle indikasjoner på mulig verdifall gjennomføres verdifalltester umiddelbart, men verdifalltester gjennomføres uansett minst en gang i året. Dersom verdifallstestene tilsier at de balanseførte verdiene ikke lenger kan forsvares, foretas nedskrivning til gjenvinnbart beløp. Verdifalltester gjennomføres ved at kontantstrømmer knyttet til de kontantgenererende enhetene identifiseres og neddiskonteres. Gjenvinnbart beløp av en kontantgenererende enhet beregnes basert på hvilken verdi eiendelen vil gi for virksomheten. De gjennomførte nedskrivningsvurderingene i 2015 viste at de balanseførte verdiene kan forsvares.

Tabellen nedenfor viser balanseførte verdier fordelt på kontantgenererende enheter ved utgangen av 2015.

Millioner kroner					Nedskrivninger			
Kontantgenererende enhet	**Driftsmidler**	**Immaterielle eiendeler**	**Goodwill**	**Sum balanse-verdi**	**2015**	**Akkumulert**	**Terminalår**	**Vekst i terminalår**
Produksjon	4 151	253	7	**4 411**			2021	1,7 %
Nett	10 396		626	**11 022**			2046	1,0 %
Varme	4 040		556	**4 596**		61	2031	1,0 %
Marked	185	225	1 258	**1 669**			2021	0,0 %
Øvrig virksomhet	530		7	**537**	27	306	2021	1,0 %
Konsern	**19 302**	**479**	**2 454**	**22 235**	**27**	**367**		

Note 8

Budsjett- og prognoseforutsetninger

De gjennomførte verdifalltestene for 2015 tar utgangspunkt i budsjett for 2016 og prognoser for de fire påfølgende årene, før terminalverdien fastsettes. For nett- og varmevirksomhetene benyttes kontantstrømmer for en lengre periode før terminalverdien fastsettes. Dette som følge av gradvis endring av profil vedrørende elsertifikater for varmevirksomheten og langsiktig utvikling av effektivitet (DEA) og NVE-rente i inntektsrammemodellen for nettvirksomheten. Framtidige kontantstrømmer legger til grunn en rekke forutsetninger. Dagens inntektsrammemodell for nettvirksomheten forutsettes videreført fram til terminalåret. Nivå på og utvikling i kraftprisen er sentralt for lønnsomheten til forretningsområdene Produksjon og Varme. Det er system forwardpris for kraft notert på Nasdaq OMX den 30. oktober 2015 som er benyttet i de gjennomførte verdifalltestene. Systemprisen for 2020 var 23,1 øre/kWh. Det forutsettes normalproduksjon for kraftproduksjon (inngår i Produksjon) og fjernvarmevirksomheten (inngår i Varme). Normalproduksjon for kraftproduksjonsvirksomheten på 3100 GWh legger til grunn 10 års vannhistorikk justert for effektivitetsforbedringer. Normalproduksjon for fjernvarmevirksomheten på 1740 GWh i 2016 legger til grunn snitt temperaturforhold siste 10 år, justert for eksisterende og planlagte kundetilknytninger. For strømsalgsvirksomheten (inngår i Marked) forutsettes en moderat kundevekst i Norge og en større kundevekst i Sverige/Finland fram til 2020, og en brutto margin (kroner) per kunde som er på nivå med 2015.

Diskonteringsrenten som benyttes tar utgangspunkt i konsernets kapitalkostnad, basert på et veid gjennomsnitt av avkastningskrav for egen- og fremmedkapital (WACC) for konsernet. Egenkapitalavkastningskravet estimeres ved bruk av kapitalverdimodellen (CAPM). Fremmedkapitalavkastningskravet estimeres ut fra langsiktig risikofri rente, tillagt en kredittmargin utledet av Hafslunds marginale langsiktige lånerente. Diskonteringsrenten justeres for antatt gjeldsgrad og forretningsrisiko for de enkelte kontantgenererende enhetene. Det er benyttet en diskonteringsrente før skatt for de ulike kontantgenererende enhetene i intervallet 5,9 prosent til 10,6 prosent (6,4 prosent til 11,4 prosent).

Sensitivitet

De gjennomførte sensitivitetstestene viser robusthet for de fire forretningsområdene Produksjon, Varme, Nett og Marked. Estimering av gjenvinnbart beløp baserer seg på antakelser om framtidig utvikling på en rekke områder. Dette vil blant annet være framtidig utvikling i rammebetingelser, kraftpriser, temperatur, økonomisk vekst og forbruksmønster. Hafslund har gjennomført sensitivitetsanalyser hvor det er sett på hvilke konsekvenser endring i ulike forutsetninger har på gjenvinnbart beløp. Det er gjennomført sensitivitetstester for eksempel for fall på 20 prosent i kraftprisene, lavere energiproduksjon, lavere kundeantall, lavere inntjening per kunde og en økning på 20 prosent i diskonteringsrenten. De fire forretningsområdene viser god robusthet i forhold til de gjennomførte sensitivitetstestene.

Robustheten til avfallsforbrenningsanlegget Sarpsborg Avfallsenergi (inngår i Annen virksomhet) er lav ved utgangen av 2015. En svekkelse i noen av de sentrale forutsetningene (damppris/kraftpris, avfallspris eller volum) for dette anlegget vil medføre nedskrivningsbehov, alt annet likt.

Note 9

NOTE 9 ▸ INVESTERING I TILKNYTTETE SELSKAP

	Anskaffelses-tidspunkt	Forretnings-kontor	Eierandel 2015-12-31	Stemmeandel 2015-12-31
Rakkestad Energiverk AS	2001	Rakkestad	33 %	33 %
Glommens og Laagens Brukseierforening	1903	Lillehammer	22,3 %	22,3 %
Energy Future Invest AS	2012	Gjøvik	49,5 %	49,5 %
Fredrikstad Energi AS	2014	Fredrikstad	49 %	49 %
Trøgstad Energiverk AS	2014	Trøgstad	49 %	49 %

Millioner kroner	2015	2014
Balanseført verdi 1. januar	**646**	**204**
Tilgang/salg 1)	**(325)**	389
Andel resultat	**45**	49
Utbytte	**(63)**	(15)
Endring av regnskapsprinsipp 2)	**35**	19
Balanseført verdi 31. desember	**338**	**646**
Årets avskrivning merverdi	**1**	1
Merverdi per 31. desember	**9**	10
Totalresultat fra tilknyttete selskap	**73**	**49**

1) Hafslund-konsernet overtok med virkning fra den 30. mai 2014 Fortums nettvirksomhet i Norge. Avtalen omfattet 100 prosent av aksjene i nettselskapet Fortum Distribution AS, som også eide 49 prosent av aksjene i Trøgstad Elverk AS, og 100 prosent av aksjene i holdingselskapet Fortum Power and Heat AS (nå Hafslund Handel Øst AS) som eide 49 prosent av aksjene i Fredrikstad Energi AS (FEAS) og 35 prosent av aksjene i Fredrikstad Energi Nett AS (FEN). Tidligere Fortum Distribution ble fusjonert inn i Hafslund Nett AS i desember 2014. Aksjene i de tilknyttete selskapene regnskapsføres på lik linje med øvrige tilknyttete selskaper i konsernet iht. egenkapitalmetoden. Se også **note 25** for mer informasjon knyttet til oppkjøpet.

Hafslund inngikk den 18. desember 2015 avtale med FEAS om å selge Hafslunds 35 prosent eierandel i FEN til morselskapet FEAS. FEAS ble etter dette 100 prosent eier i FEN. Hafslund viderefører 49 prosent eierskapet i morselskapet FEAS. Hafslunds eierandel på 35 prosent i FEN ble solgt til balanseført verdi på 315 millioner kroner. I tillegg vil Hafslund motta utbytte fra FEN for regnskapsåret 2015. Salget inngår i segmentet Annen virksomhet og gevinsten inngår på linjen Andel resultat i tilknyttete selskap i resultatoppstillingen.

2) Det tilknyttete selskapet Energy Future Invest AS endret i 2014 prinsipp for føring av investeringer i datterselskap som følge av implementering av IFRS 10. Endringen innebærer at investeringene nå føres til virkelig verdi. Hafslund sin andel av effekten av prinsippendringen er ført direkte mot egenkapitalen med 19 millioner kroner i 2014.

De tilknyttete selskapene Fredrikstad Energi AS (FEAS) og Fredrikstad Energi Nett AS (FEN) har fra og med 31. desember 2014 endret regnskapsprinsipp til IFRS. Effekt på balanseført verdi på de tilknyttete selskapene er ført direkte mot egenkapitalen til Hafslund i 2015 som følge av endret regnskapsprinsipp.

Note 10

NOTE 10 ▸ FINANSIELLE INSTRUMENTER ETTER KATEGORI

Følgende prinsipper for etterfølgende måling av finansielle instrumenter er anvendt for finansielle eiendeler i balansen:

Millioner kroner	Derivater benyttet for sikkringsformål	Eiendeler til virkelig verdi over resultatet	Utlån og fordringer	Totalt
Finansielle eiendeler				
Langsiktige fordringer			199	199
Derivater	122	379		501
Kundefordringer og andre fordringer			2 494	2 494
Kontanter og kontantekvivalenter			724	724
Sum finansielle eiendeler per 31. desember 2015	**122**	**379**	**3 417**	**3 918**
Finansielle forpliktelser				
Kortsiktige lån		661	1 650	2 311
Langsiktige lån		2 608	5 939	8 547
Derivater		431		431
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld			2 600	2 600
Sum finansielle forpliktelser per 31. desember 2015		**3 700**	**10 189**	**13 889**

Tabellen fortsetter

Note 10

Millioner kroner	Derivater benyttet for sikringsformål	Forpliktelser til virkelig verdi over resultatet	Andre finansielle forpliktelser	Totalt
Finansielle eiendeler				
Langsiktige fordringer			64	64
Derivater	12	128		140
Kundefordringer og andre fordringer			2 435	2 435
Kontanter og kontantekvivalenter			742	742
Sum finansielle eiendeler per 31. desember 2014	**12**	**128**	**3 241**	**3 381**
Finansielle forpliktelser				
Kortsiktige lån		702	2 155	2 857
Langsiktige lån		3 257	5 790	9 047
Derivater		199		199
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld			2 395	2 395
Sum finansielle forpliktelser per 31. desember 2014		**4 158**	**10 339**	**14 498**

Endringer i finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet inngår i posten Andre (tap)/gevinster i resultatregnskapet, se også **note 19.**

Hafslund sikrer løpende deler av vannkraftproduksjonsvolumet, samt inngår sikringsforretninger i fjernvarmevirksomheten for de kommende 36 måneder for å redusere kraftprisrisiko. Sikringsforholdet blir regnskapsmessig ført som kontantstrømsikring iht. IAS 39 og verdiendringer i sikringsinstrumentet føres over utvidet resultat. Per 31. desember 2015 er gjenværende løpetid på sikringsobjektet mindre enn 24 måneder.

Derivater holdt for handelsformål er klassifisert som kortsiktige eiendeler eller forpliktelser. Hele den virkelige delen av sikringsinstrumenter er klassifisert som kortsiktig eiendel eller forpliktelse. Det er ikke resultatført beløp i 2015 grunnet ineffektiv del av konsernets kontantstrømsikring.

Derivater som inngår i kontantstrømsikringen er følgende:

a) Valutaterminkontrakter

Nominelt utestående valutaterminkontrakter per 31. desember 2015 er -40,6 millioner kroner. De sikrede svært sannsynlige forventede transaksjonene i fremmed valuta forventes å finne sted på ulike datoer i løpet av de neste 24 måneder. Gevinster og tap regnskapsført i sikringsreserven i egenkapitalen på valutaterminkontrakter per 31. desember 2015, vil bli resultatført i den samme periode eller de samme periodene der de sikrede transaksjonene påvirker resultatet.

b) Kraftkontrakter

Nominelt utestående kraftkontrakter per 31. desember 2015 er 162,8 millioner kroner. De sikrede svært sannsynlige forventede transaksjonene forventes å finne sted på ulike datoer i løpet av de neste 24 måneder. Gevinster og tap regnskapsført i sikringsreserven i egenkapitalen på kraftkontrakter per 31. desember 2015 vil bli resultatført i den samme periode eller de samme periodene der de sikrede transaksjonene påvirker resultatet.

Note 11, 12, 13

NOTE 11 ▸ LANGSIKTIGE FORDRINGER O.L.

Millioner kroner	2015-12-31	2014-12-31
Rentebærende lån og fordringer	**4**	34
Egenkapitalinnskudd pensjonskasse	**116**	116
Overfinansiert pensjonsordning	**61**	41
Annet	**19**	30
Sum langsiktige fordringer o.l.	**199**	**221**

Alle langsiktige fordringer forfaller senere enn ett år etter balansedagen. Virkelig verdi av langsiktige fordringer tilsvarer balanseført verdi.

NOTE 12 ▸ KUNDEFORDRINGER OG ANDRE FORDRINGER

Millioner kroner	2015-12-31	2014-12-31
Kundefordringer	**822**	856
Avsetning til dekning av tap	**(53)**	(53)
Kundefordringer netto	**769**	**803**
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	**1 380**	1 181
Rentebærende fordringer	**6**	7
Andre fordringer	**338**	444
Sum kundefordringer og andre fordringer	**2 494**	**2 435**

Virkelig verdi av kundefordringer og andre fordringer tilsvarer balanseført verdi. Se for øvrig **note 3** for nærmere beskrivelse.

NOTE 13 ▸ BETALINGSMIDLER

Millioner kroner	2015-12-31	2014-12-31
Betalingsmidler innenfor konsernkonto	**324**	343
Betalingsmidler utenfor konsernkonto	**128**	202
Beholdning av elsertifikater	**272**	197
Sum betalingsmidler	**724**	**742**

Av betalingsmidler utenfor konsernkonto utgjør 26 millioner kroner sikkerhetsstillelse knyttet til krafthandelsvirksomheten. Hafslund har konsernkontosystem i Nordea. Et konsernkontosystem innebærer solidaransvar mellom deltakende selskaper. Hafslund ASAs konti utgjør eneste direkte mellomværende med banken, mens innskudd og trekk på datterselskapenes konti betraktes som interne mellomværende med Hafslund ASA. Deltakende selskap i konsernkontosystemene har et solidarisk selvskyldneransvar for samlet trekk i de to konsernkontosystemene begrenset oppad til 200 millioner kroner, som er trekkramme.

Note 14, 15

NOTE 14 ▸ AKSJEKAPITAL OG OVERKURS

Aksjekapitalen i Hafslund ASA per 31. desember består av følgende aksjeklasser:

Millioner kroner	A-aksjer	B-aksjer	Sum aksje-kapital	Overkurs	Innskutt kapital
Per 31. desember 2014	115	80	195	4 080	4 275
Per 31. desember 2015	**115**	**80**	**195**	**4 080**	**4 275**

Aksjenes pålydende er kr 1,-. Det er ingen utestående aksjeopsjoner. B-aksjene gir ikke stemmerett. For øvrig gir hver aksje lik rett i selskapet. Hafslund har per 31. desember 2015 en beholdning på 263 289 B-aksjer (2014: 420 411 B-aksjer) og en beholdning på 1 A-aksje.

De største aksjonærene i Hafslund ASA per 31. desember 2015 var:

I tusen aksjer	A-aksjer	B-aksjer	Sum	Eierandel	Stemme-andel
Oslo kommune	67 525	37 343	104 868	53,7 %	58,5 %
Fortum Forvaltning AS	37 853	28 706	66 559	34,1 %	32,8 %
Kommunal Landspensjonskasse	5 327	3 953	9 280	4,8 %	4,6 %
MP Pensjon PK	5	1 929	1 934	1,0 %	
Sum > 1 % eierandel	**110 710**	**71 931**	**182 641**	**93,6 %**	**95,9 %**
Sum øvrige	4 718	7 827	12 545	6,4 %	4,1 %
Totalt antall aksjer	**115 428**	**79 758**	**195 186**	**100 %**	**100 %**

De største aksjonærene i Hafslund ASA per 31. desember 2014 var:

I tusen aksjer	A-aksjer	B-aksjer	Sum	Eierandel	Stemme-andel
Oslo kommune	67 525	37 343	104 868	53,7 %	58,5 %
Fortum Forvaltning AS	37 853	28 706	66 559	34,1 %	32,8 %
Kommunal Landspensjonskasse	5 201	2 848	8 049	4,1 %	4,5 %
MP Pensjon PK	5	1 979	1 984	1,0 %	
Sum > 1 % eierandel	**110 584**	**70 876**	**181 460**	**92,9 %**	**95,8 %**
Sum øvrige	4 844	8 882	13 726	7,1 %	4,2 %
Totalt antall aksjer	**115 428**	**79 758**	**195 186**	**100 %**	**100 %**

NOTE 15 ▸ LEVERANDØRGJELD OG ANNEN KORTSIKTIG GJELD

Millioner kroner	2015-12-31	2014-12-31
Leverandørgjeld	**473**	528
Skyldige offentlig trekk	**928**	804
Påløpte kostnader	**670**	570
Forpliktelse elsertifikater	**197**	165
Øvrige forpliktelser	**332**	328
Sum leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	**2 601**	**2 395**

Note 16

NOTE 16 ▸ LÅN

Millioner kroner	2015-12-31	2014-12-31
Obligasjonslån fast rente	**4 198**	4 846
Obligasjonslån flytende rente	**1 893**	2 943
Andre lån	**2 456**	1 258
Sum langsiktige lån	**8 547**	**9 047**
Obligasjonslån fast rente	**506**	302
Obligasjonslån flytende rente	**1 350**	380
Sertifikatlån	**300**	600
Påløpte renter	**155**	190
Andre lån		1 385
Sum kortsiktige lån	**2 311**	**2 857**
Sum lån	**10 858**	**11 904**

Alle lån med opptakstidspunkt før 1. januar 2010 er balanseført til virkelig verdi som er beregnet ved å neddiskontere lånenes kontantstrømmer. Virkelig verdi inkluderer ikke påløpte renter. Som diskonteringssats er rentekurven for norske swap-renter pluss Hafslunds kredittspreader benyttet.

Fra 1. januar 2010 blir nye lån vurdert til amortisert kost, og disse lånene utgjorde 7 586 millioner kroner ved årsskiftet. Virkelig verdi på lånene bokført til amortisert kost er beregnet til 7 808 millioner kroner per 31. desember 2015. Nominelt beløp for hele låneporteføljen per 31. desember 2015 var 10 483 millioner kroner. Tilsvarende beløp per 31. desember 2014 var 11 356 millioner kroner.

Følgende kredittspreader er benyttet:

Løpetid (år)	2015-12-31	2014-12-31
0,25	**90**	30
0,5	**90**	30
1	**105**	30
2	**115**	36
3	**127**	48
4	**132**	57
5	**137**	65
6	**144**	72
7	**150**	78
8	**154**	82
9	**158**	86
10	**163**	90

Endringen i kredittspreader i løpet av 2015 utgjorde isolert sett en reduksjon i låneporteføljens virkelige verdi estimert til 47 millioner kroner. Tilsvarende endring i 2014 var en økning på 17 millioner kroner.

Note 16

Konsernets lån er eksponert for renteendringer i markedet basert på følgende løpetid på renten på lånene:

Millioner kroner	2015-12-31	2014-12-31
0-6 måneder	**5 697**	6 596
6-12 måneder	**805**	296
1-3 år	**1 911**	1 332
Over 3 år	**2 445**	3 680
Sum lån	**10 858**	**11 904**

Hafslund har en syndikert trekkfasilitet på 3 600 millioner kroner med løpetid til 17. juni 2018. Långiver er et banksyndikat bestående av seks nordiske banker. Trekkfasiliteten benyttes som back-stop for løpende sertifikatlån og generell likviditetsreserve. Ved årsskiftet var hele fasiliteten ubenyttet. I tillegg har konsernet kassekreditt i Nordea på 200 millioner kroner som var ubenyttet ved årsskiftet.

Hafslund har negativ pantsettelsesklausul i låneavtalene. Enkelte av avtalene har bestemmelser om at det ikke skal avhendes vesentlige eiendeler uten etter samtykke og eierskapsklausul som sier at over 50 prosent av selskapets aksjekapital skal eies av dagens eiere, eller aksjonærer som har en kredittrating på minimum A- (Standard & Poor) eller A3 (Moody's), eller har samtykke fra bankene.

Forfallsprofil lån:

Millioner kroner	2015-12-31	2014-12-31
0-6 mnd	**950**	2 149
6-12 mnd	**1 365**	709
1-3 år	**3 473**	3 370
4-5 år	**2 508**	3 412
Over 5 år	**2 563**	2 264
Sum lån	**10 858**	**11 904**

Lånebevegelser:

Millioner kroner	2015-12-31	2014-12-31
Sum lån 1. januar	**11 904**	**11 968**
Nye lån	**1 800**	2 225
Forfalte lån	**(2 666)**	(1 942)
Tilbakekjøp av lån	**(8)**	(406)
Endring i påløpte renter	**(35)**	(14)
Endring i virkelig verdi	**(137)**	73
Sum lån 31. desember	**10 858**	**11 904**

Note 17

NOTE 17 ▸ SKATT

Skattekostnad:

Millioner kroner	2015	2014
Betalbar skatt	**373**	126
Utsatt skatt	**29**	68
Sum skattekostnad	**402**	**194**

Betalbar skatt i balansen

Millioner kroner	2015-12-31	2014-12-31
Betalbar skattekostnad	**373**	126
Tilbakebetalt skatt knyttet til endringsvedtak Hatros		218
Tilbakebetalt skatt, endring tidligere år	**(4)**	13
Betalbar skatt oppkjøpt selskap		12
Naturresursskatt	**(29)**	(31)
Omregningsdifferanse		2
Betalbar skatt i balansen	**340**	**340**

Skattekostnaden sammenlignet med resultat før skatt avviker fra det beløpet som hadde framkommet dersom nominell skattesats for alminnelig inntekt hadde vært benyttet. Differansen er forklart som følger:

Millioner kroner	2015	2014
Resultat før skattekostnad	**1 686**	1 197
Skatt beregnet med nominell skattesats (27 %)	**(455)**	(323)
Grunnrenteskatt	**(70)**	(131)
Endring utsatt skatt knyttet til grunnrenteskatt	**10**	
Redusert utsatt skatteforpliktelse ved endret skattesats fra 2016	**97**	
Tilbakebetalt skatt knyttet til endringsvedtak Hatros		218
Endring utsatt skatt knyttet til endringsvedtak Hatros		50
Resultat fra salg eller verdiendring aksjer	**9**	
Endring ikke balanseført skattefordel		(29)
For mye/lite avsatt skatt tidligere år		13
Resultat tilknyttete selskap	**10**	13
Permanente forskjeller	**(3)**	(6)
Andre forhold		1
Sum skattekostnad	**(402)**	**(194)**
Effektiv skattesats	**24 %**	16 %

Forskjellen mellom effektiv skattesats og skattesats for den alminnelige selskapsbeskatning skyldes hovedsakelig belastning av grunnrenteskatt for kraftproduksjonsvirksomheten, samt lavere utsatt skatteforpliktelse 31. desember 2015 som følge av endret skattesats fra 27 prosent til 25 prosent fra 2016 i Norge.

Note 17

Utsatt skatt
Utsatt skatt nettoføres i balansen når konsernet har en juridisk rett til å motregne utsatt skattefordel mot utsatt skatt.

Følgende beløp er blitt nettoført:

Millioner kroner	2015-12-31	2014-12-31
Utsatt skattefordel som reverseres senere enn 12 måneder	**65**	109
Utsatt skattefordel som reverseres innen 12 måneder	**13**	117
Sum utsatt skattefordel per 31. desember	**78**	**226**
Utsatt skatt som reverseres senere enn 12 måneder	**3 286**	3 296
Utsatt skatt som reverseres innen 12 måneder	**43**	10
Sum utsatt skatt	**3 329**	**3 306**
Sum utsatt skatt - netto per 31. desember	**3 251**	**3 080**
Endring i balanseført utsatt skatt:		
Balanseført verdi 1. januar	**3 080**	**3 098**
Resultatført i året	**29**	68
Avgang ved salg av selskap	**(17)**	
Tilført fra oppkjøp		5
Ført mot utvidet resultat i året	**103**	(89)
Endring utsatt skatt ført mot egenkapital	**54**	
Reklassifisering	**2**	(2)
Balanseført verdi per 31. desember	**3 251**	**3 080**

Endring i utsatt skatt:

Millioner kroner	Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	Omløps-midler	Gevinst og taps-konto	Sum
Utsatt skatt per 31. desember 2013	**3 174**	**180**	**42**	**3 396**
Resultatført i året	117	(72)	(42)	3
Ført mot utvidet resultat i året		(6)		(6)
Oppkjøp selskap	5			5
Reklassifisering		(92)		(92)
Utsatt skatt per 31. desember 2014	**3 296**	**10**		**3 306**
Resultatført i året	7	(50)		(43)
Ført mot utvidet resultat i året		27		27
Avgang ved salg av selskap	(17)			(17)
Endring utsatt skatt ført mot egenkapital		54		54
Reklassifisering		2		2
Utsatt skatt per 31. desember 2015	**3 286**	**43**		**3 329**

Utsatt skatt fortsetter

Note 17, 18

Endring utsatt skattefordel:

Millioner kroner	Pensjoner	Lån og forpliktelser	Framførbart underskudd	Gevinst og tapskonto	Sum
Utsatt skattefordel per 31. desember 2013	**(50)**	**(214)**	**(34)**		**(298)**
Resultatført i året	30	16	33	(14)	65
Ført mot utvidet resultat i året	(83)				(83)
Reklassifisering		90			90
Utsatt skattefordel per 31. desember 2014	**(103)**	**(108)**	**(1)**	**(14)**	**(226)**
Resultatført i året	26	45	(1)	2	72
Ført mot utvidet resultat i året	76				76
Reklassifisering					0
Utsatt skattefordel per 31. desember 2015	**(1)**	**(63)**	**(2)**	**(12)**	**(78)**

Utsatt skattefordel knyttet til fremførbart underskudd er balanseført i den grad det er sannsynlig at konsernet kan anvende dette mot framtidig skattepliktig overskudd. Konsernet har balanseført utsatt skattefordel knyttet til skattemessig framførbart underskudd i sin helhet.

NOTE 18 ▸ PENSJONSKOSTNADER, -FORPLIKTELSER OG -MIDLER

Selskapene i konsernet har ulike pensjonsordninger organisert i pensjonskasser og forsikringsselskaper. Pensjonsordningene er generelt finansiert gjennom innbetalinger fra selskapene, som hovedsakelig fastsettes på basis av aktuarberegninger. Konsernet har både innskuddsplaner og ytelsesplaner. I henhold til lov om obligatorisk tjenestepensjon er det etablert avtaler om innskuddspensjon med virkning fra 1. juli 2006 i alle selskaper som ikke har hatt kollektive pensjonsordninger for ansatte. Hafslund endret pensjonsordningene fra 1. januar 2007. Dette innebærer at pensjonskassene ble stengt for opptak av nye medlemmer. Samtidig ble innskuddsplaner for nyansatte innført. Fra 1. januar 2010 har de fleste selskapene tegnet uførepensjonsforsikring for ansatte med innskuddspensjon. 372 ansatte var dekket gjennom ytelsesplaner i Hafslunds to pensjonskasser per 31. desember 2015. I tillegg utbetalte pensjonskassene pensjon til i alt 1218 pensjonister. Utover dette har konsernet innskuddsplaner i ulike forsikringsselskaper.

Pensjonsmidlene er vurdert til virkelig verdi ved utgangen av året. Pensjonsforpliktelsene (netto nåverdi av pensjonsytelsen opptjent på balansedagen justert for framtidige lønnsøkninger) er vurdert etter beste estimat basert på forutsetninger per balansedagen. De aktuarielle beregningene av pensjonsforpliktelsene er utført av uavhengig aktuar. Forutsetningene for lønnsøkninger, økning i pensjonsutbetalinger og G-regulering er testet mot historiske observasjoner, inngåtte tariffavtaler og forholdet mellom enkelte forutsetninger.

Ansatte som slutter før pensjonsalder, mottar fripolise. Hafslunds pensjonskasser forvalter fripolisene som knytter seg til opptjente rettigheter i kommunale ytelsesplaner. Hafslund er økonomisk forpliktet til å justere fripolisene i takt med økningen i folketrygdens grunnbeløp. Fra tidspunktet for utstedelse av fripoliser opptjent i andre ytelsesplaner, er Hafslund fritatt for ytterligere forpliktelser overfor den ansatte som fripolisen gjelder for. Midler og forpliktelser verdsettes på tidspunktet for utstedelse av fripolisene og skilles ut fra pensjonsforpliktelser og midler.

Tabell neste side

Note 18

Millioner kroner	2015-31-12	2014-31-12
Balanseført forpliktelse:		
Nåverdi av opptjent pensjonsforpliktelser for ytelsesplaner i fondsbaserte ordninger	**2 469**	2 789
Virkelig verdi på pensjonsmidler	**(2 591)**	(2 548)
Faktisk netto pensjonsforpliktelse for ytelsesplaner i fondsbaserte ordninger	**(122)**	**241**
Nåverdi av forpliktelse for ikke fondsbaserte ordninger	**119**	134
Netto pensjonsforpliktelse i balansen (inkl arbeidsgiveravgift)	**(3)**	**375**
Balanseført netto pensjonsforpliktelser	**(58)**	(416)
Balanseført netto overfinansiert ordning	**61**	41
Endringene i den ytelsesbaserte pensjonsforpliktelsen i løpet av året:		
Pensjonsforpliktelse per 1. januar	**2 923**	2 408
Arbeidsgiveravgift	**5**	6
Nåverdien av årets pensjonsopptjening	**38**	34
Rentekostnad	**66**	101
Planendring		(105)
Estimatendringer	**(297)**	388
Utbetalte ytelser	**(129)**	(114)
Forpliktelser ved salg og kjøp av virksomhet	**(19)**	204
Pensjonsforpliktelse per 31. desember	**2 587**	**2 923**
Endring i pensjonsmidlenes virkelig verdi i løpet av året:		
Virkelig verdi på pensjonsmidler per 1. januar	**2 548**	2 220
Renteinntekt	**58**	94
Estimatendringer	**13**	90
Totalt innskudd	**91**	106
Totale utbetalinger fra fond	**(105)**	(87)
Pensjonsmidler ved oppgjør og oppkjøp	**(14)**	125
Virkelig verdi på pensjonsmidler per 31. desember	**2 591**	**2 548**

Note 18

Minste pensjonsforpliktelse, som er netto nåverdi av pensjonsforpliktelsen basert på nåværende pensjonsgivende inntekt opptjent på balansedagen, var 31. desember 2015 og 2014 på henholdsvis 2 444 millioner kroner og 2 495 millioner kroner. Forventet tilskudd i 2016 utgjør 108 millioner kroner.

Bevegelse i aktuarielle gevinster og tap innregnet i utvidet resultat:

Millioner kroner	2015	2014
Akkumulert beløp innregnet i utvidet resultat per 1. januar justert for utsatt skatt	**231**	455
Innregnet i utvidet resultat i perioden iht. aktuarberegning før skatt	**310**	(298)
Tilgang/avgang datterselskap i perioden	**(6)**	(9)
Akkumulert beløp innregnet i utvidet resultat per 31. desember	**535**	**148**
Utsatt skatt relatert til aktuarmessig tap innregnet i utvidet resultat for perioden	**(76)**	83
Akkumulert beløp innregnet i utvidet resultat etter skatt per 31. desember	**459**	**231**

Følgende økonomiske forutsetninger er lagt til grunn:	2015	2014
Diskonteringsrente	**2,70 %**	2,30 %
Årlig lønnsvekst	**2,50 %**	2,50 %
G-regulering	**2,25 %**	2,50 %
Regulering av løpende pensjon, offentlig ordning	**1,50 %**	1,75 %

Diskonteringsrenten er beregnet med utgangspunkt i en komplett rentekurve som tar hensyn til at pensjonsutbetalingene forfaller på ulike tidspunkt i framtiden. Kurven er beregnet med utgangspunkt i priser på OMF-renten (obligasjoner med fortrinnsrett) den 31. desember 2015 som beregnet av Norsk Regnskapsstiftelse. Årlig lønnsvekst er beregnet med utgangspunkt i en kurve basert på historiske observasjoner. Lønnsveksten er i gjennomsnitt satt til 2,5 prosent over tjenestetiden for populasjonen i pensjonskassene.

Demografiske forutsetninger som er lagt til grunn ved beregningene, er basert på uføregrunnlaget IR73 omregnet til intensitetsmetode og dødelighetstabellen K2013FT som er utviklet av Finanstilsynet. Hafslund anser at Finanstilsynets K2013FT er forventningsrett og tar høyde for utvikling i levealder for konsernets ansatte. Forutsetningene for K2013FT vil følges opp systematisk hvert år. Tabellen er forventningsrett og dynamisk slik at levetiden forbedres hvert år.

Faktisk avkastning på pensjonsmidlene i 2015 var 69 millioner kroner (99 millioner kroner i 2014).

Totale pensjonskostnader:

Millioner kroner	2015	2014
Årets pensjonsopptjening	**38**	34
Netto rentekostnad	**8**	5
Resultatført planendring		(105)
Arbeidsgiveravgift	**5**	5
Medlemsinnskudd		(2)
Pensjonskostnad ytelsesplaner	**51**	**(64)**
Pensjonskostnad tilskuddsplaner	**41**	**31**
Totale pensjonskostnader	**92**	**(34)**

Note 18

Sensitiviteten til pensjonsforpliktelsen for endring i de vektede økonomiske forutsetninger er:

		Påvirkning på pensjonsforpliktelsen:	
	Endring	**Økning i forutsetning**	**Reduksjon i forutsetning**
Diskonteringsrente	0,5 %	(7 %)	8 %
Lønnsvekst	0,5 %	2 %	(2 %)
G-regulering	0,5 %	6 %	(5 %)
Forventet levetid	1 år	3 %	(3 %)

Pensjonsmidlene er investert i obligasjoner og pengemarkedsplasseringer utstedt av den norske stat, norske kommuner, finansinstitusjoner og foretak. Obligasjoner i utenlandsk valuta er valutasikret. Investeringene i aksjer er begrenset til 37 prosent av totale pensjonsmidler. Det er investert i både norske og utenlandske aksjer. Estimatavviket er fordelt forholdsmessig mellom de enkelte aktivaklasser.

Pensjonsmidlene består av:

Millioner kroner	**2015-31-12**		**2014-31-12**	
Egenkapitalinstrumenter	**1 176**	**45 %**	1 172	46 %
Rentebærende instrumenter	**1 415**	**55 %**	1 376	54 %
Virkelig verdi pensjonsmidler	**2 591**	**100 %**	**2 548**	**100 %**

Ordningens innskudd er investert som følger per 31. desember 2015:

Millioner kroner	**Nivå 1 Børsnoterte priser**	**Nivå 2 Oberserver-bare priser**	**Nivå 3 Ikke oberserver-bare priser**	**Totalt**
Egenkapitalinstrumenter		907	285	1 192
Rentebærende instrumenter		1 399		1 399
Virkelig verdi pensjonsmidler		**2 306**	**285**	**2 591**

Ordningens innskudd er investert som følger per 31. desember 2014:

Millioner kroner	**Nivå 1 Børsnoterte priser**	**Nivå 2 Oberserver-bare priser**	**Nivå 3 Ikke oberserver-bare priser**	**Totalt**
Egenkapitalinstrumenter		892	280	1 172
Rentebærende instrumenter		1 376		1 376
Virkelig verdi pensjonsmidler		**2 268**	**280**	**2 548**

Note 18

Risiko

Måling av pensjonsforpliktelser er basert på IAS 19 og baseres på forutsetninger om diskonteringssatser, reallønnsutvikling, inflasjon, aldersbasert karriereutvikling, pensjonsregulering, utvikling i folketrygdens G, forventninger til avgang av ansatte, pensjoneringstidspunkt, levetidsutvikling og uførhet. Beregninger av forpliktelsen utføres av uavhengig aktuar.

Pensjonsmidlene måles til virkelig verdi og er investert i Hafslund Offentlige Pensjonskasse, Hafslund Private Pensjonskasse og KLP. Fra 1. januar 2015 fusjonerte de to pensjonskassene i Hafslund og tok navnet Hafslund Infratek Pensjonskasse. Pensjonskassene omfatter også en virksomhet som ikke inngår i konsernet (Infratek AS). I tillegg omfatter pensjonskassen fripoliser. Konsernets pensjonsmidler forvaltes som "kollektivportefølje", dette innebærer at styret i pensjonskassene bestemmer hvordan pensjonsmidlene skal investeres.

Gjennom de ytelsesbaserte pensjonsordningene er konsernet eksponert for flere risikoer. De vesentligste risikoer er som følger:

Renterisiko

Pensjonsmidlenes eksponering mot renterisiko ansees som moderat som følge av at markedsverdivektet durasjon er cirka 3 år. Porteføljeverdien i Hafslund sine pensjonskasser vil falle med cirka 1,5 prosent (ca 39 millioner kroner) ved et parallelt skift i rentekurven (rentestigning) på + 0,5 prosentpoeng. Verdien vil stige tilnærmet tilsvarende ved et rentefall.

Pensjonsforpliktelsene er eksponert mot renterisiko, da OMF-renten brukes som utgangspunkt for fastleggelsen av diskonteringsrente. Pensjonsforpliktelsen vil stige med cirka 8 prosent (207 millioner kroner) ved et parallelt skift i hele rentekurven (rentefall) på -0,5 prosentpoeng. Verdien vil falle med cirka 7 prosent (181 millioner kroner) ved en rentestigning på 0,5 prosentpoeng. Se forøvrig tabell over sensitivitet gjengitt på **side 56**.

Kredittrisiko

Pensjonsmidlenes eksponering mot kredittrisiko ansees som moderat. Kredittrisikoen styres gjennom rammer for største engasjement og rating på enkeltinvesteringer. Hovedtyngden av pensjonskassens renteinvesteringer skal være innenfor "investment grade".

Pensjonsforpliktelsene er eksponert mot kredittrisiko da OMF-renten brukes som utgangspunkt for fastleggelsen av diskonteringsrente. En økning i kredittpåslagene vil redusere pensjonsforpliktelsen.

Aksjerisiko

Pensjonsmidlene er investert i egenkapitalinstrument og andeler i ulike norske og utenlandske aksjefond. Cirka 9 prosent av aksjeeksponering i Hafslund Pensjonskasse har sin markedseksponering i Norge, mens resterende er eksponert mot de globale markeder. I 2015 utgjør aktivaklassen private equity 3 prosent og eiendomsfond 21 prosent. Den samlede aksjeeksponeringen har variert mellom 25 og 30 prosent gjennom året. Summen av egenkapitalinstrument og andeler utgjorde 45 prosent av totalporteføljen ved utgangen av 2015. Hovedvekten av aksjeeksponeringen er mot det globale aksjemarkedet. Pensjonskassens aksjeinvesteringer er bredt diversifisert.

Valutarisiko

Alle plasseringer i utenlandske rentefond valutasikres. Det er investert i valutasikrede fond. Utenlandske aksjeplasseringer skal som hovedregel ikke valutasikres. Pensjonsmidlene i Hafslund sin pensjonskasse skal til enhver tid minst være 70 prosent i norske kroner. Pensjonsmidlene er per 31. desember 2015 eksponert for valutarisiko gjennom deler av sine utenlandske aksjeinvesteringer. Pensjonsforpliktelsene er kun eksponert mot norske kroner.

Note 18, 19

Likviditetsrisiko
Likviditetsrisikoen i pensjonsmidlene vurderes som lav, da en til enhver tid har kortsiktige plasseringer som overstiger kortsiktige forpliktelser. Plasseringene ansees å være tilstrekkelig likvid.

Oversikt over pensjonsforpliktelse og virkelig verdi av pensjonseiendeler knyttet til fondsbaserte ordninger:

Millioner kroner	**2015**	2014	2013	2012
Nåverdien av den ytelsesbaserte pensjonsforpliktelsen	**2 587**	2 923	2 408	2 232
Virkelig verdi av pensjonseiendelene	**2 591**	2 548	2 220	1 950
Over-/Underdekning	**(3)**	**375**	**188**	**282**

Forventet forfallstidspunkt for pensjonsforpliktelsene i ytelsesplanene:

Millioner kroner	**< 1 år**	**1–2 år**	**2–5 år**	**> 5 år**	**Totalt**
2015	118	115	425	1 928	**2 587**
2014	111	111	432	2 269	**2 923**

NOTE 19 ▸ ANDRE (TAP) / GEVINSTER NETTO

Millioner kroner	**Noter**	**2015**	**2014**
Andre finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi over resultat			
Andre finansinntekter 1)		**17**	99
Urealisert gevinst/(tap) derivater			
Rentederivater		**34**	(46)
Valutaderivater		**(6)**	3
Kraftderivater og elsertifikatderivater		**(30)**	11
Salg av finansielle eiendeler			
Gevinst ved salg av aksjer	25	**52**	
Sum andre (tap)/gevinster netto		**67**	**67**

1) Innfrielse av selgerkreditt gitt ved salg av Hafslund Fibernett AS i 2010 ga en gevinst på 52 millioner kroner i 2014. Realisert verdiendring knyttet til rentederivater inngår i finansinntekter for 2015 med -19 millioner kroner.

Note 20, 21

NOTE 20 ▸ ANDRE DRIFTSKOSTNADER

Millioner kroner	2015	2014
Vedlikehold	**671**	621
Kjøp av tjenester	**210**	171
Husleie, strøm etc.	**188**	199
Salgs- og markedsføring	**245**	219
Annet	**527**	762
Sum andre driftskostnader	**1 841**	**1 972**

Det er i 2015 resultatført honorar til revisor på 7,4 millioner kroner (9,5 millioner kroner i 2014). Honoraret fordeler seg på lovpålagt revisjon med 6,0 millioner kroner (5,6 millioner kroner), andre attestasjonstjenester med 0,2 millioner kroner (0,6 millioner kroner), skatterådgivning med 0,7 millioner kroner (1,6 millioner kroner) og andre tjenester utenfor revisjon med 0,5 millioner kroner (1,7 millioner kroner).

NOTE 21 ▸ LØNN OG ANDRE PERSONALKOSTNADER

Millioner kroner	2015	2014
Lønn	**717**	740
Arbeidsgiveravgift	**128**	121
Pensjonskostnader - ytelsesplaner	**51**	(64)
Pensjonskostnader - tilskuddsplaner	**41**	31
Andre ytelser	**56**	51
Sum lønn og andre personalkostnader	**992**	**879**

Ved utgangen av 2015 var det i alt 1098 årsverk (1258) og 1117 ansatte (1287) i Hafslund.

Note 22

NOTE 22 ▸ OVERSIKT OVER GODTGJØRELSE TIL LEDENDE ANSATTE OG STYREMEDLEMMER

Navn	Stilling	Lønn, feriepenger & honorar	Bonus (2)	Naturalytelser	Pensjons-kostnad	Lån 31.12.15	Antall aksjer 31.12.15
Finn Bjørn Ruyter (4)	Konsernsjef	3 560 329	1 714 249	204 332	481 252	300 000	18 107
Kari Ekelund Thørud	Konserndirektør/visekonsernsjef	2 674 471	749 472	210 217	296 697	470 000	1 457
Heidi Ulmo	Konserndirektør	2 535 847	737 364	218 595	312 876	410 000	20 030
Jan Presttun	Konserndirektør	2 262 953	604 503	144 460		235 000	4 086
Anders Østby	Konserndirektør	1 724 928	311 318	107 525	195 873	375 000	10 467
Kristin Lian	Konserndirektør	1 936 731	540 461	182 892	232 980	450 000	1 723
Johan Hovland	Konserndirektør	1 929 450	487 639	190 793	207 146	420 000	8 530
Tarjei Lie	Konserndirektør (f.o.m. 1. april 2015)	1 396 212	462 000	130 974	238 438	570 000	10 430
Birger Magnus (3)	Styreleder	554 200					7 000
Per Langer (1,3)	Styremedlem	242 700					
Maria Moræus Hanssen (3)	Styremedlem	283 200					
Odd Håkon Hoelsæter (3)	Styremedlem	283 200					
Ellen Christine Christiansen	Styremedlem	242 700					
Per Orfjell (3)	Styremedlem (ansatt representant)	1 174 638		48 079	97 687	247 500	1 282
Per Luneborg (3)	Styremedlem (ansatt representant)	720 424		11 590			707
Jane Koppang	Styremedlem (ansatt representant)	941 619		16 053	87 673		1 292

1) Per Langer med nærstående eier ingen aksjer i Hafslund. Fortum, som Langer representerer, eier imidlertid 37 853 110 A-aksjer og 28 706 339 B-aksjer i Hafslund.
2) Dette gjelder bonusoppnåelse for 2015 som utbetales i 2016 og resterende gjennom økt feriepengegrunnlag som utbetales i 2017.
3) Inkluderer også honorar for arbeid i revisjonsutvalg og kompensasjonsutvalg.
4) Grunnlønnen til konsernsjefen økte med 3,0 prosent i 2015.

Note 22

Betingelser konsernsjef

Konsernsjefen har seks måneders oppsigelsestid. Ved opphør av arbeidsforholdet har han på visse vilkår, i tillegg til oppsigelsestiden, rett til lønn (etterlønn) i 12 måneder (etter utløp av oppsigelsestid). Ved mottak av lønn fra evt. ny arbeidsgiver i etterlønnsperioden, skal etterlønnen reduseres etter spesielle vilkår. Pensjonsalderen er 67 år og konsernsjefen er medlem av konsernets obligatoriske tjenestepensjonsordning (OTP) med 5 prosent av lønn mellom 1 og 6 G og 8 prosent av lønn mellom 6 og 12 G. For grunnlønn over 12 G skal det utbetales en pensjonskompensasjon som gir netto tilleggsinntekt etter skatt på 8 prosent. Konsernsjefen har rett til å avslutte arbeidsforholdet med AFP etter de til en hver tid gjeldende regler. Konsernsjefen har en uførepensjonsordning på 66 prosent ytelse for lønn mellom 12 G og 30 G. Konsernsjefen har rett til bonus begrenset oppad til 50 prosent av fastlønn. Bonusen fastsettes årlig basert på konsernmål, selskapsmål/virksomhetsmål, individuelle objektive mål og subjektiv individuell vurdering.

Betingelser øvrig konsernledelse

Øvrige i konsernledelsen har ved opphør av arbeidsforholdet på visse vilkår rett til lønn i 6-12 måneder (etter utløp av oppsigelsestid). Ved mottak av lønn fra evt. ny arbeidsgiver i etterlønnsperioden, skal etterlønnen reduseres etter spesielle vilkår. Ytelser består av fastlønn og bonusordning begrenset oppad til 30 prosent av fastlønn. Bonusen fastsettes årlig basert på konsernmål, selskapsmål/virksomhetsmål, individuelle objektive mål og subjektiv individuell vurdering. Blant øvrige i konsernledelsen er fire medlemmer av de ordinære ytelsespensjonsordningene, mens tre har innskuddsordning. Ulmo, Hovland og Lie ble ansatt etter at ytelsespensjonsordningen ble lukket for nye medlemmer, og disse har samme innskuddsordning som konsernsjefen. Konsernledelsen har en uførepensjonsordning på 66 prosent ytelse for lønn mellom 12 G og 30 G.

Styrets kompensasjonsutvalg

Styret i Hafslund ASA har et særskilt kompensasjonsutvalg. Kompensasjonsutvalget skal gi tilrådning til styret i alle saker som gjelder selskapets vederlag til konsernsjefen. Utvalget skal holde seg orientert om og foreslå retningslinjer for fastsettelse av godtgjørelse til ledende ansatte i konsernet. I tillegg er utvalget rådgivende organ for konsernsjefen i forhold til kompensasjonsordninger som omfatter alle ansatte i betydelig grad, herunder Hafslunds bonussystem og pensjonsordning.

Styrets erklæring om fastsettelse og godtgjørelse til ledende ansatte

Styret i Hafslund ASA vil fremlegge for ordinær generalforsamling følgende retningslinjer og erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte for det kommende regnskapsåret i medhold av allmennaksjeloven § 6-16a og § 5-6 (3).

Godtgjørelse til konsernsjefen

Godtgjørelse til konsernsjefen skal være konkurransedyktig i forhold til ansvarsforhold og industri. Godtgjørelsen skal videre gi insentiver til langsiktig verdiskapning gjennom virksomhetsutvikling, positiv resultat- og aksjekursutvikling, samt reflektere den ansattes erfaring og kompetansenivå. Godtgjørelsen skal bestå av fastlønn, bonus på inntil 50 prosent av grunnlønn, pensjon, samt rente- og avdragsfritt lån. Konsernsjefen skal motta naturalytelser på nivå med øvrige ledende ansatte i konsernet. Oppsigelsestiden skal tilsvare minimum 6 måneder.

Godtgjørelse til ledende ansatte

Godtgjørelse til konsernledelsen vedtas av konsernsjefen, dog slik at hvis godtgjørelsen fraviker disse retningslinjer skal dette framlegges for styret til godkjenning. Godtgjørelse til andre ledere vedtas av respektive konserndirektører. Godtgjørelse til ledende ansatte og øvrige ledere skal baseres på nedenstående retningslinjer.

Fastlønn

Fastlønn fastsettes basert på stillingsinnhold, ansvarsnivå, kompetanse og lengde i stilling. Lønnen skal være konkurransedyktig i forhold til ansvarsforhold og industrinivå.

Lån

Til bilhold kan det tildeles rentefrie lån som nedskrives over ti år innenfor vedtatte retningslinjer. I tillegg kan det tildeles et årlig driftstilskudd fastsatt av administrasjonen. Hvis den ledende ansatte ikke har behov for bil, kan lånet likevel tas ut på de samme betingelsene mot at tilfredsstillende sikkerhet stilles for lånet.

Naturalytelser

Naturalytelser skal i hovedsak knyttes til utgifter til bredbånd (mulighet for å jobbe fra hjemmet), mobiltelefon og avis.

Ferie

Ledende ansatte har rett til ferie i samsvar med ferielovens bestemmelser og de til enhver tid gjeldende interne regler for konsernet. Feriepenger beregnes på grunnlag av grunnlønn. Tilleggsytelser inngår ikke i beregningsgrunnlaget.

Note 22

Årlig bonus
For å gi insentiver til ekstra innsats og verdiskapning er det utarbeidet et årlig bonussystem. Bonus skal utbetales med utgangspunkt i den merverdi som den ansatte eller en gruppe av ansatte har skapt. Bonusordningen er begrenset oppad til 50 prosent av fastlønn avhengig av stillingsnivå. Hovedregelen er imidlertid et tak på 30 prosent av grunnlønn for konsernledelsen (nivå 1) og et tak på 20 prosent av grunnlønn for nivå 2. Unntak fra hovedregel skal avtales særskilt med konsernsjefen eller styret. Bonusen fastsettes årlig og konsernmål besluttes av styret. Målekriteriene utover konsernmål for den enkelte ansatte samt vekting av mål settes av overordnede basert på:

- Konsernmål X prosent av maks bonus
- Selskapsmål/virksomhetsmål X prosent av maks bonus
- Individuelle objektive mål X prosent av maks bonus
- Subjektiv individuell vurdering inntil X prosent av maks bonus

Målene og vektingen skal tilpasses behovene i det enkelte selskap/virksomhet.

Årlig bonus skal utbetales i etterkant av avlagt årsregnskap for konsernet. Utbetalt bonus inngår ikke i grunnlaget for beregning av feriepenger og pensjonsytelser. Dersom det skulle følge av ufravikelig lov at slike ytelser skal beregnes med grunnlag i lønn inklusive bonus, skal bonusen reduseres så mye som nødvendig for at bonus inklusive slike andre ytelser skal bli begrenset til den samlete verdi som framgår av bestemmelsene ovenfor.

Aksjeordninger
Ledende ansatte skal omfattes av aksjeordning for alle ansatte. For å styrke båndene mellom ansatte og konsernet skal det årlig vurderes å gi alle ansatte mulighet til å kjøpe aksjer i Hafslund. Aksjetilbudet skal sees i sammenheng med det totale lønnsoppgjøret for konsernet. Det ble gitt tilbud til ansatte om kjøp av aksjer i 2015.

Opsjonsordninger
Konsernet benytter ikke opsjonsordninger.

Pensjon
Konsernsjef og konsernledelse skal ha en pensjonsordning i tråd med den til enhver tid gjeldende pensjonsordning i konsernet, så sant annet ikke avtales særskilt med styret. For de av konsernledelsen som er medlem av konsernets obligatoriske tjenestepensjon skal det for grunnlønn over 12 G utbetales en pensjonskompensasjon som gir en netto tilleggsinntekt etter skatt på 8 prosent. Pensjonsalderen for disse skal som hovedregel være 67 år. Konsernsjef og konsernledelse har rett til tidligere fratreden i samsvar med den til enhver tid gjeldende AFP-avtale. Konsernsjef og konsernledelse har en uførepensjonsordning på 66 prosent ytelse for lønn mellom 12 G og 30 G.

Oppsigelsestid og etterlønn
Konsernsjef og konsernledelse skal ha en oppsigelsestid på seks måneder. I utvalgte tilfeller og avhengig av stilling kan etterlønn på 6 til 12 måneder utover oppsigelsestid benyttes. Etterlønnen avkortes ved tiltredelse i ny stilling i etterlønnsperioden hvor etterlønnen skal reduseres med 66 prosent av det laveste beløpet av månedlig etterlønn og ny månedslønn. Denne bestemmelsen avviker, blant annet av historiske årsaker, i visse tilfeller fra konsernets retningslinjer om godtgjørelse til ledende ansatte.

Note 23, 24

NOTE 23 ▸ FINANSKOSTNADER

Millioner kroner	2015	2014
Rentekostnader lån	**384**	446
Verdiendring lån regnskapsført til virkelig verdi	**(137)**	73
Aktiverte byggelånsrenter	**(16)**	(13)
Agiotap	**37**	45
Andre finanskostnader	**20**	1
Sum finanskostnader	**288**	**552**

NOTE 24 ▸ TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER

Hafslund foretar kjøps- og salgstransaksjoner med nærstående parter som en del av normal forretningsdrift. I 2015 har Hafslund kjøpt og solgt varer og tjenester til Oslo kommune og Fortum konsernet. Oslo kommune og Fortum Forvaltning AS eier henholdsvis 53,7 prosent og 34,1 prosent av aksjene i Hafslund ASA. Eksempler på salg til Oslo kommune er strømsalg, samt tilhørende vedlikehold og investeringer. Eksempler på kjøp fra Oslo kommune er avfallsvarme fra Energigjenvinningsetaten (EGE). Fortum har i 2015 levert midlertidige fakturerings- og kundesentertjenester til nettkunder i Østfold-området, samt konsulenttjenester knyttet til konvertering av kundedata. Alle transaksjoner er basert på markedsmessige betingelser. Nedenstående tabell presenterer transaksjoner med nærstående:

Millioner kroner	Oslo kommune		Fortum	
Resultat:	**2015**	**2014**	**2015**	**2014**
Salg av varer og tjenester	**120**	155		
Kjøp av varer og tjenester	**117**	178	**15**	39
Balanse:	**2015-12-31**	**2014-12-31**	**2015-12-31**	**2014-12-31**
Fordringer	**4**	20		
Kjøp ført som investering	**3**	4		
Leverandørgjeld	**12**	29		

Lån

Hafslund har to obligasjonslån på henholdsvis 500 millioner kroner og 740 millioner kroner fra Oslo Pensjonsforsikring AS, med forfall henholdsvis i 2017 og 2018. Begge lånene ble tatt opp til markedsmessige betingelser og er børsnoterte. Norsk Tillitsmann er avtalemotpart. Oslo Pensjonsforsikring AS er et livsforsikringsselskap som er heleid av Oslo kommune. Lånene inngår i Langsiktige lån, obligasjonslån fast rente i **note 16.**

Note 25

NOTE 25 ▸ KJØP OG SALG AV VIRKSOMHET

Salg av datterselskaper og tilknyttete selskaper i 2015

Hafslund inngikk den 25. september 2015 avtale med Statkraft Varme om overdragelse av aksjene i det heleide datterselskapet Gardermoen Energi AS. Den 21. oktober 2015 inngikk Hafslund avtale med Rejlers AB om overdragelse av Hafslund sin aksjebeholdning på 88,5 prosent i Embriq AS. Videre inngikk Hafslund den 18. desember 2015 avtale med Fredrikstad Energi AS (FEAS) om å selge Hafslunds 35 prosent eierandel i Fredrikstad Nett AS (FEN) til morselskapet FEAS. FEAS ble etter dette 100 prosent eier i FEN. Hafslund videreføre 49 prosent eierskap i morselskapet FEAS. Samlet kapitalfrigjøring for de tre salgene, som inngår i segmentet Annen virksomhet, var 498 millioner kroner. Samlet gevinst på 60 millioner kroner inngår på linjen Andre (tap)/gevinster - netto og Andel resultat i tilknyttete selskaper i resultatoppstillingen.

Kjøp av Galant Inkasso i 2015

Hafslund har med virkning fra 1. mai 2015 kjøpt samtlige aksjer i Galant Inkasso AS. Kjøpesummen for aksjene var 22 millioner kroner, og etter at virkelig verdi knyttet til alle identifiserbare eiendeler og gjeld er evaluert, sitter konsernet igjen med en nettopost som er aktivert som goodwill tilsvarende 11 millioner kroner. Beregnet goodwill er aktivert i konsernets balanse basert på en forventning om at synergieffekter med eksisterende virksomhet vil gi konsernet muligheter for økt inntektsvekst i framtiden.

Kjøp av Fortum sin nettvirksomhet i Norge i 2014

Hafslund-konsernet overtok med virkning fra den 30. mai 2014 Fortums nettvirksomhet i Norge. Avtalen omfattet 100 prosent av aksjene i nettselskapet Fortum Distribution AS, som også eide 49 prosent av aksjene i Trøgstad Elverk AS, og 100 prosent av aksjene i holdingselskapet Fortum Power and Heat AS som eide 49 prosent av aksjene i Fredrikstad Energi AS (FEAS) og 35 prosent av aksjene i Fredrikstad Energi Nett AS (FEN). Fortum Distribusjon AS skiftet navn til Hafslund Nett Øst AS etter aksjeoverdragelsen og ble fusjonert inn i Hafslund Nett AS i slutten av 2014. Fortum Power and Heat AS har skiftet navn til Hafslund Handel Øst AS. Kjøpet av aksjene ble foretatt samtidig, men ble regulert i to ulike aksjekjøpsavtaler som to separate kjøp og med to separate kjøpspriser. Norske konkurransemyndigheter godkjente transaksjonen den 2. mai 2014.

Hafslund Nett Øst AS

Samlet kjøpspris for aksjene i Hafslund Nett Øst AS var 1 035 millioner kroner inklusive renter for perioden 31. desember 2013 fram til overtakelse av aksjene. Netto eiendeler iht. IFRS i selskapet utgjør 659 millioner kroner, dvs. totale merverdier ved oppkjøpet utgjør 376 millioner kroner. Identifiserte merverdier ved oppkjøpet er hovedsakelig knyttet til nettanlegg, netto etter fratrekk for virkelig verdi av merinntekt. Merinntekt på kjøpstidspunktet representerer reduserte nettinntekter i framtiden og balanseføres ikke separat som gjeld, men føres til fradrag i verdien av nettanlegget som en egen negativ komponent. Den negative verdijusteringen vil redusere avskrivningene på nettanlegget i perioden fram til merinntekten forventes å være nullstilt. Den kjøpte nettvirksomheten inngår i forretningsområdet Nett.

Etter at virkelig verdi knyttet til alle identifiserbare eiendeler og gjeld er evaluert, sitter konsernet igjen med en nettopost som er aktivert som goodwill tilsvarende 362 millioner kroner. Beregnet goodwill er aktivert i konsernets balanse basert på en forventning om at synergieffekter med eksisterende virksomhet vil gi konsernet muligheter for økt inntektsvekst i framtiden.

Hafslund Handel Øst AS

Samlet kjøpspris for aksjene i Hafslund Handel Øst AS var 388 millioner kroner. Selskapets eiendeler besto av 23 millioner kroner i bankbeholdning, samt aksjene i FEAS og FEN som regnskapsføres etter egenkapitalmetoden. Virkelig verdi på eiendelene utgjorde 422 millioner kroner på oppkjøpstidspunktet, hvilket gir en tilsynelatende gevinst ved gunstig kjøp på 34 millioner kroner. Dette beløpet er imidlertid identifisert som negativ verdi på nettanlegget som følge av merinntekt. Denne negative verdijusteringen vil redusere avskrivningene på nettanlegget i perioden fram til merinntekten forventes å være nullstilt på lik linje som for Hafslund Nett Øst AS. Eierandelene i FEAS og FEN rapporteres som tilknyttete investeringer under Annen virksomhet.

Note 26

NOTE 26 ▸ SELSKAPER SOM INNGÅR I KONSOLIDERINGEN 2015

Selskap	Land/forretningskontor	Eie-/stemmeandel %
Hafslund ASA	Oslo	100
Hafslund Produksjon AS	Askim	100
Sarp Kraftstasjon AS	Sarpsborg	100
Skankraft AS	Oslo	100
Hafslund Nett AS	Oslo	100
Hafslund Driftsentral AS	Oslo	100
Hafslund Varme AS	Oslo	100
Bio-El Fredrikstad AS	Fredrikstad	100
Sarpsborg Avfallsenergi AS	Sarpsborg	100
Hafslund Marked AS	Oslo	100
Hafslund Strøm AS	Oslo	100
NorgesEnergi AS	Kristiansand	100
Hallingkraft AS	Ål	100
Røyken Kraft AS	Røyken	51
Fredrikstad Energisalg AS	Fredrikstad	100
Mitt Hjem Norge AS	Oslo	100
Gøta Energi AB	Kungälv	100
SverigesEnergi AB	Stockhom	100
Energibolaget i Sverige AB	Stockhom	100

Selskap	Land/forretningskontor	Eie-/stemmeandel %
Kotimaan Energia Oy	Helsinki	100
Solvencia AS	Oslo	100
Galant Inkasso AS	Oslo	100
Hafslund Tellier AS	Oslo	100
Hafslund Tellier AB	Stockhom	100
Hafslund Kundesenter AS	Oslo	100
Hafslund Handel AS	Oslo	100
Hafslund Handel Øst AS	Oslo	100
Hafslund Hedging AS	Oslo	100
Balder Energy AS	Oslo	100
RåEl Kraft AS	Oslo	100
Vestfjorden Kraft AS	Oslo	100
Hornnes Kraft AS	Oslo	100
Oslo Energi AS	Oslo	100
Hafslund Eiendom AS	Oslo	100
Hafslund USA Inc	USA	100
Hafslund Energy LLC	USA	100
Hafslund Energy Trading LLC	USA	100

Regnskap Hafslund ASA

Resultat	
Balanse	
Kontantstrømoppstilling	
Note 1	Regnskapsprinsipper
Note 2	Store enkelttransaksjoner
Note 3	Lønn og andre personalkostnader
Note 4	Pensjonskostnader, -midler og -forpliktelser
Note 5	Andre driftskostnader
Note 6	Resultat aksjeinvesteringer og netto finansposter
Note 7	Skattekostnad
Note 8	Varige driftsmidler
Note 9	Aksjer i datterselskaper
Note 10	Andre langsiktige fordringer
Note 11	Kundefordringer og andre fordringer
Note 12	Kortsiktig rentebærende gjeld
Note 13	Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld
Note 14	Langsiktig rentebærende gjeld
Note 15	Nærstående parter
Note 16	Risikostyring og finansielle derivater
Note 17	Garantier
Note 18	Egenkapital
Note 19	Aksjekapital og aksjonærinformasjon

Resultat

Millioner kroner	Noter	1. januar – 31. desember 2015	2014
Driftsinntekter		**221**	**210**
Lønn og andre personalkostnader	3, 4	**109**	77
Avskrivninger og nedskrivninger	8	**30**	31
Andre driftskostnader	5	**114**	127
Driftsresultat		**(33)**	**(25)**
Resultat aksjeinvesteringer	6	**(16)**	(35)
Netto finansposter	6	**44**	62
Sum finansielle poster		**28**	**27**
Resultat før skattekostnad		**(5)**	**2**
Skattekostnad	7	**(5)**	(13)
Årsresultat		**(10)**	**(11)**
Disponeringer:			
Utbytte	18	**585**	487
Overført (fra)/til egenkapital		**(595)**	(498)

Balanse

Millioner kroner	Noter	31. desember 2015	2014
Eiendeler			
Utsatt skattefordel	7		**25**
Sum varige driftsmidler	8	**143**	**158**
Aksjer i datterselskap	9	**13 931**	13 965
Andre langsiktige fordringer	4, 10	**2 858**	2 844
Sum finansielle eiendeler		**16 789**	**16 809**
Sum anleggsmidler		**16 932**	**16 992**
Kundefordringer og andre fordringer	11	**390**	280
Bank	17	**14**	1 119
Sum omløpsmidler		**404**	**1 398**
Sum eiendeler		**17 336**	**18 391**
Egenkapital og gjeld			
Innskutt egenkapital		**4 331**	4 334
Opptjent egenkapital		**1 350**	1 872
Sum egenkapital	18, 19	**5 681**	**6 206**
Avsetning for forpliktelser	4	**38**	118
Langsiktig rentebærende gjeld	14, 15	**10 183**	10 756
Sum langsiktig gjeld og forpliktelser		**10 221**	**10 874**
Kortsiktig rentebærende gjeld	12	**656**	600
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	13	**193**	224
Avsatt utbytte	18	**585**	487
Sum kortsiktig gjeld		**1 434**	**1 311**
Sum egenkapital og gjeld		**17 336**	**18 391**

Styret i Hafslund ASA
Oslo, 10. mars 2016

Birger Magnus
Styreleder

Maria Moræus Hanssen
Nestleder

Per Langer

Odd Håkon Hoelsæter

Ellen Christine Christiansen

Per Orfjell

Per Luneborg

Jane Koppang

Finn Bjørn Ruyter
Konsernsjef

Kontantstrømoppstilling

Millioner kroner	Noter	1. januar – 31. desember 2015	2014
Resultat før skattekostnad		**(5)**	2
Avskrivninger og nedskrivninger	8	**30**	31
Resultatposter justert for likviditetseffekt	6	**16**	35
Endring arbeidskapital med mer		**(50)**	5
Netto kontantstrøm fra driften		**(9)**	**73**
Investert i driftsmidler	8	**(15)**	(17)
Inntektsført ikke mottatt konsernbidrag	6	**(329)**	(238)
Mottatt konsernbidrag		**238**	372
Salg aksjer eller driftsmidler	10	**27**	4
Endring i langsiktige fordringer		**(15)**	250
Netto kontantstrøm investeringer		**(94)**	**371**
Opptak lån		**1 800**	2 225
Nedbetaling lån		**(2 317)**	(2 347)
Endring andre langsiktige forpliktelser		**2**	(62)
Utbetalt utbytte		**(487)**	(488)
Egne aksjer			(13)
Netto kontantstrøm finansieringsaktiviteter		**(1 002)**	**(685)**
Netto endring bankbeholdning		**(1 105)**	(241)
Bank per 1. januar		**1 119**	1 360
Bank per 31. desember		**14**	**1 119**

Note 1

NOTE 1 ▸ REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapet til Hafslund ASA er avlagt i henhold til regnskapslov og god regnskapsskikk i Norge (NGAAP).

Driftsinntekter

Inntekter ved salg av varer og tjenester vurderes til virkelig verdi av vederlaget. Salg av varer og tjenester blir regnskapsført på tidspunktet for levering til kunden, forutsatt at kunden har overtatt risiko og eiendomsretten.

Klassifisering

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk klassifiseres som anleggsmidler. Eiendeler som knytter seg til varekretsløpet, fordringer som tilbakebetales innen ett år, samt eiendeler som ikke er bestemt til varig eie eller bruk for virksomheten, er omløpsmidler. Gjeld med forfall senere enn ett år etter regnskapsårets utløp er oppført som langsiktig gjeld. Øvrig gjeld er klassifisert som kortsiktig.

Vurderingsprinsipper

Eiendeler og gjeld i utenlandsk valuta

Balanseposter i utenlandsk valuta, som ikke er sikret mot valutakursendringer, er vurdert til balansedagens kurs. Balanseposter som er sikret mot kurssvingninger med finansielle instrumenter, vurderes til sikringskurs. Balanseposter i utenlandsk valuta som sikrer hverandre, er vurdert til balansedagens kurs. Gevinst og tap som følge av valutakursendringer på andre balanseposter er klassifisert som finanspost.

Kundefordringer og andre fordringer

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene. I tillegg foretas det en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap for øvrige kundefordringer.

Egne aksjer

Hafslund tilbyr egne aksjer med rabatt til ansatte for å oppfordre ansatte til eierskap i bedriften. Ved salg av egne aksjer til ansatte til en lavere pris enn markedspris resultatføres forskjellen mellom markedspris og salgspris som lønn og andre personalkostnader. Egne aksjer er balanseført som reduksjon av egenkapitalen.

Investeringer i datterselskap, tilknyttete og felleskontrollerte selskaper

Investeringer i datterselskap, tilknyttete og felleskontrollerte selskaper vurderes i henhold til kostmetoden. Mottatt utbytte og andre overskuddsutdelinger (konsernbidrag) fra selskapene inntektsføres som finansielle inntekter. Verdsettelse av enkeltselskap ivaretas gjennom etterlevelse av IAS 36 i konsernet.

Langsiktige aksjeinvesteringer

Langsiktige investeringer i selskaper hvor Hafslund kontrollerer mer enn 20 prosent av eierinteressene, men ikke har betydelig innflytelse eller langsiktig eierinteresse, er oppført til anskaffelseskost justert for eventuell varig nedgang i verdi. De enkelte investeringene vurderes individuelt. Mottatt utbytte og andre overskuddsutdelinger fra selskapene inntektsføres som finansielle inntekter. Realiserte gevinster eller tap og eventuell nedskrivning på grunn av varig nedgang i verdien er medtatt i resultatregnskapet under finansielle poster.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler er i balansen ført til anskaffelseskost, med fradrag for akkumulerte av- og nedskrivninger. Egne investeringsarbeider balanseføres til full tilvirkningskost. Driftsmidler og anlegg avskrives fra det tidspunkt de blir satt i drift. Varige driftsmidler avskrives lineært over forventet økonomisk levetid. Ved salg av driftsmidler presenteres gevinster som driftsinntekter og tap som driftskostnader.

Pensjoner og pensjonsforpliktelser

Se konsernets **note 2.18**. Hafslund ASA har benyttet adgangen til å gå over til NRS 6A som henviser til IAS 19 ved regnskapsmessig behandling av pensjonskostnader.

Note 1, 2, 3

Skattekostnad, utsatt skatt og utsatt skattefordel
Skattekostnaden sammenstilles med resultat før skatt. Skattekostnaden består av betalbar skatt og endring i utsatt skatt/skattefordel. Betalbar skatt beregnes på grunnlag av årets skattemessige resultat. Balanseført utsatt skatt er beregnet etter utlikningsmetoden med full avsetning på netto skatteøkende midlertidige forskjeller basert på balansedagens skattesatser og nominelle størrelser. Balanseført utsatt skattefordel knyttet til netto skattereduserende midlertidige forskjeller og underskudd til framføring er basert på en sannsynliggjøring av tilstrekkelig framtidig inntjening eller utnyttelse av skatteposisjoner gjennom konsernbidrag.

Finansielle derivater
Regnskapsmessig behandling av finansielle derivater følger intensjonen bak inngåelsen av avtalene. Valutaderivater er ansett som pengeposter og vurdert til virkelig verdi. Urealiserte gevinster / tap blir resultatført.

Lån
Lånene regnskapsføres til pålydende. Låneutgifter ved opptak av lån resultatføres direkte.

Usikre forpliktelser (avsetninger)
Usikre forpliktelser regnskapsføres dersom det er mer sannsynlig at de kommer til oppgjør, enn at de ikke kommer til oppgjør. Beste estimat benyttes ved beregning av den usikre forpliktelsen. Dersom det gjennom vedtak besluttes å gjennomføre tiltak (restrukturering) som vesentlig endrer omfanget av virksomheten eller måten den drives på, og når tiltakene medfører sluttvederlag, blir det gjort avsetninger. Avsetningen beregnes ut fra beste estimat på de utgiftene som forventes å påløpe.

Prinsipper for kontantstrømoppstilling
Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metode. Dette innebærer at man i analysen tar utgangspunkt i enhetens resultat før skattekostnad for å kunne presentere kontantstrømmer tilført fra henholdsvis ordinær drift, investeringsaktivitet og finansieringsaktivitet.

NOTE 2 ▸ STORE ENKELTTRANSAKSJONER

Hafslund ASA solgte i 2015 aksjene i Gardemoen Energi AS til Statkraft Varme AS. Salget av virksomheten er gjennomført som et ledd i satsing på videre vekst og utvikling av fjernvarmevirksomheten i Oslo.

NOTE 3 ▸ LØNN OG ANDRE PERSONALKOSTNADER

Millioner kroner	2015	2014
Lønn	**79**	77
Arbeidsgiveravgift	**11**	11
Pensjonskostnader (note 4)	**10**	(18)
Andre ytelser	**9**	7
Sum lønn og andre personalkostnader	**109**	**77**
Antall ansatte per 31. desember	**80**	**84**

Informasjon om godtgjørelse til styret og ledende ansatte er gitt i konsernets **note 22**.

Note 4

NOTE 4 ▸ PENSJONSKOSTNADER, -MIDLER OG -FORPLIKTELSER

Hafslund ASA er pliktig til å ha pensjonsordninger for sine ansatte etter lov om tjenestepensjon. Selskapet har pensjonsordninger som tilfredsstiller kravene i loven og ordningene omfatter både ytelsesbasert og innskuddsbasert pensjoner. Per 31. desember 2015 hadde selskapet pensjonsordinger som omfattet i alt 76 ansatte, herav 20 i en offentlig ordning, 20 i en privat ordning og 36 ansatte med en innskuddsbasert ordning. Ytelsesplanene gir rett til definerte framtidige ytelser. Disse er i hovedsak avhengig av antall opptjeningsår og lønnsnivå ved oppnådd pensjonsalder. Pensjonsordningene er enten organisert i Hafslunds egne pensjonskasser, gjennom forsikringsselskap eller direkte fra selskapene.

Millioner kroner	2015	2014
Pensjonskostnad		
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	**4**	3
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsene	**19**	29
Avkastning av pensjonsmidler	**(17)**	(27)
Resultatført planendring		(27)
Pensjonskostnad ytelsesplaner	**6**	**(22)**
Arbeidsgivers tilskudd	**4**	4
Sum pensjonskostnader	**10**	**(18)**

	2015-12-31	2014-12-31
Balanseført forpliktelse		
Nåverdi av opptjent pensjonsforpliktelse for ytelsesplaner i fondsbaserte ordninger	**703**	785
Pensjonsmidler	**(746)**	(737)
Faktisk netto pensjonsforpliktelse for ytelsesplaner i fondsbaserte ordninger	**(43)**	**48**
Nåverdi av forpliktelse for ikke fondsbaserte ordninger	**38**	42
Netto pensjonsforpliktelser i balansen	**(4)**	**90**
Balanseført netto pensjonsforpliktelser	**(38)**	(118)
Balanseført netto overfinansiert ordning	**43**	28
Netto pensjonsforpliktelse 1. januar	**90**	68
Pensjonskostnad i året	**6**	(22)
Pensjonsutbetalinger og betaling av pensjonpremie	**(19)**	(31)
Aktuarielt tap/(gevinst) ført mot egenkapital	**(82)**	75
Netto pensjonsforpliktelse 31. desember	**(4)**	**90**

Forutsetninger	**2015**	**2014**
Diskonteringsrente	**2,70 %**	2,30 %
Forventet avkastning på pensjonsmidler	**2,70 %**	2,30 %
Årlig lønnsvekst	**2,50 %**	2,50 %
G-regulering	**2,25 %**	2,50 %

Diskonteringsrenten er beregnet med utgangspunkt i en komplett rentekurve som tar hensyn til at pensjonsutbetalingene forfaller på ulike tidspunkt i framtiden. Kurven er beregnet med utgangspunkt i priser på OMF-renten den 31. desember 2015, som beregnet av Norsk Regnskapsstiftelse.

Årlig lønnsvekst er beregnet med utgangspunkt i en kurve basert på historiske observasjoner. Lønnsveksten er i gjennomsnitt satt til 2,5 prosent over tjenestetiden for populasjonen i pensjonskassene til Hafslund. Se for øvrig nærmere omtale i **note 18** til konsernregnskapet.

Note 5, 6, 7

NOTE 5 ▸ ANDRE DRIFTSKOSTNADER

Millioner kroner	2015	2014
Kjøp av tjenester	**13**	16
Husleie, strøm etc.	**8**	8
Salg- og markedsføring	**5**	6
Drift-og vedlikehold	**23**	25
Drift av IKT-tjenester	**42**	38
Andre driftskostnader	**24**	35
Sum andre driftskostnader	**114**	**127**

Kostnadsført honorar til revisor i 2015 eksklusive merverdiavgift utgjør 1,1 millioner kroner (1,8 millioner kroner). Honoraret fordeler seg som følger:

- Lovpålagt revisjon 1,0 millioner kroner (1,0 millioner kroner).
- Skatterådgivning 0,05 millioner kroner (0,1 millioner kroner).
- Annen rådgivning 0,05 millioner kroner (0,7 millioner kroner).

NOTE 6 ▸ RESULTAT AKSJEINVESTERINGER OG NETTO FINANSPOSTER

Millioner kroner	2015	2014
Nedskrivning aksjer i datterselskap		(35)
Tap ved salg av aksjer i datterselskap	**(16)**	
Resultat fra aksjeinvesteringer	**(16)**	**(35)**
Renteinntekter 1)	**217**	282
Rentekostnader	**(433)**	(501)
Konsernbidrag	**329**	238
Agiotap	**(31)**	(7)
Andre finansinntekter/(finanskostnader)2)	**(38)**	50
Netto finansposter	**44**	**62**

1) Renteinntekter for Hafslund ASA inkluderer konserninterne renter for årene 2015 og 2014, med henholdsvis 216 millioner kroner og 265 millioner kroner.
2) Innfrielse av selgerkreditt gitt ved salg av fibervirksomheten i 2010, ga en gevinst på 52 millioner kroner i 2014.

NOTE 7 ▸ SKATTEKOSTNAD

Millioner kroner	2015	2014
Resultat før skattekostnad	**(5)**	**2**
Permanente forskjeller	**16**	47
Estimatavvik pensjoner ført mot egenkapitalen	**82**	(75)
Endring midlertidige forskjeller	**(93)**	26
Skattegrunnlag, betalbar skatt	**0**	**0**
Skattekostnad består av:		
Endring utsatt skatt	**25**	(7)
Utsatt skatt av estimatavvik pensjoner ført mot egenkapitalen	**(20)**	20
Skattekostnad	**5**	**13**
Avstemming av skattesats:		
Resultat før skattekostnad	**(5)**	2
Forventet skattekostnad etter nominell skattesats	**(1)**	1
Skatteeffekt av skattefrie inntekter og ikke fradragsberettigete kostnader	**6**	13
Skattekostnad	**5**	**13**
Grunnlag utsatt skatt/utsatt skattefordel		
Kortsiktige forskjeller	**19**	26
Driftsmidler	**(24)**	(29)
Påløpte pensjonsforpliktelser	**4**	(90)
Grunnlag utsatt skatt/utsatt skattefordel	**(1)**	**(93)**
Balanseført utsatt skattefordel	**0**	**(25)**

Note 8

NOTE 8 ▸ VARIGE DRIFTSMIDLER

Millioner kroner	Maskiner, utstyr, inventar	Tomter og annen eiendom	Arbeid under utførelse	Sum
Balanseført verdi per 31. desember 2013	**86**	**65**	**26**	**177**
Regnskapsåret 2014				
Investeringer	1	7	10	17
Overført fra anlegg under utførelse	26		(26)	
Avgang	(1)	(5)		(6)
Årets avskrivninger	(29)	(2)		(31)
Balanseført verdi per 31. desember 2014	**83**	**65**	**10**	**158**
Anskaffelseskost	214	93	12	319
Akkumulerte av- og nedskrivninger	(131)	(28)	(2)	(161)
Balanseført verdi per 31. desember 2014	**83**	**65**	**10**	**158**
Regnskapsåret 2015				
Investeringer	12		4	15
Overført fra anlegg under utførelse	10		(10)	
Årets avskrivninger	(28)	(2)		(30)
Balanseført verdi per 31. desember 2015	**77**	**63**	**3**	**143**
Anskaffelseskost	231	93	5	330
Akkumulerte av- og nedskrivninger	(155)	(30)	(2)	(187)
Balanseført verdi per 31. desember 2015	**77**	**63**	**3**	**143**
Avskrivningsprosent	3-33 %	0-5 %		

Note 9

NOTE 9 ▸ AKSJER I DATTERSELSKAPER

Millioner kroner	Anskaffelsestidspunkt	Forretningskontor	Eier-/ stemmeandel %	Andel balanseført egenkapital selskap 2015-12-31	Balanseført verdi 2015-12-31
Hafslund Handel AS	1986	Oslo	100	635	305
Sarp Kraftstasjoner AS	1987	Askim	100	131	61
Hafslund Nett AS	2009	Oslo	100	5 552	4 422
Skankraft AS	2007	Oslo	100	125	0
Hafslund Eiendom AS	2009	Oslo	100	103	162
Hafslund Marked AS	2014	Oslo	100	2 070	1 844
Hafslund Varme AS [1]	2009	Oslo	100	1 749	3 185
Bio-El Fredrikstad AS	2014	Fredrikstad	100	24	15
Sarpsborg Avfallsenergi AS	2014	Sarpsborg	100	152	139
Hafslund Produksjon AS	2009	Askim	100	1 003	3 076
Hafslund Driftssentral AS	2009	Oslo	100	276	722
Sum aksjer i datterselskaper				**11 820**	**13 931**

[1] Hafslund Varme AS fisjonerte ut Gardermoen Energi AS i 2015, og Hafslund ASA solgte aksjene i selskapet til Statkraft Varme AS i 2015.

Note 10, 11, 12, 13

NOTE 10 ▸ ANDRE LANGSIKTIGE FORDRINGER

Millioner kroner	2015-12-31	2014-12-31
Balanseført netto pensjonsmidler (se note 4)	**43**	28
Innskudd pensjonskasse	**116**	116
Lån konsernselskaper	**2 700**	2 700
Sum andre langsiktige fordringer	**2 858**	**2 844**

NOTE 11 ▸ KUNDEFORDRINGER OG ANDRE FORDRINGER

Millioner kroner	2015-12-31	2014-12-31
Kundefordringer	**38**	16
Fordring konsernselskaper	**329**	239
Andre fordringer	**23**	24
Sum kundefordringer og andre fordringer	**390**	**280**

NOTE 12 ▸ KORTSIKTIG RENTEBÆRENDE GJELD

Millioner kroner	Rente % per 2015-12-31	Rente % per 2014-12-31	Gjeld per 2015-12-31	Gjeld per 2014-12-31
Diverse sertifikater og kortsiktige lån	**1,3**	1,9-2,0	**300**	600
Konsernkassekreditt gjelder trekk på datterselskap			**356**	
Sum kortsiktig rentebærende gjeld			**656**	**600**

NOTE 13 ▸ LEVERANDØRGJELD OG ANNEN KORTSIKTIG GJELD

Millioner kroner	2015-12-31	2014-12-31
Leverandørgjeld	**15**	16
Annen ikke rentebærende gjeld	**23**	24
Gjeld til andre konsernselskaper		3
Påløpte renter	**155**	181
Sum leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	**193**	**224**

Note 14, 15

NOTE 14 ▸ LANGSIKTIG RENTEBÆRENDE GJELD

Millioner kroner	Rente % per 2015-12-31	Rente % per 2014-12-31	Gjeld per 2015-12-31	Gjeld per 2014-12-31
Obligasjonslån fast rente	**3,7-6,3**	3,7-6,3	**4 488**	4 795
Obligasjonslån flytende rente	**1,6-5,6**	2,0-5,6	**3 243**	3 323
Andre lån	**1,6-2,2**	1,9-3,0	**2 452**	2 638
Sum langsiktig rentebærende gjeld			**10 183**	**10 756**

Millioner kroner	2016	2017	2018	2019	2020	Deretter	Sum
Avdragsprofil langsiktig rentebærende gjeld Hafslund ASA	1 843	1 410	1 960	1 706	701	2 563	**10 183**

Hafslund har en syndikert trekkfasilitet på 3600 millioner kroner med løpetid til 17. juni 2018. Långiver er et banksyndikat bestående av seks nordiske banker. Trekkfasiliteten benyttes som back-stop for løpende sertifikatlån og generell likviditetsreserve. Ved årsskiftet var hele fasiliteten ubenyttet. I tillegg har konsernet kassekreditt i Nordea på 200 millioner kroner som var ubenyttet ved årsskiftet.

Hafslund har negativ pantsettelsesklausul i låneavtalene. Enkelte av avtalene har bestemmelser om at det ikke skal avhendes vesentlige eiendeler uten etter samtykke og eierskapsklausul, som sier at over 50 prosent av selskapets aksjekapital skal eies av dagens eiere, eller aksjonærer som har en kredittrating på minimum A- (Standard & Poor) eller A3 (Moody's), eller har samtykke fra bankene.

NOTE 15 ▸ NÆRSTÅENDE PARTER

Hafslund har to obligasjonslån på henholdsvis 500 millioner kroner og 740 millioner kroner fra Oslo Pensjonsforsikring AS, med forfall henholdsvis i 2017 og 2018. Lånene har ti års løpetid. Begge lånene ble tatt opp til markedsmessige betingelser og er børsnoterte. Norsk Tillitsmann er avtalemotpart. Oslo Pensjonsforsikring AS er et livsforsikringsselskap som er heleid av Oslo kommune. Lånene inngår i Langsiktige lån, obligasjonslån fast rente i **note 16** for konsernet.

Note 16, 17

NOTE 16 ▸ RISIKOSTYRING OG FINANSIELLE DERIVATER

Tabellen nedenfor viser utestående renteswapper per 31. desember 2015:

Millioner kroner

VALUTA	BELØP	HAFSLUND BETALER		HAFSLUND MOTTAR		START	FORFALL
NOK	200	Fast/kvartalsvis	2,2 %	Flytende	3M Nib	2014-09-09	2018-03-09
NOK	500	Flytende	6M Nib+200	Fast/årlig	6,30 %	2009-01-21	2019-01-21
NOK	300	Fast/kvartalsvis	3,2 %	Flytende	3M Nib	2015-03-14	2020-03-14
NOK	200	Fast/kvartalsvis	3,4 %	Flytende	3M Nib	2015-08-30	2020-08-30
NOK	200	Fast/kvartalsvis	3,2 %	Flytende	3M Nib	2015-06-19	2022-06-19

Virkelig verdi på renteswappene utgjorde -24 millioner kroner per 31. desember 2015. Beløpet er uten påløpte renter.

NOTE 17 ▸ GARANTIER

Som sikkerhet for enkelte forpliktelser kjøper konsernet bankgarantier. Disse garantiene utgjorde per 31. desember 2015 485 millioner kroner for handel i strømmarkedet, 49 millioner kroner i skattetrekksgarantier og 41 millioner kroner i husleiegarantier, og 28 millioner kroner i kontrakts- og betalingsgarantier.

Note 18, 19

NOTE 18 ▸ EGENKAPITAL

Millioner kroner	Aksjekapital	Overkursfond	Annen innskutt egenkapital	Opptjent egenka-pital	Sum innskutt og opptjent EK
EGENKAPITAL 31. DESEMBER 2013	**195**	**4 080**	**59**	**2 437**	**6 771**
Årsresultat 2014				(11)	(11)
Estimatavvik pensjoner ført mot egenkapitalen				(55)	(55)
Endring egne aksjer				(13)	(13)
Avsatt utbytte (2,50 kr per aksje)				(487)	(487)
Andre endringer				1	1
EGENKAPITAL 31. DESEMBER 2014	**195**	**4 080**	**59**	**1 872**	**6 206**
Årsresultat 2015				(10)	(10)
Estimatavvik pensjoner ført mot egenkapitalen				61	61
Endring egne aksjer			(3)	11	8
Avsatt utbytte (3,00 kr per aksje)				(585)	(585)
EGENKAPITAL 31. DESEMBER 2015	**195**	**4 080**	**56**	**1 350**	**5 681**

Hafslund har per 31. desember 2015 en beholdning på 263 289 egne B- aksjer. Gjennomsnittlig kjøpskurs er 73,19 per aksje, og utgjør en samlet kostpris på 19 269 768 kroner.

NOTE 19 ▸ AKSJEKAPITAL OG AKSJONÆRINFORMASJON

Det vises til **note 14** i konsernregnskapet.

Ledelseserklæring

Ledelseserklæring vedrørende årsrapportens innhold

Vi erklærer etter beste overbevisning at

- konsernregnskapet for 2015 er utarbeidet i samsvar med IFRS som fastsatt av EU, med krav til tilleggsopplysninger som følger av regnskapsloven.
- årsregnskapet for morselskapet for 2015 er avlagt i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk i Norge.
- regnskapsopplysningene gir et rettvisende bilde av foretakets og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet.
- årsberetningen gir en rettvisende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til foretaket og konsernet, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer foretakene står overfor.

Styret i Hafslund ASA
Oslo, 10. mars 2016

Birger Magnus
Styreleder

Maria Moræus Hanssen
Nestleder

Per Langer

Odd Håkon Hoelsæter

Ellen Christine Christiansen

Per Orfjell

Per Luneborg

Jane Koppang

Finn Bjørn Ruyter
Konsernsjef

Revisors beretning

Til generalforsamlingen i Hafslund ASA

Revisors beretning

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Hafslund ASA som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet består av balanse per 31. desember 2015, resultatregnskap og kontantstrøm for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger. Konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2015, resultatregnskap, utvidet resultatregnskap, endringer i egenkapital og kontantstrøm for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettvisende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge for selskapsregnskapet og i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU, for konsernregnskapet, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettvisende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

PricewaterhouseCoopers AS, Postboks 748 Sentrum, NO-0106 Oslo
T: 02316, org. no.: 987 009 713 MVA, www.pwc.no
Statsautoriserte revisorer, medlemmer av Den norske Revisorforening og autorisert regnskapsførerselskap

Konklusjon om selskapsregnskapet

Etter vår mening er morselskapets regnskap avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettvisende bilde av den finansielle stillingen til Hafslund ASA per 31. desember 2015, og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Konklusjon om konsernregnskapet

Etter vår mening er konsernregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettvisende bilde av den finansielle stillingen til konsernet Hafslund ASA per 31. desember 2015, og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om årsberetningen og om redegjørelse om samfunnsansvar

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsen om samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til dekning av tap er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag ISAE 3000 "Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon" mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 10. mars 2016
PricewaterhouseCoopers AS

Thomas Fraurud
Statsautorisert revisor

Konsern – analytisk informasjon

Avkastning engasjert kapital

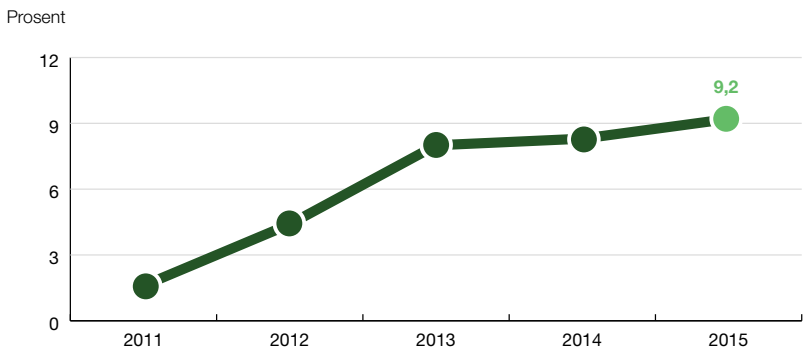

Egenkapitalavkastning

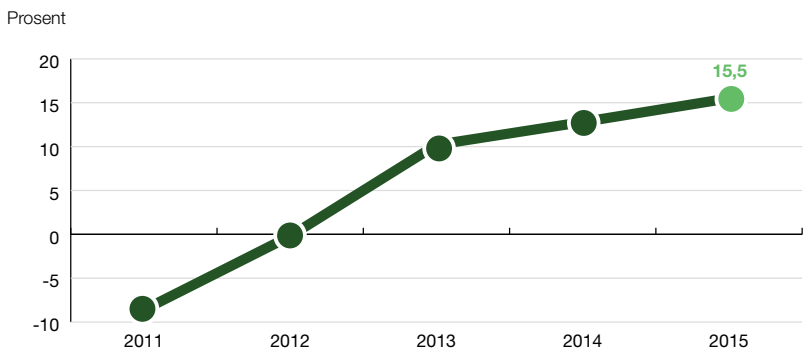

Gjeld / EBITDA

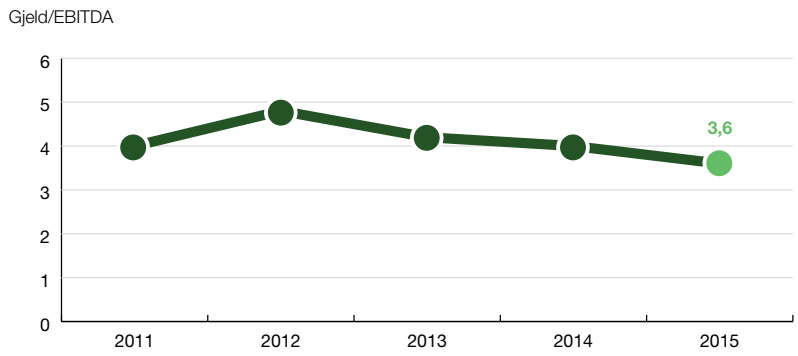

Netto rentebærende gjeld

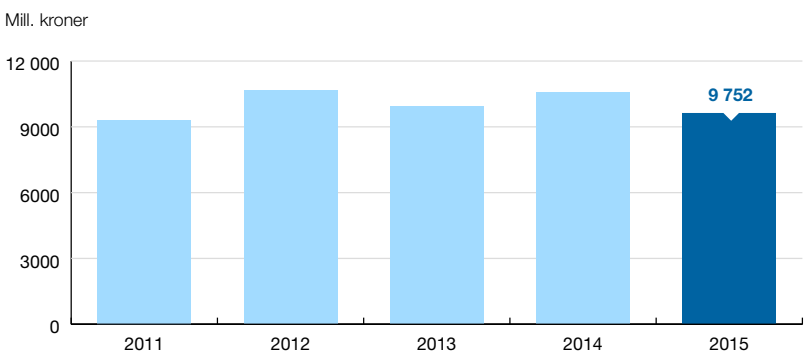

Konsern – analytisk informasjon

Utbytte per aksje

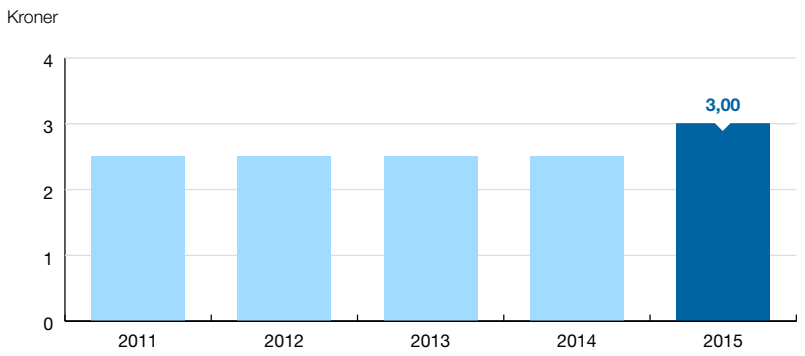

Resultat per aksje

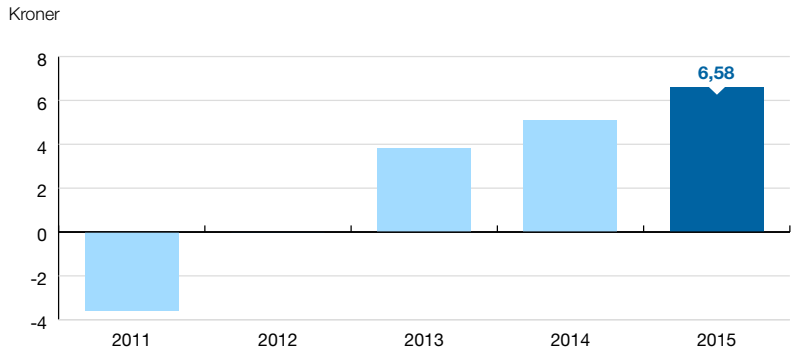

EBITDA for de fire forretningsområdene

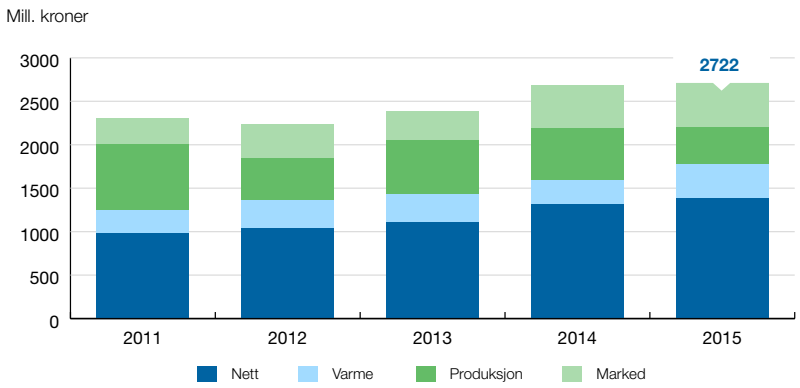

Investeringer

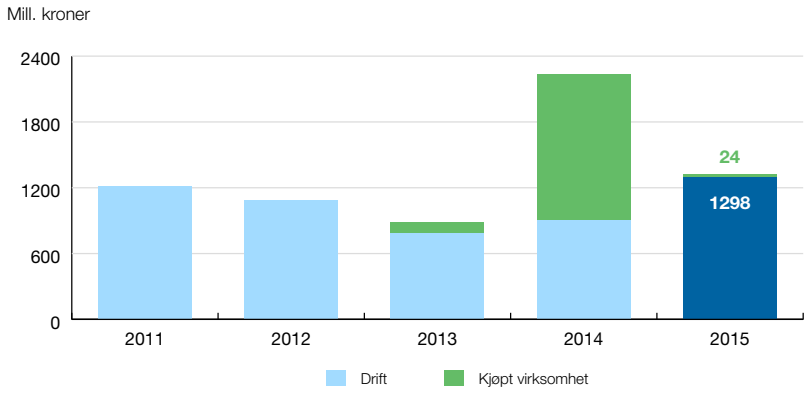

Konsern – analytisk informasjon

Millioner kroner	Definisjon	2015	2014	2013	2012	2011
RESULTAT						
Salgsinntekter		**11 905**	12 396	12 818	11 466	13 704
Andre (tap)/gevinster netto		**112**	116	143	137	(1 050)
Kjøp av varer og energi		**(6 264)**	(6 866)	(7 867)	(6 830)	(9 015)
Personalkostnader		**(992)**	(879)	(901)	(851)	(864)
Andre driftskostnader		**(1 841)**	(1 972)	(1 747)	(1 752)	(1 630)
EBITDA		**2 920**	2 795	2 446	2 170	1 145
Av- og nedskrivninger		**(947)**	(1 046)	(795)	(1 259)	(803)
Driftsresultat		**1 973**	1 749	1 652	911	343
Finanskostnader		**(288)**	(552)	(503)	(557)	(584)
Resultat før skatt og solgt virksomhet		**1 686**	1 197	1 149	354	(241)
Skattekostnad		**(401)**	(194)	(402)	(366)	(456)
Årsresultat		**1 284**	1 003	747	(12)	(698)
AVKASTNING						
Egenkapitalavkastning (ROE)	2	**15,5 %**	12,8 %	10,2 %	(0,2 %)	(8,6 %)
Avkastning engasjert kapital (ROCE)	3	**9,2 %**	8,3 %	8,0 %	4,4 %	1,6 %

Tabellen fortsetter

Konsern – analytisk informasjon

Millioner kroner	Definisjon	2015	2014	2013	2012	2011
KONTANTSTRØM, KAPITAL OG SOLIDITET						
Netto kontantstrøm fra driften	1	**2 201**	2 127	1 624	236	3 513
Investeringer		**1 322**	2 241	881	1 088	1 215
Engasjert kapital	4	**22 355**	21 875	20 901	21 269	20 919
Egenkapitalandel	5	**34 %**	30 %	30 %	30 %	33 %
Netto rentebærende gjeld	6	**9 752**	10 574	9 932	10 648	9 321
Netto rentebærende gjeld / EBITDA	9	**3,6**	4,0	4,2	4,8	4,0
Ubenyttede trekkfasiliteter		**3 800**	3 800	3 700	3 900	4 400
AKSJERELATERTE NØKKELTALL						
Resultat per aksje (kroner)	7	**6,58**	5,14	3,83	(0,06)	(3,58)
Utbytte per aksje (kroner)		**3,00**	2,50	2,50	2,50	2,50
Utbyttegrad (prosent)	12	**46 %**	49 %	65 %	n.a	n.a
Antall egne B-aksjer (i tusen)		**263**	420	170	397	397
Aksjekurs per 31.12. A-aksje (kroner)		**59,75**	50,50	46,20	45,60	58,00
Aksjekurs per 31.12. B-aksje (kroner)		**58,75**	51,00	46,50	45,30	58,00
Antall ansatte per 31.12		**1 117**	1 287	1 220	1 216	1 207

Forretningsområdet Nett – analytisk informasjon

NVE-rente og NVE-kapital

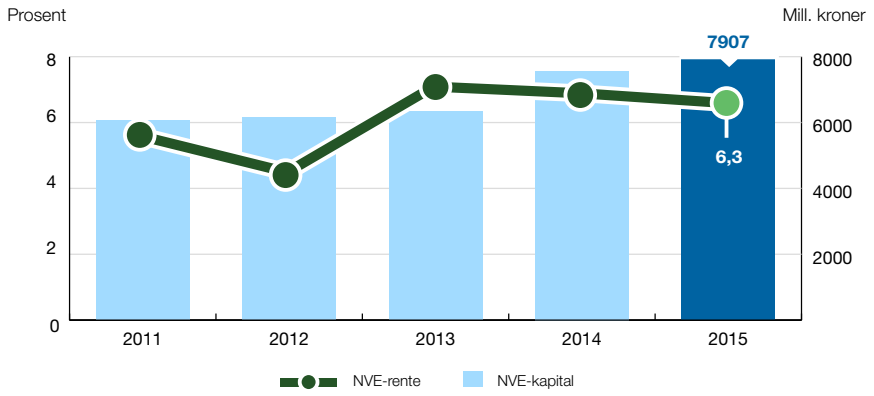

Avkastning engasjert kapital

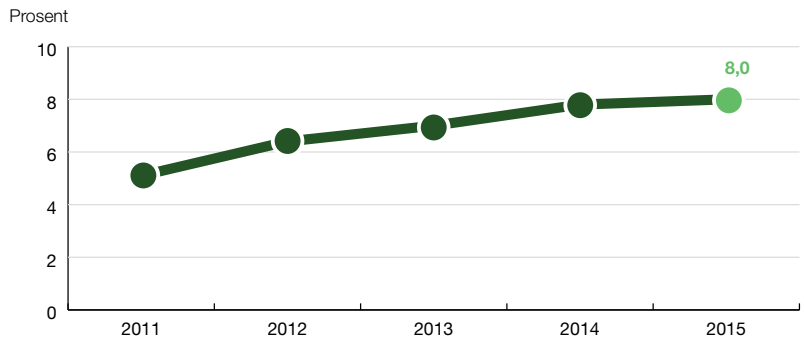

EBITDA

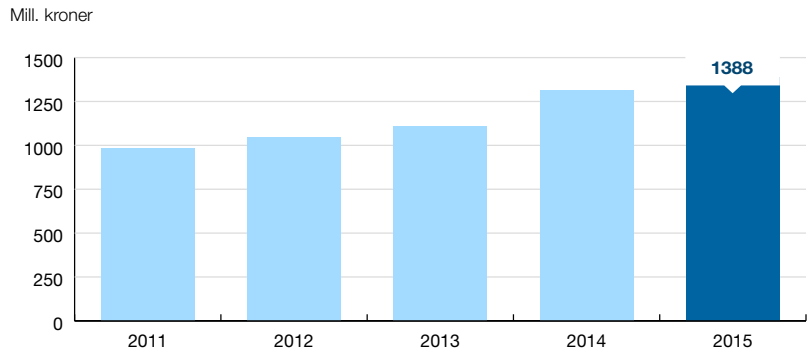

Investeringer

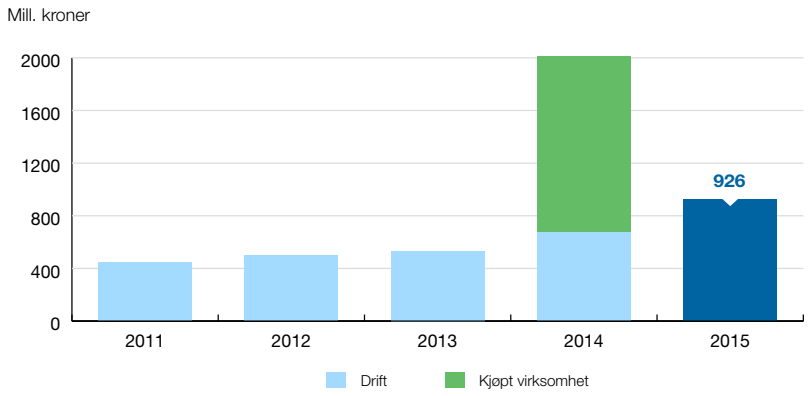

Forretningsområdet Nett – analytisk informasjon

Millioner kroner	Definisjon	2015	2014	2013	2012	2011
RESULTAT						
Salgsinntekter		**4 361**	4 147	4 052	3 992	4 202
Kjøp av varer og energi		**(1 418)**	(1 318)	(1 554)	(1 577)	(1 909)
Personalkostnader		**(261)**	(206)	(194)	(174)	(166)
Andre driftskostnader		**(1 294)**	(1 310)	(1 197)	(1 195)	(1 143)
EBITDA		**1 388**	1 314	1 107	1 045	983
Av- og nedskrivninger		**(566)**	(557)	(488)	(504)	(514)
Driftsresultat		**822**	757	619	541	469
ANDRE NØKKELTALL						
Investeringer		**926**	2 014	532	497	444
Engasjert kapital	4	**11 116**	10 537	9 325	8 949	9 257
Avkastning engasjert kapital (ROCE)	3	**8,0 %**	7,8 %	7,0 %	6,4 %	5,2 %
Energileveranse til sluttkunder (TWh)		**19,0**	17,5	17,1	17,1	16,5
Snitt tariff distribusjonsnett, eks avgifter (øre/kWh)		**20**	20	20	20	23
Nettap volum (GWh)		**986**	961	1 128	990	1 019
Kostnader overliggende nett		**1 166**	1 021	1 101	1 238	1 424
Antall kunder (i tusen)		**689**	683	571	563	552
Antall ansatte per 31.12		**319**	347	248	223	212
REGULATORISKE FORHOLD						
NVE-kapital		**7 907**	7 567	6 324	6 149	6 063
NVE-rente		**6,3 %**	6,6 %	6,8 %	4,2 %	5,3 %
Tillatt inntekt	11	**3 995**	3 668	3 824	3 405	3 736
KILE-kostnad	10	**72**	87	68	61	90
Resultateffekt mer/(mindreinntekt)	11	**153**	206	(120)	268	212
Akkumulert mer/(mindreinntekt) per 31.12	11	**873**	701	312	425	155

Forretningsområdet Varme – analytisk informasjon

Dekningsbidrag (øre/kWh) og fjernvarmeproduksjon (GWh)

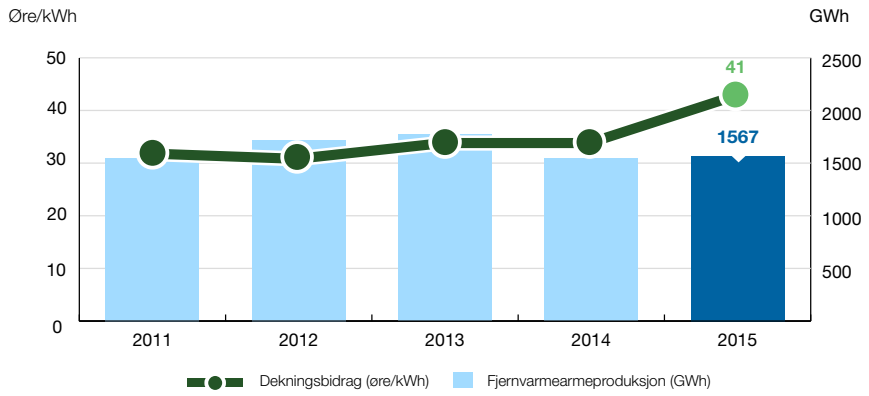

Avkastning engasjert kapital

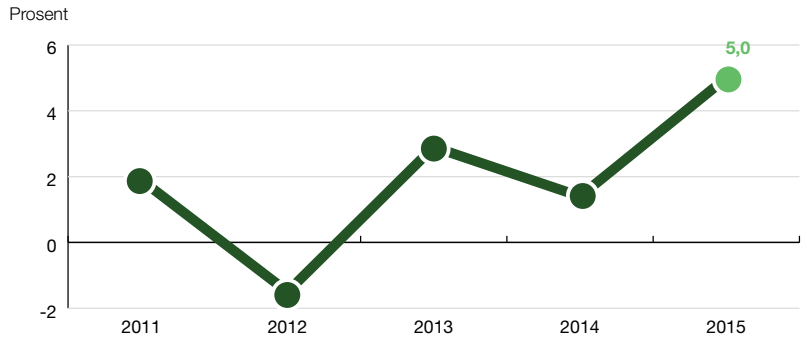

EBITDA

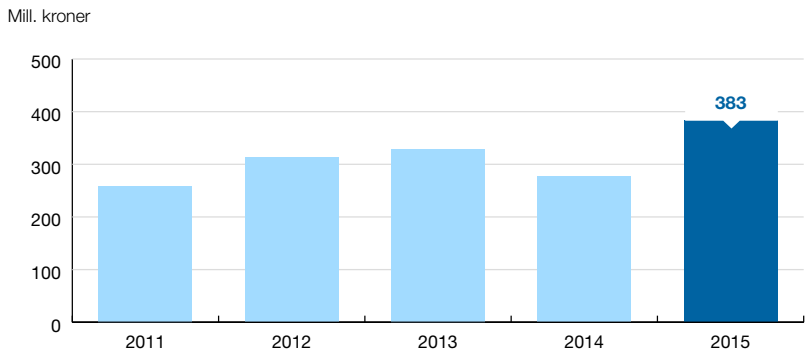

Investeringer

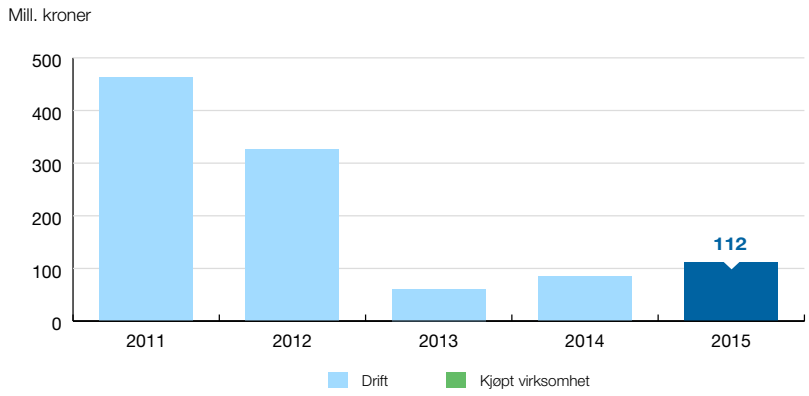

Forretningsområdet Varme – analytisk informasjon

Millioner kroner	Definisjon	2015	2014	2013*	2012*	2011*
RESULTAT						
Salgsinntekter		**977**	952	1 153	1 107	1 120
Kjøp av varer og energi		**(358)**	(423)	(545)	(510)	(598)
Personalkostnader		**(68)**	(60)	(66)	(70)	(67)
Andre driftskostnader		**(168)**	(192)	(213)	(214)	(196)
EBITDA		**383**	277	329	313	259
Av- og nedskrivninger		**(152)**	(207)	(173)	(395)	(157)
Driftsresultat		**231**	70	156	(82)	102
ANDRE NØKKELTALL						
Investeringer		**112**	85	61	326	463
Engasjert kapital	4	**4 709**	4 835	5 464	5 562	5 464
Avkastning engasjert kapital (ROCE)	3	**5,0 %**	1,4 %	2,9 %	(1,5 %)	1,9 %
Snitt fjernvarmepris (øre/kWh)		**63**	61	63	59	71
Fjernvarmeproduksjon (GWh)		**1 567**	1 547	1 775	1 720	1 548
Brenselskostnad (øre/kWh)		**23**	26	29	27	36
Brutto dekningsbidrag (øre/kWh)		**41**	32	32	29	30
Resultat fra sikringshandel		**43**	37	4	0	0
Antall ansatte per 31.12		**67**	71	80	77	71

* Inkluderer resultat, investeringer og kapital knyttet til forbrenningsanleggene i Østfold som fra 2014 inngår i Annen virksomhet

Forretningsområdet Produksjon – analytisk informasjon

Inntekt (øre/kWh) og vannkraftproduksjon (GWh)

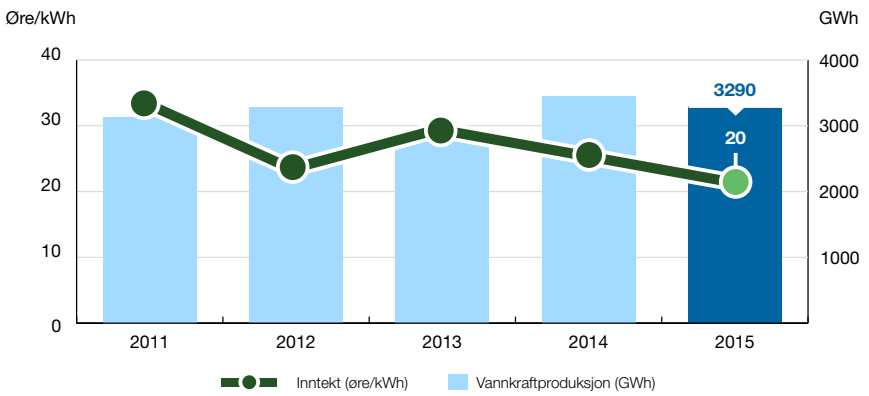

Avkastning engasjert kapital

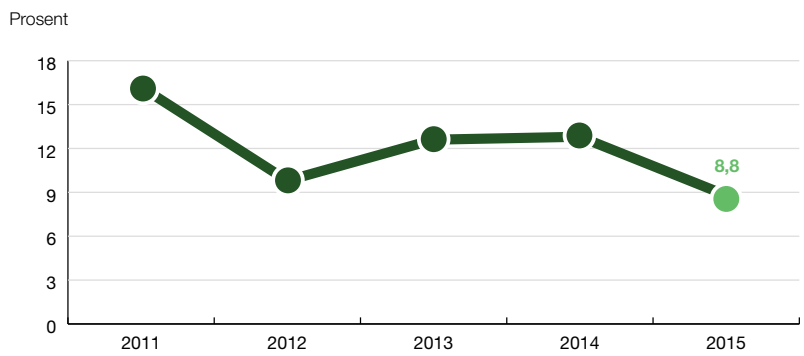

EBITDA

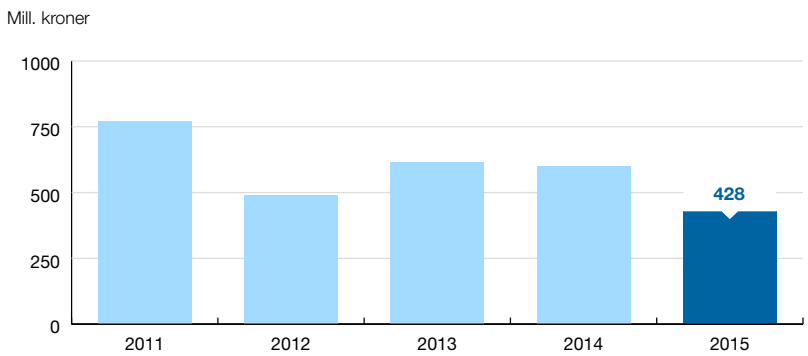

Investeringer

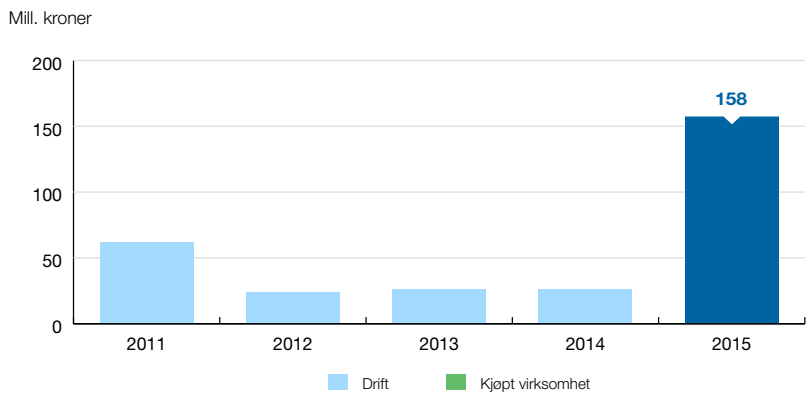

Forretningsområdet Produksjon – analytisk informasjon

Millioner kroner	Definisjon	2015	2014	2013	2012	2011
RESULTAT						
Salgsinntekter		**703**	871	859	755	1 024
Andre (tap)/gevinster netto		**15**	11	9	6	(24)
Personalkostnader		**(60)**	(52)	(51)	(48)	(37)
Andre driftskostnader		**(230)**	(231)	(203)	(225)	(194)
EBITDA		**428**	599	614	488	769
Av- og nedskrivninger		**(46)**	(47)	(46)	(45)	(45)
Driftsresultat		**382**	552	568	443	724
ANDRE NØKKELTALL						
Investeringer		**158**	26	26	24	62
Engasjert kapital	4	**4 381**	4 383	4 270	4 782	4 464
Avkastning engasjert kapital (ROCE)	3	**8,8 %**	12,8 %	12,6 %	9,8 %	16,1 %
Inntekt (øre/kWh)		**20**	24	28	22	32
Resultat fra sikringshandel		**121**	59	15	38	
Produksjonsvolum (GWh)		**3 290**	3 452	2 845	3 273	3 135
Produksjon i % av normalproduksjon	8	**106 %**	111 %	92 %	106 %	101 %
Fordeling av driftsresultat på:						
- Vannkraft		**355**	521	549	435	743
- Krafthandel		**27**	31	19	8	(19)
Antall ansatte per 31.12		**50**	50	47	46	42

Forretningsområdet Marked – analytisk informasjon

Driftsresultat per kunde (kroner) og antall kunder (1000)

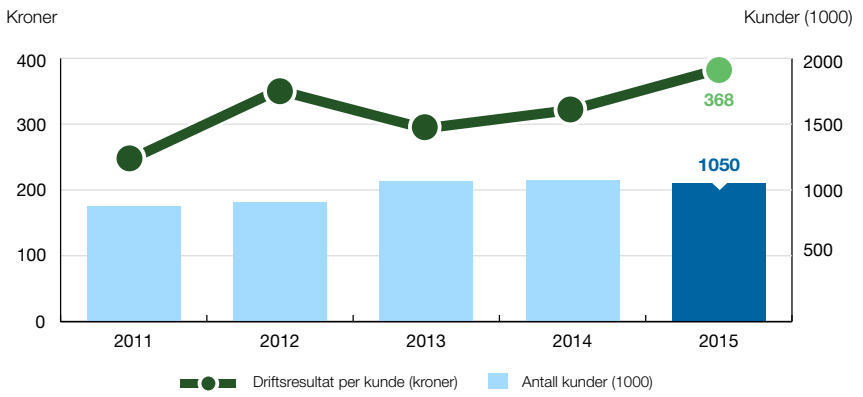

Avkastning engasjert kapital

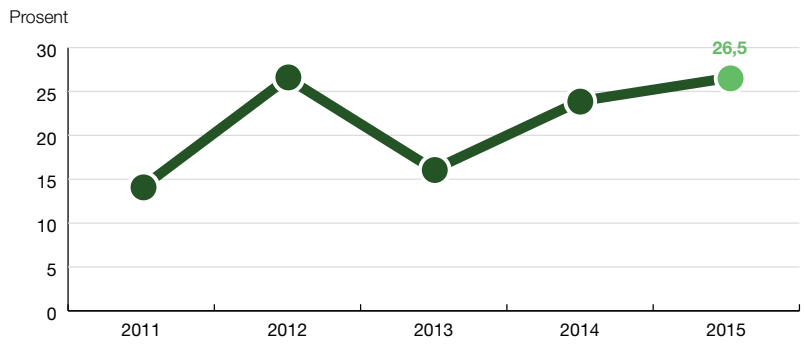

EBITDA

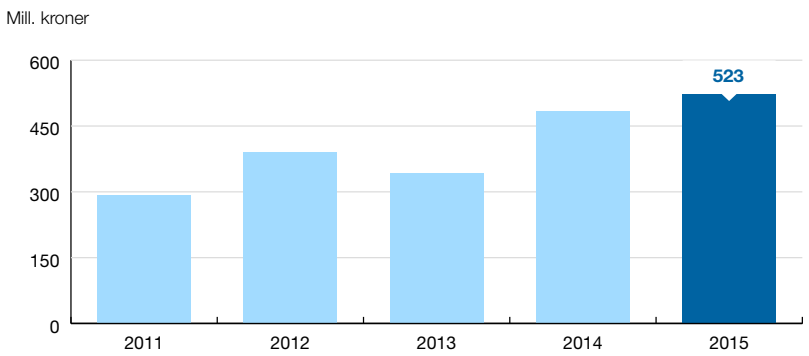

Investeringer

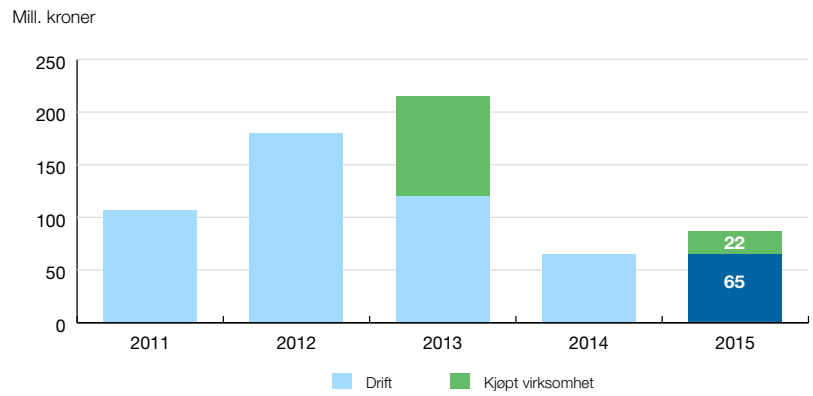

Forretningsområdet Marked – analytisk informasjon

Millioner kroner	Definisjon	2015	2014	2013	2012	2011
RESULTAT						
Salgsinntekter		5 902	6 416	6 850	5 537	7 275
Andre (tap)/gevinster netto		(51)	3	14	44	(85)
Kjøp av varer og energi		(4 379)	(5 032)	(5 693)	(4 489)	(6 297)
Personalkostnader		(377)	(326)	(311)	(273)	(233)
Andre driftskostnader		(571)	(577)	(517)	(429)	(366)
EBITDA		523	484	342	390	293
Av- og nedskrivninger		(82)	(81)	(41)	(20)	(16)
Driftsresultat		441	403	301	370	277
ANDRE NØKKELTALL						
Investeringer		87	65	215	180	107
Engasjert kapital	4	1 542	1 606	1 987	1 730	1 215
Avkastning engasjert kapital (ROCE)	3	26,5 %	22,7 %	16,1 %	26,5 %	24,8 %
Salgsvolum strømsalg (GWh)		17 872	17 764	17 388	16 374	15 474
Antall hel og deleide kunder (i tusen)		1050	1073	1069	905	878
Fordeling av driftsresultat:						
Strømsalg		390	329	275	301	201
Støttefunksjoner mm		51	74	26	70	76
Driftsresultat per kunde Strømsalg (kroner)		368	307	279	337	233
Antall ansatte per 31.12		569	581	579	560	492

Annen virksomhet – analytisk informasjon

Millioner kroner	Definisjon	2015	2014	2013	2012	2011
RESULTAT						
Salgsinntekter/elimineringer		**(37)**	9	(96)	76	84
Andre (tap)/gevinster netto		**147**	103	120	87	(940)
Kjøp av varer og energi		**(110)**	(93)	(75)	(254)	(211)
Personalkostnader		**(225)**	(235)	(278)	(285)	(360)
Andre driftskostnader		**422**	337	383	312	269
EBITDA		**197**	121	54	(65)	(1 159)
Av- og nedskrivninger		**(100)**	(153)	(46)	(295)	(70)
Driftsresultat		**98**	(32)	8	(361)	(1 228)
ANDRE NØKKELTALL						
Investeringer		**37**	52	47	59	139
Engasjert kapital	4	**607**	513	(144)	246	519
Fordeling av driftsresultat på:						
- Stab og støttetjenester		**(26)**	(4)	(55)	(45)	(133)
- Embriq		**56**	(21)	(18)	(33)	(1)
- Forbrenningsanlegg Østfold *		**7**	(61)			
- REC, tidligere eierskap						(1 090)
- Øvrig		**61**	54	80	(282)	(4)
Antall ansatte per 31.12		**112**	238	266	310	390

* Resultater for 2013 og tidligere inngår i forretningsområdet Varme

Definisjoner – analytisk informasjon

DEFINISJON

1. Netto kontantstrøm fra driften = som definert i konsernets kontantstrømanalyse
2. Egenkapitalavkastning = Årsresultat / Gjennomsnittlig egenkapital inkl minoriteter siste 12 mnd
3. Avkastning engasjert kapital = Driftsresultat / Gjennomsnittlig engasjert kapital siste 12 mnd
4. Engasjert kapital = Egenkapital + netto rentebærende gjeld + netto skatteposisjoner
5. Egenkapitalandel = Egenkapital / Totalkapital
6. Netto rentebærende gjeld = Rentebærende gjeld - rentebærende fordringer og likvider
7. Resultat per aksje = Årsresultat / Gj.sn. antall aksjer
8. Produksjon i forhold til gjennomsnittlig produsert volum de siste ti årene justert for effektivitetsforbedringer
9. EBITDA = EBITDA fra kjernevirksomheten; Produksjon, Varme, Nett og Marked
10. KILE-kostnad = kvalitetsjustering av inntektsrammen for ikke levert energi
11. Se omtale i **note 2.20 c** i årsregnskapet
12. Utbyttegrad = Utbytte i prosent av årsresultatet

PC eller Mac
Dokumentet er designet for Adobe Reader/Acrobat 8 eller senere versjoner.

Søkefunksjon i PDF-leseren aktiviseres ved å taste ctrl+f på PC, eller cmd+f på Mac. Skriv inn ønsket ord i søkefeltet som dukker opp.

Alle kapitler er bokmerket og snarveier til disse finnes i PDF-leserens venstremeny.

Nettbrett
Dokumentet er optimalisert for iBooks på iPad, er bokmerket og søkbar. Naviger ved å sveipe igjennom dokumentet, eller gå direkte via hyperlenker i innholdsfortegnelsen. Hyperlenker vises som understreket tekst.

Utskrift
Dokumentet er designet for liggende A4-utskrift. Skriv ut dokumentet i 100% størrelse (ikke tilpasset størrelse) for optimalt resultat.

Design: metrobranding.no

Hafslund